SAYI / 6

YAZ-GÜZ / 2001

LONCA

Türkiye'nin asıl sorunu ne?

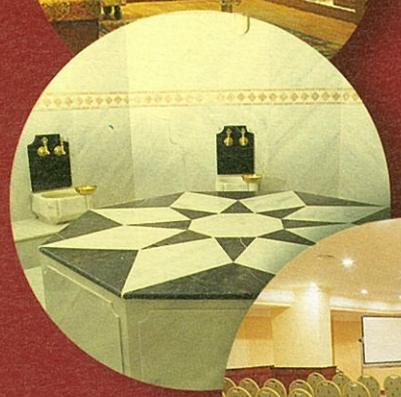
siyaset · yönetim · anayasa · demokrasi · hukuk · ekonomi
özelleştirme · rüşvet · yolsuzluklar · çeteler · bankalar
bürokrasi · din · laiklik · tarih · kültür · düşünce özgürlüğü
insan hakları · trafik · fuhuş · işsizlik · eğitim · sağlık
derin devlet · ordu · medya · terör · sistem · borçlanma

HOTEL

Bera

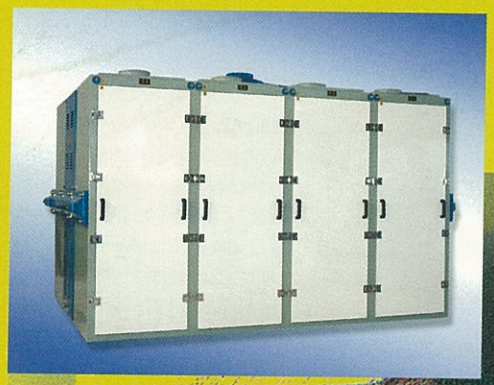
★★★★

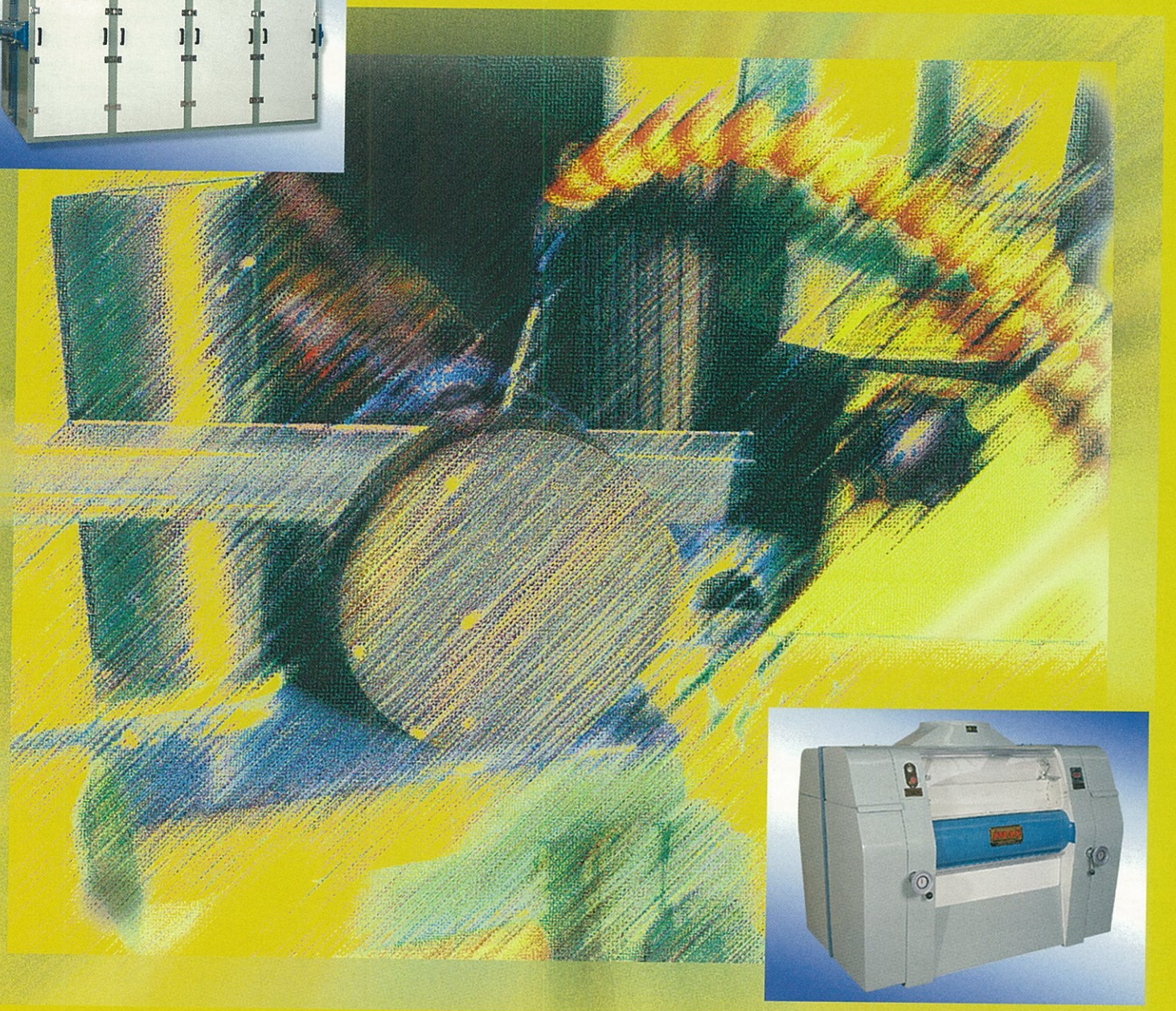
Sizin Oteliniz

Konya'daki Prestijiniz ...

Tel: +90.332.238 10 90 (Pbx) Fax: +90.332.238 10 99 Kombassan Gökdelen Karşısı KONYA

"Kalite unutulmaz"

İMAŞ®
MAKİNA SANAYİ A.Ş.

TESTERE & DEĞİRMEN MAKİNALARI
2.Organize Sanayi Bölgesi Lalehan Caddesi No:61-KONYA/TÜRKİYE
Tel: 90.332.239 01 41 (3 Hat) Fax: 90.332.239 01 44 - 239 07 72
Web: www.imas.com.tr. - E-mail: info@imas.com.tr

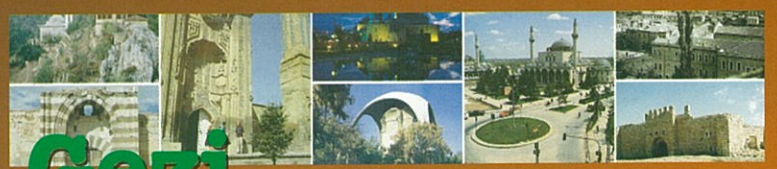
İÇİNDEKİLER

Kapak 4

Türkiye'nin Asıl Sorunu Ne?

"Asıl sorun bu" diyebileceğimiz tek bir sorun göstermek gerçekçi olmaz. Belki birbirini tetikleyen sorunlar yumağından bahsetmek daha doğru olur.

Gezi 42

Raleigh (Rali)

"Ralisiyle şehri birkaç saatte dolaşıyor ikinci mutluluk sebebini arıyordu. Öğretmen de olsa ev sahipleri birinci mutluluk sebebi olmayanlara ev kiralamak istemiyorlardı".

Sektör 48

ŞEKERLİ ÜRÜNLER

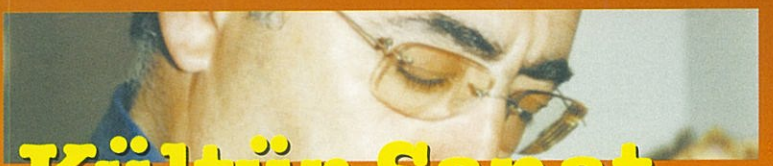
"Diğer hammaddeler zamlansa bile, şeker'e zam gelmeden ürüne zam yapamayan bir sektörüz".

Portre 46

Mehmet KEÇECİLER'le dünden bu güne...

"Biz her şeyden önce demokratız. Demokrasiden hiç bir şekilde ve surette taviz verilmesini istemeyiz".

Kültür Sanat 54

"Bir Sanat Aşığıyla Ney Üzerine"

"Ney, nefsimizin perdelemesiyle, içimizde taşıdığımız Allah'a olan hasretini ifade eder. Ney'in yakıcı sesi buna teşbih edilir".

LONCA

Sayı 6 / Yaz-Güz / 2001

SAHİBİ
Konya Sanayi Odası Adına
Hasan ANĞI

Genel Yayın Yönetmeni *Refik TUZCUOĞLU*
Sorumlu Yazı İşleri Müdürü *Murat PEKERGİN*
Yayın Kurulu *Ahmet ŞEKEROĞLU*
Mehmet ÇOLAK
Sedat TAŞKAZAN
Refik TUZCUOĞLU
Murat PEKERGİN
Mustafa KÜÇÜKDERE
Reklam Müdürü *Mehmet CAN*

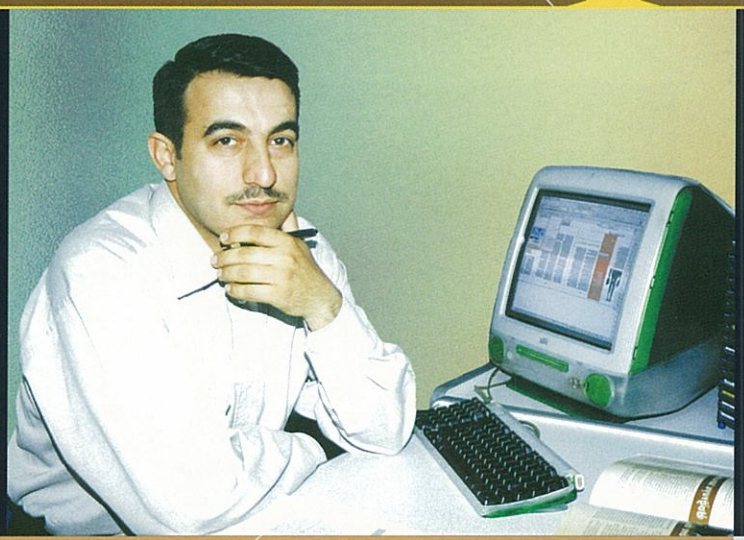
Tasarım Uygulama EKİN Ajans
Tel: 0.332.235 27 15
Baskı Nurol Matbaacılık

LONCA Dergisi
Konya Sanayi Odasının Bir Yayın Organıdır.
Üç ayda bir yayınlanır.
1. Organize Sanayi İstikamet Cad 42300 / KONYA
Tel:+90.332. 251 06 70 (5 Hat) Fax:248 93 51
e-mail:kso@kso.org.tr

Editörden / Refik Tuzcuoğlu....3
Asıl Sorun Değil Sorunlar Yumağı / H.İbrahim Kurucan....4
Bunalımın Temeli Siyasi Meşruiyet / Ahmet Davutoğlu....5-7
Sistem Reformu / Ahmet Taşgetiren....8-9
Türkiye İyi Yönetilmiyor / Hasan Anğı....10-11
Halk Demokratikleşmede Büyük Engel / Ercan Çitlioğlu....12-14
Kaynakları Hortumlamayan Bir Yönetim Gerekli / Erol Yarar....16-17
Herkes Özgür Olmadıkça Kimse Özgür Değildir / Tayyip Erdoğan....18
Türkiye Taşeron Olarak Kullanılmak İsteniyor / Prof.Dr.Burhan Kuzu....20-21
Türkiye Ankara Tarafından Soyuluyor / Prof.Dr.Mehmet Altan....22-24
Ankara Kafası Suyun Önünü Bırakmıyor / Besim Tibuk....26
Bor ve Ülkemiz Açısından Önemi / Prof.Dr.Şükrü S.Gürel....28-30
Bor Ülkenin Milli Madenidir / Ali Rıza Alaboyun....31-32
Bor, Türkiyenin Petrolü / Teoman Rıza Güneri....34-35
Bakış Açınızı Değiştirin / Prof.Dr. Canan Çetin....36-38
Bisikletle Bütünleşen Konya'da İlk Sanayi Hamleleri / Esat Yurttabir....39
Mutluluğun Üçüncü Sebebi Raleigh (Rali) / Zemci Çetinkaya....42-43
İnsan Kaynakları / Mehmet Emin Okur....44-45
Türkiye Cumhuriyetini Askerler Kurmuştur / Mehmet Keçeciler....46-47
Ödemeler Dengesi Bozuldu / Mehmet Özbatman....48-50
Kısa Vadede Çok Çalışmalıyız / Mustafa Yılmaz....51
Teknolojiyi Kullanarak Kâr Etmeliyiz/ Muhammed Karaşahin....52-53
Ney; İnsandaki Cevherin, Allah'a Olan Hasretidir / Sadrettin Özçimi....54-56
Ekonomik Şartlara Göre İşletme Yönetimi ve Pazarlama / Ramazan Usta....57-58
Pazarlama Sohbeti: Kriz Ne Getirdi? Ne Götürdü?....59-62
Dünya Devleri Faizsiz Finans Sektöründe / Şuuri Cankut Saylan....64-65
Finansal Kiralama (Leasing) Her Zaman Avantajlı mı? / Harun Kaynak....68-69
Terör mü? Savaş mı? / Abdullah Tuzcuoğlu....70-71
Yargı Köşesi / Latif Cem Baran....72

Editörden...

Loncadan Merhaba...

Değerli okuyucu;

Düşüncelerimizi özgür bırakarak hayali bir yolculuğa çıksak, mesela henüz varolmayan veya mitolojide adı bile geçmeyen bir ülke hayal etsek. Bu ülkenin;

* Özü temiz insanları, zeki ve çalışkan bir milleti olsun..
* Güçlü bir kültür, köklü ve saygın bir geçmişi olsun..
* Son derece kilit bir coğrafyada, yani stratejik açıdan önemli bir bölgede bulunsunlar..
* Bu ulusun ülke yönetimi konusunda önemli bir bilgi mirası ve deneyimi olsun.
* Kurmuş olduğu medeniyetle tüm dünyayı sanatıyla, bilimiyle, mimarisiyle etkilemiş, bir anlamda büyülemiş olsun.
* Bu ülke, tüm dünyanın ihtiyaç duyduğu önemli yeraltı zenginliklerine sahip bir ülke olsun.
* Dünyanın incisi denebilecek yerlere kurulmuş şehirleri ve mükemmel tabii güzellikleri bu ülkeyi süslesin.

Sizce böyle bir ülke tüm dünya milletleri arasında nasıl bir konuma sahip olurdu. Masallardaki mutlu ülkenin kutlu insanları olması gerekirdi herhalde.

Sanıyorum hayaline davet ettiğim bu ülkenin özelliklerini okurken Türkiye'den bahsedilmiş olunduğunu hemence anlıyor belki bıyık altından acı acı tebessüm ediyorsunuz. Belki hemen bu maddelerin karşıtlarını zihninizde bir bir sıralıyorsunuz;

Özü temiz, çalışkan ve zeki bir millet ama önemli bir takım yöneticileri yolsuzluğa bulaşarak ülkenin ürettiği kaynaklara çöreklenen, geçmişiyle hesaplaşmayı sağlıklı bir zemine oturtamayan, tarihi-kültürel kökleriyle ciddi kopukluklar yaşayan ve bunu marifet sayan, bilim ve çözüm üretmede sıkıntıları olan, tabii zenginliklerinden faydalanmak yerine kendi topraklarındaki pastayı başkalarına kaptıran, lider ülke olma yükünü taşıma tedirginliğinde olan bir ülke. İddiası olmayan, öyle çok da büyümek istemeyen bir hal. Görüntü bu..

Türkiye'nin artılarını bir kefeye koyduğunuz zaman böyle bir ülkenin dünya üzerinde belirleyici bir ülke olması kadar doğal bir şey olamayacağını söylemek mümkün. O halde mevcut durum itibariyle ülkemizin içinde bulunduğu sorunlar nasıl yorumlanmalı? Siyasal sistemdeki meşruiyet sorununu, ekonomik krizleri, hukuk alanındaki problemleri, yolsuzlukları nasıl yorumlamalı? Nedir Türkiye'nin asıl sorunu?

Rüzgarı kesilen bir ülke Türkiye. Ülke adına söz kesenlerin birbiriyle çekiştiği, sermayenin belli kesimlerde dolaştığı, hukuk, adalet ve güç dengesinin koybolduğu bir ülke. Yolunda gitmeyen bir şeyler var. Yüzyıl önce tartışılan sorunlar belli nüanslarla halen tartışılıyor. Bu ülkenin bu kadar hoyratça harcayacak zamanı yok. Oysa çözüm Kaf dağının ardında olmasa gerek. Nitekim Besim Tibuk, çözümün aslında son derece kolay olduğunu ancak bir takım çevrelerin buna fırsat tanımadığını söylüyor. Ahmet Taşgetiren "Türkiye'nin topyekün yeniden yapılanma sürecini bir an önce gündeme alması gerektiğinden" yola çıkarak sistem reformunun şart olduğuna temas ediyor. Hukuktan eğitime, yönetim sisteminden dış politika stratejsine varıncaya kadar, ülkeyi yeniden roketleyecek, devlet-millet kaynaşmasını sağlayacak bir reform. Davutoğlu siyasal sistemin, siyasal kültürden kaynaklanan meşruiyet bunalımı yaşadığını söylüyor. Yarar, ülkenin içinde bulunduğu olumsuz durumdan sade vatandaşa da önemli bir pay ayırıyor. "Halk hukuki kanalları kullanarak, yanlış yapan ülke yöneticilerinden hesap sormayı bilmeli" diye vurguluyor Yarar. Gündemle ilgili en çok temas edilen konulardan biri ise yönetim sorunu. Türkiye hiç de iyi yönetilmiyor.

Lonca'nın görüşlerine başvurduğu değerli isimler ülkenin temel sorunlarını dile getirdiler. Dikkate alınması gereken son derece önemli tesbitler var. Aslında bu tesbitler aklı selim sahibi pek çok kesim tarafından dile getiriliyor. Sanıyorum asıl sorun tedaviye engel olan irade. O, her kim veya her neyse..

Halil İbrahim KURUCAN

"Asıl sorun" değil... SORUNLAR YUMAĞI

Türkiye bir asırdır, dışardan "hasta adam" görüntüsü veren bir ülke. Son yıllarda yaşanan krizler bu görüntüyü besleyen sonuçlar doğuruyor. Yaşanan krizlerin sancılarını ise toplumun bütün kesimi yaşamaya devam ediyor. Bu krizlerden devlet bir bedel ödüyor, toplum bir bedel ödüyor, doğrudan bireyler bir bedel ödüyor. Bu bazen ekonomik bir bedel oluyor, bazen siyasi bir bedel oluyor, bazen de insanın en temel hakkı olan özgürlüklerin kısıtlanması bir bedel olarak karşımıza çıkıyor. Ekonomik krizlerin biri bitmeden biri başlıyor. Siyasi krizler ise hiç eksik olmuyor. Uluslararası ilişkiler ise devamlı sancılı. En yakın dost bildiğimiz ülkelerin dostluğu sahte dostluk gösterilerinden öteye geçemiyor. Bütün bunların sonucu ise mutsuz ve karamsar bir ülke ve insanlar topluluğu manzarası eksik olmuyor.

Peki Türkiye bu olumsuz tabloyu neden bir türlü değiştiremiyor? Bu yolda atılan adımlar, verilen çabalar neden bir türlü sonuç vermiyor? Türkiye gereken çabayı mı gösteremiyor, yoksa yanlış, sanal problemlerle mi uğraşıyor? Teşhis mi yanlış, tedavi mi? Yoksa her ikisi de mi?

Bu sayımızda sorduğumuz "Asıl sorun ne?" cümlesi bu tür sorulara cevap olacak değerlendirmelerden oluşuyor. Bu kritik soruya verilmiş birbirinden değerli, ufuk açıcı, farklı perspektifler sunan görüşler var. Belki bu görüşlerde "asıl sorun buymuş" diyeceğiniz ortak bir değerlendirme bulamayacaksınız. Çünkü baktığımız pencere asıl sorun diyebileceğimiz bir sorunu öne çıkarmamıza neden olabilir. Diğerleri bizim için kendi asıl sorunumuz yanında daha ikincil sorunlar olarak görünebilir. "Asıl sorun nedir?" diye sorduğumuz birbirinden değerli yazarların, akademisyenlerin ilk bakışta farklı gibi görünen cevaplar vermesi, bir yerde bu bakış açısının doğal bir sonucu. Zaten "asıl sorun bu" diyeceğimiz tek bir sorun göstermek de gerçekçi bir yaklaşım olmaz. Belki birbirini besleyen, bir diğeri için basamak olan, belki de birbirini tetikleyen bir sorun yumağından bahsetmek gerekir. Ya da başlangıçta bir noktadan çıkan zamanla birbirini doğuran, besleyen sorunlar yumağı bu.

Ancak görüşler dikkatle incelendiğinde, aslında hepsinin, birbirinin parçası olduğu, birbirleriyle değerlendirildiğinde daha anlamlı hale geldiği kolayca görünecektir.

Gerçekten nedir Türkiye'nin asıl sorunu?

Görüşler ortak noktalarda özetlenebilir. Bunlardan birincisi sistem değişimi veya sistem krizidir. İkincisi siyasi istikrarsızlık. Üçüncüsü milletle devlet arasındaki kopukluktur. Gerçektende Türkiye'nin problemlerinin konuşulduğu bütün platformlarda bu konular gündeme gelmektedir. Bu bakımdan bu tesbitler bir çok kesimin kabul edebileceği ortak görüşler olacak nitelikte. Bu yüzden bunları sağlıklı değerlendirmeler olarak ele alabiliriz. Tabii bunlardan farklı düşünenlerin olacağı da muhakkak. Belki olması da gerek.

Bu arada Türkiye'nin içinde bulunduğu durumla ilgili oldukça ilginç değerlendirmeler bulacaksınız yazılarda. Bunlardan dikkat çekenleri şöyle sıralayabiliriz.

a) Yönünü tayin edememiş bir ülke hiçbir yere gidemez.

b) Batının kapısında bekleyen bir Türkiye kendi işlerine bile bakamaz hale geldi.

c) Türkiye'nin modernleşme projesi yanlış bir projedir.

d) Geleceğin ekonomik zenginliği ortaasyada bulunuyor. Bizim girmeye çalıştığımız Avrupa Birliği ise yer altı zenginliklerini çoktan bitirdiler.

e) Sağlıklı iletişim kuramayan toplumlar problemlerine çözüm bulamaz.

Belki Türkiye bu bakış açısını yakalayamadığı için krizlerden, sancılardan kurtulamıyor. Bu bakış açısını yakalamak için sistem değişimi şart. Son günlerde meclisin gündeminde olan Anayasa değişikliği bu sıkıntıları aşma noktasında atılmış önemli bir adım.

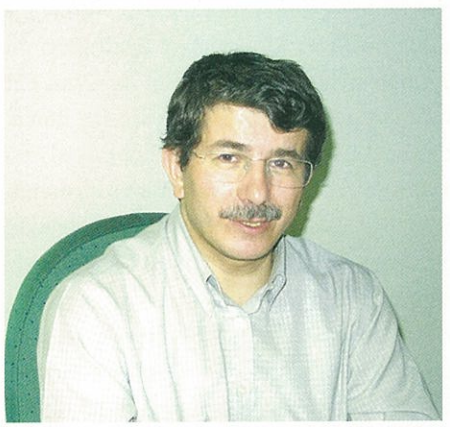
Millet ile devlet arasındaki kopukluğu gidermek de bu noktada önemli bir konu. Belki bu iki konu çözülebilirse siyasi istikrar kendiliğinden sağlanır.

Yukarıda geçen Türkiye'nin içinde bulunduğu durumla ilgili tesbitler, biryerde "asıl soruna" çözüm yolu formüllerini de içinde barındırıyor. Yeter ki doğru değerlendirip doğru çözümler bulabilelim... ❑

Bunalımın Temeli; Siyasi Meşruiyet

"Türkiye"deki Bunalımın Siyasi Kültür ve Meşruiyyetin Boyutları

Prof. Dr. Ahmet DAVUTOĞLU

Bir ülkede siyasi istikrar ve düzenin gerçekleşmesi belli iç ve dış unsurlara bağlıdır. İç unsurlar nihai olarak, iç temel sıcaklığına indirgenebilir.. Siyasi kültür, siyasi meşruiyyet ve siyasi sistem. Temellerini toplumun siyasi kültüründe bulan bir siyasi meşruiyyet anlayışı ve bu meşruiyyetin belirlediği bir siyasi sistem işleyişi istikrarlı bir siyasi düzenin asgari şartlarıdır. Bu unsurlar arasındaki uyumsuzluklar toplum ile siyasi sistem arasındaki bağların zayıflamasına ve siyasi sistemin toplumsal desteğini kaybetmesine yol açar. Toplumsal desteğini kaybeden siyasi sistem ise elit-içi çıkar uyuşmalarının ya da uzlaşmazlıklarının belirlediği kısır bir döngünün mekanik işleyişine mahkum olur.

Uluslararası çevre tarafından belirlenen dış unsurlar ise iç unsurların uyumu ya da uyumsuzluğu ile doğrudan irtibatlı bir şekilde devreye girerler. İç istikrar unsurları arasındaki sağlıklı işleyiş dış politika oluşumu için önemli bir toplumsal motivasyon desteği ve meşruiyyet zemini sağlar. Bu unsurlar arasındaki uyumsuzluğun doğurduğu bunalım ise ülkenin dış politika oluşumundaki konumunu zayıflatır ve dış çevrenin iç unsurları belirlediği bir ilişki biçimi doğurur.

Türkiye'nin belli aralıklarla kronikleşen siyasi bunalımlarla karşı karşıya kalması bu bunalımların geçici siyasi yapı bozuklarından kaynaklanmadığını ortaya koymaktadır.

Bu bunalımlara çözüm arayışları konusunda en önemli hata da bu noktada yapılmaktadır. Bunalımların siyasi sistemin yeniden kurumsallaşması ile aşılabileceğini varsayanların aldıkları reaksiyoner tedbirler yeni bunalımlara kaynaklık etmektedirler. Bu süreç siyasi kültür ve kurumsallaşmada yeni bir paradigmaya atlama iddiası taşıyan Tanzimat Fermanı'ndan bu yana süregelen bir kısır döngü oluşturmuş bulunmaktadır. Tanzimat- I. Meşruiyet - Sultan II. Abdülhamid - II. Meşrutiyet (İttihad Terakki) - Cumhuriyet - Tek Parti Dönemi - Demokrasi - 27 Mayıs - 12 Mart - 12 Eylül çizgisinde geliştirilen her yeni bunalımı aşma çabası daha önceki dönemin siyasi yapılanmasına bir tepki şeklinde ortaya çıkmıştır.

Bugün bunalımı aşmak için yapılan tekliflerin çoğunda da aynı özellikler tebarüz etmektedir. Bu tepkilerdeki temel varsayım siyasi bunalımın siyasi kurumsallaşmadaki aksaklıklarla özdeş olduğudur. Siyasi bunalım ile kurumsallaşma arasında kurulan ilişki buz dağının görünen yönünü yansıtmaktadır. Buz dağının tümü bu görünen yönden ibaret olsaydı şu ana kadar gerçekleştirilen anayasal ve yapısal değişikliklerin ortaya çıkan bunalımları çözücü etkide bulunmuş olmaları gerekirdi. Her yapı değişikliğinin yeni bunalımlar ortaya çıkarması daha çok boyutlu ve geniş çaplı bir mesele ile karşı karşıya olunduğunu göstermektedir.

Bu açıdan bakıldığında Türkiye'nin yaşamakta olduğu siyasi bunalımı çok daha geniş boyutlu bir çerçevede değerlendirme zarureti vardır. Türkiye'deki siyasi bunalım sanıldığının aksine sadece yapısal ve yasal bir nitelik arzetmemektedir. Yasal ve yapısal nitelikli bunalımların kökeninde yoğun bir şekilde yaşanmakta olan bir siyasi kültür ve meşrutiyyet bunalımı vardır. Sistemin çözülen anayasal çerçevesinin yeniden düzenlenmesi, kurumların gerek sistemin içindeki rollerinin gerekse iç bağlantılarının tekrar örgülendirilmesi, dış faktörler ile iç siyasi yapı arasında uyum sağlanması gibi temel ihtiyaçlar iç siyasi kültürün yeni bir zemine oturtulması ve siyasi meşruiyyet temelinin yeniden tanımlanmasını da kapsayan daha geniş ölçekli bir yenilenme hamlesi ile aşılabilir.

O zaman sormamız gereken soru Türkiye'nin siyasi kültürünü diğer toplumlardan farklılaştıran temel unsur nedir? sorusudur. Bu soruya vereceğimiz cevap hem geçmiş birikimimizi daha anlamlı bir çerçeveye oturtmamızı, hem cari siyasi kültür ve sistem problemlerimizi daha sağlıklı bir zeminde tartışmamızı, hem de gelecek ile ilgili projeksiyonları daha uzun dönemli perspektiflerde değerlendirmemizi sağlayacaktır.

Türkiye'de siyasi kültürün taşıdığı dinamik karakter, Batı Avrupa ve Amerika toplumlarının siyasi kültürlerinden önemli ölçüde ayrılmaktadır. Hakim medeniyetin siyasi birimlerini oluşturan bu ülkeler daha az çeşitli ve daha istikrarlı siyasi kültürlere sahiptir. Kısa dönemde kesin bir avantaj gibi görülen bu olgu uzun dönemde bu toplumların karşılaşacakları bunalım dönemlerindeki alternatif arayışları daraltabilir. Batı ülkeleri ile Türkiye arasında siyasi kültür dinamizmi ve istikrar açısından ortaya çıkan bu fark, 16. yüzyılda üç kıtada daha istikrarlı bir siyasi yapı kuran Osmanlı ile aynı yüzyıllarda iç savaşların gerginliğini yaşayan dinamik Avrupa toplumları arasındaki farklılığa benzemektedir.

Türkiye'deki siyasi kültür oluşumu Ortadoğu ülkelerinden de farklıdır. Kabile kültürünü yansıtan krallık rejimleri ile totaliter diktatörlükler arasında sıkışmış bulunan Ortadoğu siyasi kültürü gerek siyasi meşru iyyet anlayışı gerekse siyasi kurumların geliştirdikleri otoriter - dikey iletişim türü dolayısıyla ciddi farklılıklar arzetmektedir. Bu bir anlam taşımaktadır.

Türkiye'deki bu dinamik durum sistem değişikliğinin getirdiği karmaşadan kaynaklanan başka tür bir dinanizmi yaşamakta olan Doğu Avrupa ve Orta Asya ülkelerinden de ayrılmaktadır. Bu ülkelerin aksine Türkiye'deki dinanizm sadece elit-içi siyasi mücadelelerden değil toplum içine yayılan daha kesif bir dönüşümden kaynaklanmaktadır.

Batılılaşma tecrübesine Türkiye ile hemen hemen aynı dönemde başlayan Japonya'da da siyasi kültür oluşumu böylesi bir dinanizm ve gerilim doğurmamıştır. Daha otoriter yapılar altında ekonomik kalkınma gerçekleştirmek isteyen Çin ve diğer Doğu Asya ülkelerinde de kendine has dengeler oluşmuş ve bu açıdan Türkiye'den daha kontrollü bir siyasi kültür yapılanması gerçekleşmiştir. Türkiye siyasi kültürün dayandığı birikim itibarıyla da herhangi bir Latin Amerika veya Afrika ülkesi de değildir.

O zaman Türkiye'yi bu farklı eksene oturtan ve özgün bir siyasi kültür dinamizmi doğuran temel fark nereden kaynaklanmaktadır? Bu temel farkı Türkiye'nin zaman ve mekanla ilgili iki sabit değişkenin de yani tarihinde ve coğrafyasında aramak gerekmektedir. Bu iki sabit değişkenin siyasi yapı üzerindeki etkileri ve uluslararası ilişkiler içinde kazandıkları yeni anlamlar bu değişkenlerin psikolojik ve sosyolojik faktörleri de devreye sokan bir dinamizme kaynaklık etmesini sağlamaktadır.

Böylece sabit tarihi ve coğrafi faktörler dinamik unsurlar olarak harekete geçmekte ve toplumsal kültürü dokuyan tarihi süreklilik unsurları ile siyasi sitemin merkezindeki elitin dayattığı kırılma çizgisi arasındaki gerilimi artırmaktadırlar. Bugün de Türkiye'deki siyasi kültüre bir laboratuar zenginliği kazandıran temel unsur bu zengin tarihi birikim ile Tanzimat'tan beri yaşanan ciddi medeniyet hesaplaşmasının getirdiği çok yönlü bileşkedir.

Türkiye'de yaşanan en temel çelişki bir medeniyet çevresine siyasi merkez olmuş bir toplumun tarihi ve jeo-kültürel özelliklerinin oluşturduğu siyasi kültür birikimi ile siyasi elit tarafından başka bir medeniyet çevresine iltihak etme iradesi esas alınarak şekillenmiş siyasi sistem arasındaki uyum problemidir ve bu durum hemen hemen sadece Türkiye'ye has bir olgudur.

Türkiye ne tarihi birikimi zayıf bir sömürge ülkesi ne de dünya sisteminin siyasi yapısı oturmuş bir merkez ülkesidir. Siyasi ve ekonomik sistemin merkezindeki bürokratik-ekonomik elitin siyasi kültürü ile toplumun sabit faktörlere dayalı siyasi kültrü arasındaki çelişki bugünkü siyasi bunalımın en temel meselesidir.

Ahmet DAVUTOĞLU

Türkiye'de yaşanan en temel çelişki bir medeniyet çevresine siyasi merkez olmuş bir toplumun tarihi ve jeo-kültürel özelliklerinin oluşturduğu siyasi kültür birikimi ile siyasi elit tarafından başka bir medeniyet çevresine iltihak etme iradesi esas alınarak şekillenmiş siyasi sistem arasındaki uyum problemidir.

Tanzimat'tan beri süregelen bu çelişki yeni bir siyasi kültür oluşumu ile aşılmaksızın toplum ile siyasi sistem arasındaki yapısal ve kurumsal köprüleri sağlıklı bir şekilde kurmak çok güçtür.

Hızla değişen iç ve dış şartlar Türkiye'deki siyasi ve ekonomik sistemin yeniden yapılandırılmasını kaçınılmaz kılmaktadır. Bütün siyasi partilerin değişim sloganına yaptıkları vurgu bu ihtiyaca kendilerinin bir cevap oluşturacağı intibaını verme gayretinden kaynaklanmaktaır. Yeniden yapılanma ihtiyacının en kritik alanı da siyasi meşrutiyyet ile siyasi sistem arasındaki bu can alıcı ilişkidir. Aslında yeniden yapılanma ihtiyacı da siyasi meşruiyyet zeminindeki bu kaymadan kaynaklanmaktadır.

Gerçek siyasi meşruiyyet, halk ile siyasi elit ve sistem arasındaki bilgi-değer uyumundan kaynaklanan, görünmez ama etkili bir iletişimden ibarettir. Siyasi meşruiyyeti hukukilikten ayıran da budur. Siyasi davranışın hukuki metin ve çerçevelere uygunluğunu gösteren hukukilik, siyasi meşruiyyet bunalımı yaşamayan toplumlarda, siyasi meşruiyyetin sağladığı bu görünmez ama etkili iletişimin bir yan ürünü olarak ortaya çıkar. Siyasi meşruiyyet bunalımı yaşayan toplumlarda ise siyasi sistem ile halk arasındaki bu iletişim eksikliği formel anlamda hukukiliğin sathi bir şekilde siyasi meşruiyyet ile özdeşleşmesi sonucunu doğurur.

Siyasi meşruiyyet ile hukukilik arasında ortaya çıkan herhangi bir dengesizlik iki ihtimali gündeme getirir. Ya hukukiliği siyasi meşruiyyet olarak gören siyasi elit meşruiyyet adına toplumsal değeri olmayan bu hukukiliği siyasi güç yoluyla dikte eder ki bu otoriter bir rejime doğru kayışı beraberinde getirir. Ya da toplum dinanizmi siyasi meşruiyyeti sınırlayan formel hukuku aşma yönündeki baskılarını artırır ki bu da siyasi meşruiyyet ile hukukilik arasındaki farkın gittikçe açılmasına, dolayısıyla siyasi meşruiyyet bunalımının gizlenemez hale gelmesine yol açar.

Bunun içindir ki, siyasi kültür ile kurumsallaşma arasında köprü rolü oynayan siyasi meşruiyyetin ortak bir bilgi-değer temelinde gerçekleşemediği toplumlarda siyasi kültür ile siyasi kurumsallaşma arasındaki pergel gittikçe açılır. Bunun sonucunda da ya ortak bir siyasi meşruiyyet temeli oluşturamayan bir siyasi kültür farklılaşması, ya da siyasi meşruiyyet temeli kayan bir kurumsallaşma olgusu ile karşı karşıya kalınır. Tanzimat sonrası Osmanlı-Türk siyasi geçmişinde ortaya çıkan bunalımların çoğunda da bu özellikler kendini göstermiştir.

Bu bunalımlardaki siyasi meşruiyyet boyutunu görmeksizin siyasi kurumsallaşmaya yönelik tedbirlere ağırlık vermek uzun dönemde etkisiz kalan elit-içi siyasi müdahaleleri beraberinde getirmektedir. Artık meselenin bu derece basit olmadığını görmek zorundayız. Siyasi kurumlar ve bu kurumların dayandığı formel hukuki zemin kendileri bir meşruiyyet alanı oluşturamazlar. Aksine siyasi kültürün dokusunu oluşturan bilgi-değer boyutunun belirlediği siyasi meşruiyyet alanı bu siyasi yapılanmayı belirleyen temel unsurdur. Siyasi mekanizmalar ortak siyasi meşruiyyet alanının araçları konumundadırlar.

Bu mekanizmaların kendileri birer amaç haline getirildiklerinde siyasi meşruiyyet alanı etken değil edilgen bir karakter kazanır ki, diktatörlük rejimleri böylesi mekanik bir meşruiyyet temeli üzerinde yükselir. Siyasi kültür oluşumu ile siyasi meşruiyet arasında kurulan ilişki siyasi mekanizmalar üzerinde belirleyici bir rol üstlenmedikçe siyasi sistemin kendi kendini yenileme gücü kalmaz. Bu da elit-içi güç kaymalarının belirlediği toplumu dışlayan müdahelelerin önerdiği yeni siyasi mekanizmalar ve yasal çerçeveler doğurur. Türkiye'de siyasi mekanizmaları düzeltmek iddası ile gerçekleştirilen müdahalelerin yeni meşruiyet bunalımlarına yol açmasının temel sebebi de budur.

Özetle tekrar vurgulamak gerekirse, iki asra yayılan bu uzun dönemli tecrübelerden farkedilmesi gereken temel husus siyasi bunalımın temelinde siyasi meşruiyyet zeminin yattığı gerçeğidir. Siyasi mekanizmalardaki bunalım bu gerçeğin çarpıcı bir yansımasından ibarettir. Bu bunalımı aşabilmek toplumun siyasi kültürü ile siyasi meşruiyyet zemini arasında kurulacak sağlıklı bir ilişki ile mümkün olabilir. Böylesi bir sağlıklı ilişki siyasi kültürü oluşturan unsurların ortak bir bilgi-değer zemininde buluşmalarını sağlamakla gerçekleştirilebilir. Bunun da en etkin rolü toplumun değişik kesimleri arasında sağlıklı bir iletişimin kurulmasıdır. ❑

Ahmet TAŞGETİREN

Sistem Reformu

Türkiye, aradan geçen 78 yılın ardından, hala sistem alanındaki sancıyı konuşuyorsa, ortada sağlıklı gitmeyen bir şeyler olduğunu ifade etmek gerekir.

Türkiye derin bir sistem sancısı yaşıyor. Osmanlı'nın son döneminde başlayan **"çözülmeyi durdurma"** ve bunun için **"sistemde reform yapma"** arayışı, Cumhuriyet döneminde gerçekleştirilen **"devrimler"**le bir durulma noktasına gelmedi, aksine daha çok gerilime itildi.

Türkiye, aradan geçen 78 yılın ardından, hâlâ sistem alanındaki sancıyı konuşuyorsa, ortada sağlıklı gitmeyen bir şeyler olduğunu ifade etmek gerekir.

Rusya'da sistem planında olan biten gelişmeler, ilk planda akla Türkiye'yi getiriyorsa, halkın zihninde ilk planda **"Türkiye ne zaman bir sistem reformu yaşayacak?"** sorusu doğuyorsa, halkın sistemi bir sorun odağı olarak gördüğünü söylemek yanlış olmayacaktır.

Geçen 78 yılın önemli bir yüzdesini tek parti, askerî müdahale, sıkıyönetim, olağanüstü hal oluşturuyor. Yani sürekli ameliyat altında bir ülkeden söz etmek mümkün. Şu anda, 2001'de bile Türkiye'nin birkaç şehrinde olağanüstü hal var. Bir bölgede ise, resmen olağanüstü hal olmasa bile, onun artçı iklimi mevcut.

Çok partili hayata geçildikten sonra bile **"çok parti"** düzeninin, **"tek parti"**nin kopyalanmış hali olması yönünde ortaya çıkan bir fiilî durum söz konusu.

Kopyalamanın kabul edilmemesi halinde ortaya çıkan sonuç ise **"kapatılmayı göze almak"** oluyor. Türkiye bir parti mezarlığı aynı zamanda. Neredeyse bir parti için kapatma dâvâsının söz konusu olmadığı bir zaman parçası yok. Türkiye tarihi, TC'nin kuruluşuna imza atan partinin bile kapatılmasına tanık olmuş. En yaşlı partinin yaşı 20'yi geçmiyor nerdeyse... Böylesine sancılı bir siyaset alanı... Yani temsil krizi... Yani toplum iradesinin yönetime yansıması noktasında problem var.

Neden?

Çünkü halk bir güven alanı olarak görülmüyor... Halkın siyasî tercihlerinde bir şekilde yanlış yapabileceği kuşkusu var.

Halka karşı bir kuşku...

Peki kimde? Hangi güçte ve hangi meşru sebebe dayalı olarak kuşku duyabiliyor o güç?

Peki halka karşı kuşku duyulan ve halk iradesinin sisteme yansımasının engellenebildiği bir sistem demokrasi olabilir mi?

Bunların izahı yok.

Anayasası, yani sistemin çatısını oluşturan ana çerçeve sürekli tartışma alanı Türkiye'nin...

İnsan hakları sorun Türkiye'de...

Düşünce ve inanç, ifade, örgütlenme, eğitim özgürlükleri sorun. Hatta teşebbüs örgürlüğü bile sermayenin rengine göre tasnif sebebi ile gözaltında... Toplum katmanları, özgürlük için uluslararası insan hakları kuruluşlarının kapısını çalıyor kitleler halinde...

Sistemdeki sancı, toplumsal barışı kundaklıyor bir yandan. Çünkü sistem, kimi oluşumlara karşı kuşkusunu halka intikal ettirmek istediği ölçüde, toplum kesimleri arasında ayrımcılıklar yapması gerekiyor. **"İç tehdit"** değerlendirmeleri, derin yaralar açıyor toplumsal barış alanında...

Sistemdeki sancı ekonomiye yansıdığında, en fakiri ile en zengini arasındaki farkın 66 misline çıktığı bir ülkeden söz etmek gerekiyor. Ya da çok çok büyük bir kısmı Uganda, çok çok küçük bir kısmı ise Danimarka seviyesinde yaşayan toplum katmanlarından... Üretimin neredeyse sıfırlandığı, para üzerindeki spekülasyonlardan büyük vurgunların gerçekleştiği, işsiz sayısının milyon milyon büyüdüğü, "açlık sınırı"nın altındaki insan sayısının korkunç boyutlara ulaştığı bir ülke Türkiye... 17 kere IMF'nin kapısını çalmış, en sonunda, Amerika + Avrupa + IMF + Dünya Bankası tarafından oluşturulan bir konsorsiyumun kefaletinde imrarı hayat etme noktasına geliş... 150-200 yüz yıl sonra Osmanlı'nın "Düyûn-u Umumiye" dramını tekrar oynama...

Kim bunun sorumlusu?

Ya da kim olabilir sistemden başka? yıkılıp ayağa kalkan ülkelerden neyi eksik Türkiye'nin ki, daha dün Sovyet blokundan kurtulan ülkelerden neyi eksik ki, onlar atı alıp Üsküdar'ı geçtikleri halde, Türkiye IMF kapılarında haysiyet aşındırıyor?

alanında, okuma-yazma açığı ile çıkıyor karşımıza... Ana sınıfından üniversiteye uzanan ölçekte kalitesizlik ile çıkıyor... Eğitim, bir ıskartaya çıkarma düzeni halinde işliyor. Parası olanın eğitim basamaklarını tırmanabildiği bir ülke Türkiye... Eğitimin sağlıklı bir kişilik oluşturma eksenindeki misyonu felç olmuş durumda. Ve bir Batı ülkesine kapağı atma tutkusu ülke gençliğini bir moda salgını halinde etkiliyor.

Sistemdeki sancı, dış politikada yalnızlaşma olarak, son derece hayati imkânlar sunan jeo-stratejik, jeo- ekonomik, jeo-kütürel konumunu bir değere dönüştürememe olarak kendini gösteriyor. Sahi, Asya'dan Balkanlar'a, Ortadoğu'ya, Afrika'ya, Kafkaslar'a uzanan hinterland içinde, çok derin bağlarınız bulunmasına rağmen, Türkiye kadar yalnızlaşmak için ne yapmak gerekirdi? 2 asırdır Batı kapılarında dolaşıp Batılı olamamak, kendi kültür-tarih iklimiyle sağlıklı ilişkiler kuramamak nasıl izah edilebilir? Bütün bunların özünde, içerde sağlıklı yapılanmaya varamayışın önemli etkisi olmalı.

Sistem sorununda şunu da söylemek gerekiyor ki, Cumhuriyet'in ilk yıllarında "devrimler", belki tutarlılıkları, Türkiye'nin sorunları itibariyle hangi ihtiyaca tekabül ettikleri ayrı bir değerlendirmenin konusu olsa da, bir ideolojik heyecanın ifadesiydi. Sonra sonra sisteme sahiplenme bu ideolojik heyecan ortamından da çıkıp, hem siyasette hem ekonomide, küçük dar kesimlerin çıkar hesaplarına karşılık veren bir mahiyet kazandı. İşte 2001'de Türkiye, siyasetten bürokrasiye, iş camiasına uzanan yelpazede sistem bünyesindeki aktörlerin hortumlama gerçeğini yansıtıyor dünyaya. Tüm toplum ağzı açık, "devlet devlet olarak bu kadar nasıl hortumlanabilir?" sorusunun cevabını arıyor?

Bu sorunun cevabı sistem sancısını kavramakta yatıyor...

Türkiye, bir "yeniden yapılanma"yı acilen gündemine almak zorunda...

Türkiye'nin 9'uncu cumhurbaşkanı **"devlet reformu"** diyordu buna... En zirvelerdeki sorumlulukları da içine alan 40 yıllık siyaset hayatında o reformu neden gerçekleştiremediği sorusunu ıskalayarak?

Evet, yeniden yapılanma ya da devlet reformu...

Bu işin ikinci bin yılın son iki asrından üçüncü bin yıla kalması çok dramatik. Ne yazık ki, ülke insanları olarak hem de birkaç nesil halinde hepimizin kapasitesini sorgulayan bir gerçek bu.

İnsan olarak kendimizi yenilemeli, sonra da sistemi baştan ayağa yeniden yapılandırmalıyız.

Sistemle toplum arasındaki açı farklarını gidererek, topluma güvensizlik sendromunu tedavi ederek ve yepyeni heyecanlar yüklenerek... Yan yolda yürüyoruz ve ana parkurda koşan dünya ülkeleri tur üzerine tur bindiriyor ülkemize... Bunu ülkemiz hak etmiyor.❑

İnsan olarak kendimizi yenilemeli, sonra da sistemi baştan ayağa yeniden yapılandırmalıyız. Sistemle toplum arasındaki açı farklarını gidererek, topluma güvensizlik sendromunu tedavi ederek ve yepyeni heyecanlar yüklenerek...

Hasan ANĞI

Türkiye İYİ YÖNETİLMİYOR

Türkiye yanlış yönetim anlayışlarıyla dünyadaki hızlı değişimden kopmuştur. Yıllarca serbest pazara geçiş ve özelleştirmelerin sürüncemede bırakılmasıyla mesafe almak şöyle dursun, bir çok alanda geriye gittik.

LONCA: *Türkiye büyüyemeyen, büyüme noktasında tıkanıklığı çözemeyen bir ülke görüntüsünde. yakın tarihte önemli yıkımlar yaşayan ülkelerin kısa zamanda toparlanıp, yeniden büyük atılımlar gerçekleştirdiğini görüyoruz. Oysa Türkiye, stratejik konumundan, tarihi ve kültürel mirasından kaynaklanan önemli bir büyüme potansiyeline sahip olmasına rağmen krizlerle boğuşan, açılım sağlayamayan bir grafik çiziyor. Sizce Türkiye'nin açılım sağlayamamasının nedeni nedir?*

HASAN ANĞI: Türkiye'nin temel sorunu nedir diye baktığımızda, özellikle son dönemde çok açık ve net olarak ortaya çıkan iyi yönetilememe sorunudur. Türkiye'nin jeostratejik ve jeopolitik konumu, insanlık tarihi boyunca önemli bir geçiş yolu olan medeniyetler havzası içerisinde bulunması, Türkiye'nin mevcut kaynakları açısından, pek çok ülkenin sahip olamadığı imkanlara sahip. O zaman "bunca sıkıntımız nedir?" diye bakıyoruz. Yaklaşık 700 yıl üç kıtaya hükmetmiş olan Osmanlı Devleti'nden sonra, Türkiye Cumhuriyeti'nin bu cihan devleti tecrübesiyle, Anadolu ve Trakya bölgesiyle sınırlanan toprak parçasındaki küçülmeyle daha özleşmiş bir şekilde devletlerarası ilişkilerde etkinliğini kalıcı ve sürdürebilir bir şekilde artırmış olması gerekirdi. Ama ne hikmetse yanlış yönetim anlayışlarıyla dünyadaki hızlı değişimden kopmuştur. Yıllarca serbest pazara geçiş ve özelleştirmelerin sürüncemede bırakılmasıyla mesafe almak şöyle dursun, bir çok alanda geriye gittik. 80 öncesinde hükümetlerin devletçi çizgiden liberal çizgiye gel-gitler yaşayan politikaları önemli krizlere neden oldu. 80 sonrasında serbest pazara doğru adımlar atmaya ve gelişmiş dünya ülkeleri ailesinde yerini almaya çalıştı. Ancak bazı muhalefet partileri bunları görmekte zorlandı ve bu gelişmeleri frenleyici hareketleriyle de, adım adım bugünkü yaşadığımız kriz dolu günlere geldik. Bu gün KİT'ler ülkenin sırtındaki en büyük kambur olarak duruyor. Siyasetle ekonominin şeffaf bir cam duvarla ayrılması gerekirken, makro ekonomik dengeleri oluşturan hükümetin, günlük ekonomilere müdahil olması, ülkeyi yönetenlerin mevcut ekonomik gücü kendilerinin bir insiyatif alanı gibi görmeleri, olması gereken yerde de ülke hayrına geliştirilecek projeleri üretememeleriTürkiye'yi bu noktaya getirdi. Üç dört yıl öncesine baktığınızda ekonomisi hızla gelişen, dünya ülkeleri arasındaki sıralamada üst sıralara doğru yükselen ve örnek gösterilmeye doğru giden bir ülke, bu gün bakıyoruz ki ekonomisi çok sıkıntılı ülkeler arasında yer alıyor. Mevcut potansiyeline baktığınızda Türkiye bunu haketmiyor. Bu noktaya nasıl geldik? dediğinizde yönetim anlayışındaki yanlışlıklar ortaya çıkıyor. Türkiye iyi bir yönetim mekanizmasını oluşturduğu zaman, bu süreçten kurtulabilir. Milletine güvenen, toplumun tüm kesimlerini kucaklayan, ülkede yaşayan her kesimin bir değer olduğunun idraki ile hareket edin bir yapıyla bu krizden kurtulabilir hatta önemli ivmeler de kazanabiliriz. Türkiye'de bir güven bunalımı yaşanıyor. Sadece yönetenle yönetilen arasında değil, toplumun tüm kesimleri ve kurumları arasında bir güven bunalımı yaşanıyor. Umutlar sürekli küçülüyor. En büyük tehlike de bu. İnsanlar ve ülkeler sıkıntılı dönemler geçirebilir. Ancak umudunu kaybetmediği sürece mutlaka bir çıkış yolu bulur. Nerede yanlış yaptığını ve ne gibi adımlar atması gerektiğini görür ve dibe vurmuş yapıdan hızla yükselebilir. Malesef Türkiye 1999 yılı depremi ve geçmişten gelen sıkıntılar neticesinde, bir istikrar proğramına mecbur kaldı.

Bu proğramla, faiz ve dövizin kontrol altına alınarak enflasyonun dizginlenebileceği, dolayısıyla iç borçlanma ihtiyacının azaltılarak, üç yıllık orta vadeli proğramla Türkiye'nin düzlüğe çıkması hedeflenmişti. Ama malesef uygulama sürecinde yanlışları farkedip çözüm üretmek yerine, zamana bırakıp asla proğramdan taviz verilemez anlayışıyla hareket edilmesiyle sorunlar katmerleşmiş ve çözüm son derece zor bir tünele girmiştir. Nominal kur belirlemeli kur anlayışı malesef dış ticaretteki açığı büyütmüş, içerde ise üretim sürekli küçülerek istihdam daralmıştır. Proğramın başlangıcından itibaren geçen 14 aylık bir sürenin sonu ise malesef hezimet olmuştur. Ve ondan bu güne kadar geçen 7 aylık süreç içerisinde de ciddi adımlar atılamamış, iç borç aşırı katlanmış, faiz oranları halen %85'lerin altına inememiş, döviz kurlarındaki belirsizlikler piyasaları ciddi endişelere sevkederek kilitlemiştir. Üretim yapacak insanlar maliyet hesabı yapamamakta. Tüccar mal alıp satmakta sıkıntılar yaşarken, tüketici ise temel ihtiyaç maddelerini bile almakta zorlanıyor. Proğramın ikinci adımındaki serbest dalgalı kur politikasıyla ihracatın patlayacağı beklenirken bu %10'larda kalmış. İthalattaki azalmayı gurur vesilesi olarak görmek de yanlıştır. Çünkü, hammadde ve yarı mamül ithalatındaki azalmanın ilerde ihracatımızı ciddi olarak etkileyeceğini görmemezlikten gelemeyiz. Lüks tüketim mallarının ve yerli üretilen eşdeğer malların ithalatının zorlaştırılması doğrudur. Çünkü milli sanayimizi geliştirilmesi için eşdeğer olan yerli mallarımıza olan talebin artırılması gerekir. Ama diğer tarafta, hammadde, yarı mamül ve sanayinin kullandığı teknoloji noktasındaki kısıntılar daha sonraki dönemlerde ihracat noktasında ciddi sıkıntılar ortaya çıkarabilir. Türkiye nerelerde yanlış yapıldığı ve buralarda düzeltilmesi talep edilen hususların adım adım yerine getirilmesi iradesini gösteremiyor. IMF'in ortaya koyduğu çalışma tarzına hükümetin kayıtsız şartsız bir teslimiyetle irade koyamaması bu günkü tabloyu ortaya çıkarıyor. Onun için hükümet çok daha irade sahibi politikalarla bu çöküşten çıkışı hızlandırması gerekiyor. Nisan ayında açıklanan proğramda mali sektörle ilgili yapılanmanın, kısa dönemde bitirilerek, Ağustos ayında reel sektörle ilgili çalışmaların başlatılmasına karar verilmişti. Böylece durma noktasına gelmiş ekonominin, tekrar harekete geçeceği beklentisi varken, maalesef bu güne kadar hiç bir gelişme olamadı. Türkiye'de adil olmayan ağır bir vergi yükü var. Bu vergi yükü azaltılmadan vergi mevzuatında gerekli değişiklikler yapılmadan, kayıt dışını kayıt içine çekmek mümkün değil. Eylül başından itibaren uygulamaya giren vergi kimlik numarası uygulaması, para akışını kontrol ederek kayıt içine geçişi sağlamak için düşünüldü. Fakat, yasal düzenlemeleri yapmadan vergiyi cazip hale getirmeden bu insanları nasıl kayıt içine çekeceksiniz. 1998 yılında mali milad olarak bilinen hadiseyle Türkiye ekonomik olarak ciddi bir kilitlenme yaşamıştır. Bir yıl sonra bu hatanın farkına varılıp düzeltilmişken şimdi benzer bir hatayla tekrar karşı karşıya kalınıyor. Sanayicimiz, işadamımız, tüccarımız kazanmadığı halde vergi verme noktasına getiriliyor. Niye? Çünkü Türkiye'de enflasyon muhasebesi uygulanmıyor. Halbuki reel kazanç olmadan alacağınız vergi, işletmeleri sürekli küçültür. Türkiye gibi 30 yaş altı % 60 iken ve her yıl 1 milyon insanına iş bulması gerekirken, varolan istihdam alanlarını da daraltarak nereye kadar gidebilirsiniz? Gelir dağılımı adaletsizliğinin zirvede olduğu bir ülkede, toplumsal huzuru nasıl bekleyebilirsiniz? Maliye Bakanlığındaki bu anlayış 2001 yılındaki bu durgun şarlarla, 2002 yılında neyin vergisini alacak. Ama mevcut enflasyonu görüp bundan bir kazanç düşünüyorsa hükümet, o zaman ayakta kalma mücadelesi veren işletmelerin de kapısına kilit vurduracak demektir.

Toplumun gerçek yapısından habersiz bir bürokrasi, toplumun sıkıntılarına çözüm üretmek yerine onların önüne engel koyan bir mantaliteyle hareket ediyor.

LONCA: *Bunlar neden görülmüyor. Türkiye'de üst üste yönetim hataları oluyor. Sanki çözüm üretemeyen bir yapı var. Toplumun dinamik kesimleri yapılan hatalara temas ederek bunlara devam edilirse şöyle bir sonuç ortaya çıkacak diyorlar. Ama yönetim bunları dikkate almıyor ve hakikaten toplum tabanından gelen tesbitler doğru çıkıyor. Oysa yönetim mekanizmasındaki insanların bunu çok daha önceden tesbit edip gerekli önlemleri almaları gerekir. Bu bir anlamda ülke yönetiminde olmanında bir sorumluluğu. Bunu nasıl yorumlamak gerekir. Türkiye sanki büyümek istemeyen, bölgesinde ilgi odağı olmaktan tedirgin olan bir görüntü içerisinde. Siz nasıl değerlendiriyorsunuz?*

ANĞI: Biliyorsunuz ki; son 5-6 yıldır, toplum devlet mekanizmasının önünde gidiyor diye söylenir. Bu bir kez daha aslında tescil ediliyor. Türkiye'de çok hantal bir bürokrasi var. Öyle bir bürokrasi ki; halen 1950'li yıllarının anlayışı ile ülke yönetmeyi hedef edinmiş. Diğer bir önemli nokta da bürokraside liyakat ve ehliyet değil de siyasal yaklaşımlarla konum elde ediliyor. Toplumun gerçek yapısından habersiz bir bürokrasi, toplumun sıkıntılarına çözüm üretmek yerine onların önüne engel koyan bir mantaliteyle hareket ediyor. Yani bir işyeri açacaksınız, 25 devlet kuruluşundan 40 tane yere başvurmanız gerekir. Hem zaman hem para hem de insanları bıktıran bir uğraş sizi kapalı ekonomiye doğru götürüyor. Kapalı ekonomilerde ise rüşvet önü alınamayan bir hadise. Şeffaf toplumlarda mesela gelişmiş Batı toplumlarına baktığınızda bir rüşvet olgusu yok. Devletin memuru kendine verilen görevi en iyi şekilde yapmakla mükellef. O toplumun insanı geldiği zaman talepleri en hızlı şekilde yerine getiriliyor, köşe bucak çıkarılmıyor. Dolayısıyla girişimci, ister yatırım isterse hizmet sektöründe olsun hızla hareket edilerek önü açılan bir anlayışla karşılaşıyor. Türkiye'de ise canından bezdiren bir bürokrasiyle karşı karşıya. Çok hantal olan bu yapı suistimalleri de beraberinde getiriyor. Türkiye bu yapıyı kırmak zorunda. Hantal bürokrasiden kurtulup, Türkiye'nin gerçek şartlarını gören bu hayatın içinde yaşayıp toplumun ızdıraplarını kendine ızdırap edinen, toplumun mutluluğundan mutluluk duyan bir anlayışa gidilmesi gerekiyor. Siyasal iktidarlar gelip geçebiliyor. Ama bu bürokratik anlayış hakim olduğu sürece bir çok platformda sayın bakanlar bile kendi uygulamalarından şikayetçi hale geliyor. Halbuki icranın başında olan bu insanlar bürokrasiyi aşamamaktan şikayetçi. Türkiye bunu aşmalı. Kamu yatırımlarının ortalama süresine baktığınızda 14-15 yıllık bir süreyle karşılaşıyorsunuz. Siz bir projeye başlıyorsunuz, o hizmeti görecek olan proje aradan geçen zaman içerisinde atıl hale geliyor. Zaman içinde Türkiye'nin ihtiyaçları da değişiyor. Çünkü dünya değişiyor Üstelik bu yatırımlara harcanan paralar geri dönemediği için yeni yatırımlara kaynak da bulunamıyor. Bir de öncelikler sıralaması yapılmadığından, yarım bina halinde binlerce tesisiniz ortada kalıyor. Sosyal hizmetler noktasında olsun, sağlık hizmetleri noktasında olsun veya kamu işletmeleri noktasında olsun böyle bir çok yarım kalmış tesisin o güne kadar harcanan parası da boşa gidiyor. Yani Türkiye'de bu hantal bürokrasinin değişmesi gerekiyor. İkincisi kaynakları etkin ve doğru kullanabilecek bir anlayışın hakim olması gerekiyor. Esas önemli olan, olabildiğince her alanda şeffaflık. İnsanlar yaptığı işin hesabını verebilmeli. Aksi takdirde yapanın yanına kar kaldığı bu düzen,Türkiye'yi bu olumsuz noktalara getirmiştir. İnsanlar yaptığı güzelliğin mükafatını ve yanlışın da hesabını verdiği gün hata yapmamaya çalışacaktır. Herkes doğru noktada gayretini gösterecek, ehliyet ve liyakat çerçevesinde de kendi hizmet alanını geliştirecektir. Türkiye'nin olmazsa olmaz şartı bu ehliyet ve liyakat anlayışı etrafında bir yapılanmaya ihtiyaç duymasıdır. ❑

Ercan ÇİTLİOĞLU

Halk, demokratikle

Bir ülke halkı düşününüz ki çok partili sisteme geçeli yarım asır olduğu halde, hala demokratikleşme hedefinin arkasından koşmayı sürdürüyor. Bence bu halkın demokrasiden ne anladığı ve neyi beklediğinin ciddi anlamda sorgulanması ve sosyologlarca araştırma konusu yapılması lazım. Demokrasilerde haklar verilmez, istenir ve alınır.

LONCA: *Kısaca kendinizi tanıtabilir misiniz?*

ERCAN ÇİTLİOĞLU: Genelde bu soruların yanıtları; 1943 yılında Dörtyolda doğdum gibi bir başlangıç noktasına götürülerek verilir. Ancak okurlarınızı gereksiz ayrıntılara boğmamak için, yüksek öğrenimimi tamamladıktan sonra 20 yıl devlet hizmetinde çalıştığımı söyleyerek kısaltılmış bir başlangıç yapalım.

Devletteki son görevim, Başbakanlık Basın Yayın ve Enformasyon Genel Müdür Yardımcılığı idi. 1978-1984 yılları arasında Londra Büyükelçiliğinde basın müşaviri görevinde bulundum. Dolayısı ile Türkiye'yi 1980'nin 12 Eylül'üne götüren dönemi içinde değilde, dışında yaşadım. 1984 yılında yurda döndüğümde Özalist dönemle karşılaştım. Alıştığımız devlet gelenekleri açısından, hoş bir tanışma değildi bu benim için ve 1985 yılında istifa ederek devlet hizmetinden ayrıldım. Benim devlet anlayışımda, devlet memurunun direnme hakkı yoktur. Benimsemesenizde düzene uyarsınız ya da elinizdeki tek yasal direniş mekanizması olan istifa müessesesini çalıştırır ve ayrılırsınız. Ben ikincisini yaptım ve çok sevmeme karşın devlet hizmetinden çekilmeyi yeğledim.

Bir süredir NTV televizyonunda strateji danışmanı olarak görev yapıyorum. Finansal Forum gazetesinde araştırmalar ve elbette kitap yazıyorum. Yakın geçmişte, Nokta dergisinde dış politika konusunda yazıyordum ancak bir süredir zamanım yetmediği için yazık ki sürdüremiyorum bu yazıları. Çünkü Selçuk ve Yeditepe Üniversitelerinde öğretim görevlisi olmak gibi iki ayrı ve çok sevdiğim şapkam daha var.

LONCA: *Türk Demokratikleşmesinin önündeki sizce önündeki engel nedir?*

ÇİTLİOĞLU: Türkiye'nin demokratikleşmesinin önündeki en büyük engel demokratikleşme tutkunu "Türk halkının kendisidir" dersem belki bu yanıtı yadırgayabilirsiniz. Ancak önyargılardan uzak, yansız düşünürseniz aynı sonucu benimle paylaşacağınızı umarım. Bir ülke halkı düşününüz ki çok partili sisteme geçeli yarım asır olduğu halde, hala demokratikleşme

şmede büyük engel

hedefinin arkasından koşmayı sürdürüyor. Bence bu halkın demokrasiden ne anladığı ve neyi beklediğinin ciddi anlamda sorgulanması ve sosyologlarca araştırma konusu yapılması lazım. Demokrasilerde haklar verilmez, istenir ve alınır. Eğer siz demokratik haklarınızın size verilmesini beklerseniz, zaten düşünsel anlamda demokrat değilsinizdir. Hakların, yönetenlerce verildiği rejimler demokrasi değil totaliter rejimlerdir ve siz buna rıza gösterdiğiniz andan başlayarak demokrat kimlik sahibi olma niteliğinizi yitirirsiniz. Ancak burada bir noktanın altını çizmek gerekiyor, haklar verilmez alınır derken bunu alışılmış devrimci kalıplar veya ideolojik literatür içinde yorumlamayın. Ben hakların alınmasında toplumsal bilinç, yurtdaşlık edimlerinin eksiksiz yerine getirilmesi, sivil toplum örgütlerinin öne çıktığı, hakkını yasal platformlarda inatla arayan bir topluluktan söz ediyorum. Bireysel haklarını arama ve kovalamada bu denli tembel ve vizyonsuz, özgörü yoksunu kişilerden oluşan bir toplumun demokratik hak mücadelesi verebilmesi bana biraz hayal gibi geliyor. Demokrasi örgütlü toplum ister, Türk insanının doğasında ise bireyselliğin öne çıktığı, baskın bir yön var. Bireycilik ise demokrasinin özü ile ters bir olgu. İşte bu nedenle Türkiye'nin demokratikleşmesinin önündeki en büyük engel Türk insanının kendisi diyorum. Devlete baba diyen ve herşeyi devletten bekleme alışkanlığının yarattığı teslimiyetçi ortamda tembelleşen bir toplumun demokratikleşmesi ne kadar olanaklı ise, Türkiyenin demokratikleşmesi de o ölçüde olanaklı.

LONCA: *Darbeler konusuna bu anlamda nasıl yaklaşıyorsunuz?*

ÇİTLİOĞLU: Krizler bitmezse darbe sözcüğü de bitmez. Aslında bu sorunuzun yanıtı biraz önceki yanıtımda var. Çözümü başkalarından beklemenin, teslimiyetçi felsefenin sonucudur darbeler. Siz bir krizin oluşmasını birey ve toplum olarak engelleyemiyorsanız, vatandaşlık edimlerinizi yerine getirmiyorsanız, örgütlü bir savaşım vermiyorsanız, altında ezildiğiniz kriz size hemen kurtuluş olarak darbe çağrışımı yaptırıyor. Yine kolaycılığa kaçıyorsunuz, bunlar berbat ettiler, asker gelsin bizi kurtarsın diyorsunuz. Gelin bunu açalım. Bunlar berbat ettiler, peki berbat etmemeleri için ne yaptınız. Hiçbirşey. Mısır'da ekmek fiyatlarına zam yapıldığında halk sokaklara döküldü, üç gün sonra zammı geri aldılar, 15 yıl önce İngiltere de süt fiyatlarına zam yapıldı, tüketici dernekleri halka çağrı yaptılar, süt içmeyin ve içirmeyin diye, 15 gün İngiltere de tek şişe süt satılamadı ve fiyatlar geri çekildi. Türkiye ne yapıyor? Son nüfus sayımında 14 saat evden çıkamayacağız diye bir gün önceden marketlere hucum edip rafları boşalttık. Benzine her gün zam geliyor, hangimiz arabamıza binme lüksünden vazgeçti... 1970'li yıllarda Ankara'da yaşayanlar anımsarlar, hava kirliliğinden nefes alınmazdı, sürekli şikayet ederdik, hep kendi aramızda. Ankara'da yaşayan bir Fransız arkadaşım, hadi gelin yarın gidip, kendimizi meclisin bahçesindeki demir parmaklıklara kelepçeleyip protesto edelim dedi. Biz ne yaptık, bu konuyu bir daha arkadaşımızın yanında asla konuşmadık. Akşamları çıkıp içkili lokanta ve gazinoları dolaşın, inanın her masada Türkiye kurtarılıyor.

Ne zaman Türkiye'de işler kötüye gitse, asker gelsede bizi kurtarsa edebiyatı başlar.

Özellikle de tatlısu entellerinin muhabbetlerinde, "peki siz niçin kurtarmıyorsunuz" sorusunun yanıtı ise yoktur. Türk insanı etken değil, edilgen düşünce yapısından kurtulamadığı sürece de ne kriz ne de darbe söylemleri bitmez. Darbeler dönemi çoktan bitmiş bile olsa.

Kalkınmış bir Türkiye için AB elbette bir ön koşul değil, kalkınmışlığın sürdürülebilirliği açısından bir koşuldur. Bugün AB üyesi ve AB'ye genişleme süreci içinde tam üyeliği sözkonusu olan ülkeler kalkınmışlıklarını kuşkusuz AB'ye borçlu değiller ancak AB'nin siyasi, mali, ekonomik entegrasyonundan sonra bu oluşum dışında kalacak ülkelerin, kalkınmışlık çizgilerini ileri taşımalarında ciddi güçlüklüklerle karşılaşacaklarından ayrıca kuşku duymamak gerekir. Türkiye'nin sorunu da buradadır. Yeterli ölçüde zaten kalkınamamışsınız, size bir ivme, bir manevala gerekiyor. AB bu manevela işlemini taşıyabilir. AB'ye girememek veya girmemek elbette dünyanın sonu değil ancak yaşamınızı güçleştirirsiniz, izole olursunuz, dünyaya açılan pencerelerinizin önemli bir bölümü kapanır ve bir süre sonra soluğunuz yetmez olur. Kaldı ki AB'yi saf ekonomik açıdan görmekte yanlış, AB aynı zamanda bir yaşam felsefesi, bu felsefenin demokrasi ve insan hakları bağlamında olanlarına heralde kimsenin itirazı olmasa gerek diye düşünüyorum.

Türkiye'nin stratejik açıdan çok önemli bir konumda bulunduğunu tezine aynen katılıyorum ancak yönetim geleneği ve tarihiyle, bölgede liderlik yapacak konumda olduğu yorumuna katılabilmem mümkün değil. Özellikle de tarihi açıdan. Kimler var bölgemizde, İran, Suriye, Irak, Azerbaycan, Ermenistan, Yunanistan, Bulgaristan yani sınır ülkeler, bu çizgiyi biraz daha dışarı açın, Cezayir, Libya, Mısır, Yemen, Suudi Arabistan, Makedonya, Bosna, Hırvatistan, Kosova, ve Türki Cumhuriyetler. Tarihte bunların hepsi ile Türki Cumhuriyetleri dışarıda tutarsanız çok ciddi sorunlarımız olmuş, bir kere hemen tümü bağımsızlıklarını bize karşı elde etmişler, tarihten gelen bir birlikteliğimiz değil, tarihten gelen anlaşmazlıklarımız var. Bu anlaşmazlıkların bir bölümü günümüze yansımayı sürdürüyor. Suriye ile aramızda Hatay sorunu var, Irak'ta her ne kadar bir hak iddia etmiyor da olsak, Musul-Kerkük var, coğrafya olarak olmasa, oradaki Türkmenlerin hakları var. Yunanistan'ı söylemiyorum, bir ülkenin bir başka ülke ile arasında ancak bu kadar çözümlenmemiş sorun olabilir. Bunları şunun için söylüyorum, 'stratejik önem' evet ama 'Türkiye tarihi itibariyle bölgede liderlik yapabilir' yorumunun yanıtı hayır yapamaz, çünkü bu ülkelerle tarihteki ilişkilerimiz buna izin vermiyor, bu gerçeği kabul edip büyük Ağabey rolü oynamaktan vazgeçmemiz gerekir.

Yönetim geleneği ile de Türkiye örnek oluşturamaz bu coğrafyada. Türkiye bir Cumhuriyet, Laik bir Cumhuriyet, tam veya değil ama demokrasisi var. İran, Irak, Suriye'de körfez ülkelerinde demokrasi var mı ki, Türkiye onlara örnek oluşturup liderlik yapacak. Aksine, Türkiye'nin rejimini kendi gelecekleri açısından tehlike olarak algılıyor, kimi ülkeler. Türki Cumhuriyetler içinde bir ölçüde aynı şeyleri

1970'li yıllarda Ankara'da yaşayanlar anımsarlar, hava kirliliğinden nefes alınmazdı, sürekli şikayet ederdik, hep kendi aramızda. Ankara'da yaşayan bir Fransız arkadaşım, hadi gelin yarın gidip, kendimizi meclisin bahçesindeki demir parmaklıklara kelepçeleyip protesto edelim dedi. Biz ne yaptık, bu konuyu bir daha arkadaşımızın yanında asla konuşmadık.

söylemek olası. Adı Cumhuriyet olan bu ülkeler, demokrasi görüntüsü altında, yarı totaliter rejimlere dönüşme sürecini yaşıyorlar şu anda.

Birinci sorun eğitim, insanınızı eğitmezseniz kalkınmışlık yarışında sürekli toz yutarsınız. Çevrenizdeki ülkelere bir bakın, okuma yazma oranı %90'dan aşağı değil, insanlar 12 yıllık temel eğitime geçmişler, biz her nasılsa geçtiğimiz 8 yıllık eğitimi tartışıyoruz hala. Eğitim elbette okuma yazma değil, insanlarımızı gerçek anlamda eğitmek, onları 21. yüzyılın gerektirdiği donanımlara, alt yapıya sahip kılmaktan söz ediyorum.

İkinci sorunumuz şeffaflık. Devletlerin elbette sırları olur, güvenlik konularında daha çok ama, bunun bile bir ölçüsü vardır. Türkiye'de hangi taşı kaldırsanız altından devlet sırrı kavramı çıkıyor. Devlet vatandaşıyla paylaşır, vatandaşından gizlemez, ekonomide olsun, para politikasında olsun, güvenlikte olsun paylaşımdır esas olan.

Üçüncü sıraya vatandaşlık edimlerinin yerine getirilmesini koyuyorum ben. Bilinçlenme, örgütlenme, ve gerek birbirine gerek devletine karşı edimlerini eksiksiz yerine getirme terbiyesine sahip bir toplumdan söz ediyorum.

Bir yazımda yer vermiştim. Türk insanı kendisini özlediği devlet yapısına hazırlar ama yine de her başı sıkıştığında devlet nerede diye sorarken, gün gelip devletin benim vatandaşım sorusuna buradayım diyebilecek noktaya kendisini getirebilmelidir.

Çünkü özlenen hayalimizde yatan devlet, yönetim yapısına kavuştuğumuzda bu güne kadar alıştığımız bir soru yer değiştirecek, biz devlet nerede diye sorma hakkına sahip olmayacağız. Aksine devlet bize dönüp ey vatandaşım neredesin diye soracak, Türk insanı bu sorunun yanıtını "buradayım" diye vermeye hazır mıdır, üçüncü sorun burada. Çünkü tüm kötü alışkanlıklarımızdan vazgeçmemiz gereken bir sürece gireceğiz o gün geldiğinde.

Bulunduğumuz 21. yüzyılda, duvarlarını yıkmış, pist başında gaz koluna yüklenerek kalkışa geçmeye hazır bir Türkiye beklemediğimi üzülerek söylemem gerekiyor. Sanırım Türkiye yakın geçmişindeki sorunlarının büyük bir bölümünü yakın gelecekte de tartışmaya devam edecek, insan hakları, etnik sorunlar, din ve devlet ilişkileri, demokratikleşme gündemdeki yerlerini korumayı sürdürecek diye düşünüyorum.

Tabii on-onbeş yıl sonrasında Türkiye'nin karşılaşacağı dışsal sorunlar da var, şu anda hiç aklınıza gelmese de bu sorunlar ısınıyor, örneğin su sorunu.

Gelişmiş bir Türkiye için klasik bir yanıtla çok çalışmalıyız denir genelde. Ben yine farklı yaklaşacağım. Kendimize başkalarına, birbirimize dürüst olabilmeliyiz herşeyden önce, dürüst olur, bizans alışkanlıklarını bırakabilme erdemini gösterebilirseniz, bireysel uygar düşünceyi yakalamış olursunuz, bu toplumsal, uygar ve sorumlu düşünce sistemini getirir eşliğinde. Bu eşiği aşarsanız zaten gelişmişlik kulvarına girmişsinizdir. İşte çalışma döneminin başladığı ve başlaması gerektiği nokta burasıdır.❑

KONTENSAN

KONYA TENEKE KUTU AMBALAJ VE MAKİNA SAN.TİC.A.Ş.

K-Q TSE-ISO-EN 9000

Ç-E TSE-ISO-EN 14000

ACCREDITED LABORATORY BELGELİ LABORATUVAR

TSEK

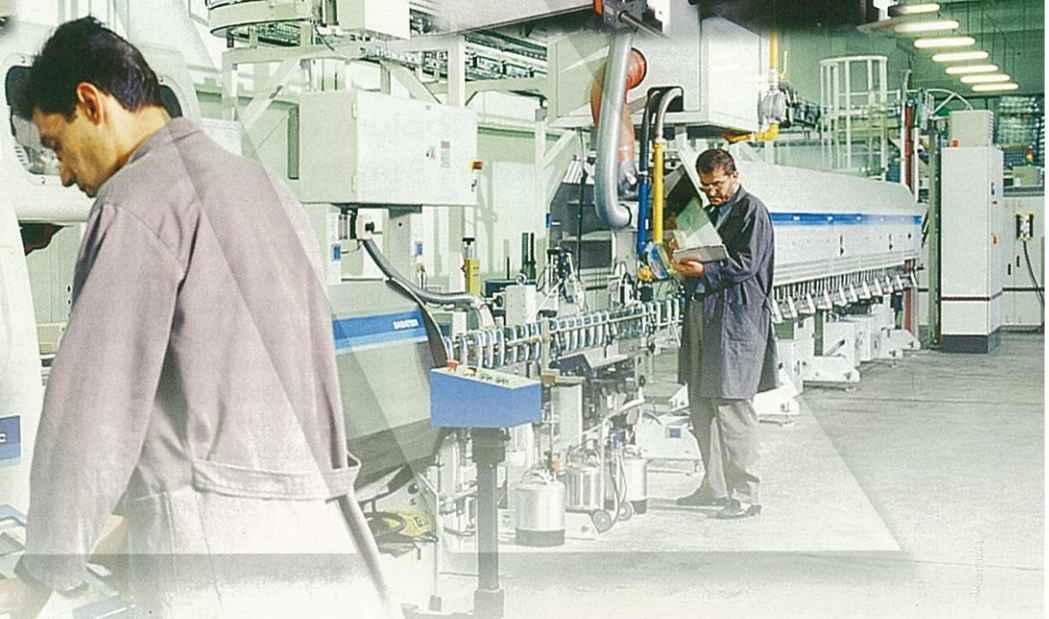
"metalin sanata dönüştüğü mekan"

Uluslararası kalite standartlarıyla sektöründe öncü bir kuruluş olan ; KONTENSAN A.Ş. son teknolojisiyle, sağlıklı ve kusursuz ürünler sunuyor.

tel.: + 90.332.239 01 65 (6 hat/line) fax: + 90.332.239 01 64 • 2.organize sanayi bölgesi kırım cd. no: 4 p.k. 311 - 42002 selçuklu / konya
tel.: + 90.212.672 11 04 (4 hat/line) fax: + 90.212.672 10 41 • esenyurt evren oto sanayi sitesi yanı 34850 esenyurt / istanbul
internet: www.kontensan.com.tr e-mail: kontensan@kontensan.com.tr

Tayyip ERDOĞAN

Herkes ÖZGÜR olmadıkça kimse özgür DEĞİLDİR

Türkiye şu anda çok sancılı bir zaman dilimi içinden geçmektedir. Siyaset, ekonomi ve toplumsal alanda yaşanan kaygı verici problemler vatandaşlarımızın gündelik hayatını ve geleceğini ciddi manada tehdit ediyor.

Türkiye'nin en önemli sorunu yaşanan bu problemleri kavrayabilen, problemlere çözüm üretebilen bir yönetimin iş başında olmamasıdır. Aslında Türkiye, bu sorunların üstesinden gelecek, vatandaşlarına huzur, güven ve refah sağlayacak, geleceklerine güvenle bakmalarına öncülük edecek, dinamik ve vizyon sahibi bir yönetim anlayışına muhtaçtır. Bu yönetim anlayışına sahip olmayan yöneticilerin Türkiye'yi bugün getirdiği durum herkesin malumudur.

Kavramların içinin boşaltıldığı, değerlerin eskitildiği, sözün anlamını yitirdiği bu dönemde, Türkiye, yeni ve taze bir anlayışa; kararlı, önünü ve geleceğini görebilen bir harekete; onurlu bir mücadeleyi; ayakları yere basan, yerli ancak çağdaş bilgilerle donanmış kadrolara; ufuk acıcı, gerçekçi program ve projelere şiddetle ihtiyaç duymaktadır.

Türkiye'de acilen bir ekonomik kalkınma hamlesi başlatılmalıdır. Bu ekonomik kalkınma hamlesinin en öncelikli hedefi gelir dağılımındaki bozuklukları düzeltmek ve yoksulluğu ortadan kaldırmak olmalıdır.

Ekonomik kalkınma hamlesinin en önemli şartlarından birisi de ülkede uzlaşma ve barış ortamının sağlanmasıdır. Bu nedenle yeni yönetim anlayışı; küskünlükleri gidermeli; birleştirici, kucaklayıcı, toplumsal barışı temin edici olmalı ve kurumlarla yurttaşlar arasında güveni sağlamalıdır.

Biz ülkemizin tüm renkliliğiyle, benzerlikleri ve farklılıklarıyla, kısaca eşsiz zenginlikleriyle bölgede ve tüm dünyada yeniliğin, kalkınmanın, barışın, huzur ve refahın öncüsü olmaya aday bir potansiyele sahip olduğuna inanıyoruz.

Aslında Türkiye'nin sorunları çözümsüz değildir. Çünkü; iyi bir yönetim kadrosunun öncülüğünde Türkiye, zengin yer altı ve yer üstü doğal kaynaklarıyla, genç ve dinamik nüfusuyla, zengin bir tarihi ve kültürel mirası ve köklü bir devlet geleneğiyle bu sorunların üstesinden gelecektir. Ayrıca, Türkiye, bölgesinde etkili olabilecek bir jeostratejik konuma sahiptir. Emsalsiz tabii güzellikleri ve tarihi dokusuyla turistik bir cazibe merkezidir. Bütün bunları topladığınızda Türkiye'nin çaresiz olmadığını görürsünüz.

Türkiye ekonomisi, yanlış politikalarla bu gün durma noktasına gelmiş, piyasalar güvensizliğe sürüklenmiş, üretimi desteklemeyen politikalarla da geleceğimiz ciddi bir tehdit altına alınmıştır. Yıllar sonra Türk ekonomisinin yeniden IMF'le masaya oturmak zorunda bırakılmasını ülkemiz hak etmiyor. Türkiye'nin sürekli ve sürdürülebilir bir ekonomik büyüme modeline ihtiyacı vardır. Bu anlamda ekonomide insan ön plana çıkartılmalı ve piyasa ekonomisinin tüm koşulları hayata geçirilmelidir. Ülkemizin sırtında bir kambur olarak duran KİT'ler ülke çıkarları ön planda tutularak bir an evvel özelleştirilmelidir. Devlet her türlü ekonomik faaliyetin dışında tutularak sadece düzenleyici ve denetleyici rol üstlenmelidir.

Türkiye'nin demokrasi ve özgürlükler alanı da sancılıdır. Bir özdeyiş vardır, "Herkes özgür olmadıkça kimse özgür değildir". Hakikaten Türkiye tam anlamıyla demokratikleşmeyi sağlayamadığı, temel insan hak ve özgürlüklerini temin etmeyi ve korumayı en önemli ödevleri arasında sayamadığı sürece ülkemizin huzura kavuşması ve yurtdışında itibar kazanması mümkün görülmemektedir.

Türkiye'de hukukun siyasallaşmasının önüne geçmek ve hukukun üstünlüğü ve bağımsızlığı ilkesini yani erkler ayrılığı ilkesini tam olarak hakim kılamadığımız sürece bu alandaki sancılar devam edecektir. Ve sürekli kendi değerlerini yok eden bir ülke görüntüsüyle hiç bir zaman topluma çığır atlatacak görüş ve düşünceler ortaya çıkamayacaktır. Türkiye'nin yeni ve modern bir anlayışla anayasasını gözden geçirmeye ve yeni bir anayasa ortaya koymaya ihtiyacı vardır.

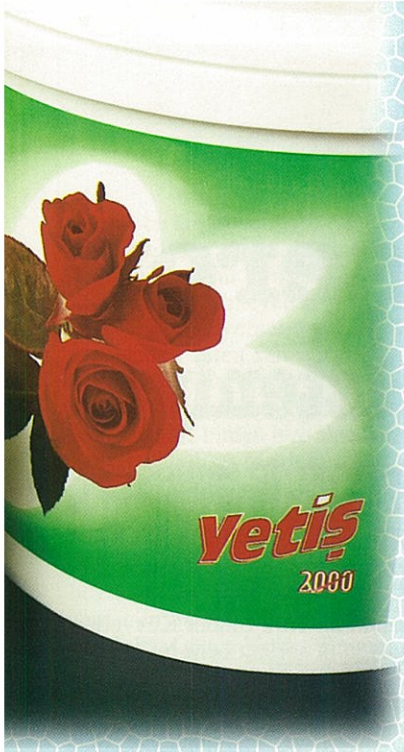
Türkiye'nin önündeki bir diğer tıkanıklık ise toplumları ve devletleri tahrip eden yozlaşma, yolsuzluk, usulsüzlük, çıkarcılık, iltimas, fırsat eşitsizliği, ayrımcılık, partizanlık, despotluk gibi olumsuzluklardır.

Türkiye malesef yolsuzluklar konusunda dünyanın önde gelen ülkeleri arasında yer alıyor. Bu nedenle, sistemin yolsuzluk üretmesine fırsat tanımayacak düzenlemeler hızla yapılmalıdır. Kamusal yaşamın her alanında şeffaflık ve hesap verme anlayışı hakim kılınmalıdır. Yapanın yanına kar kaldığı değil, mükafat ve hesap verme sistemi işletilmelidir. Türkiye'de üretilecek bütün politikaların merkezinde insan yer almalıdır. İnsanı yaşat ki devlet yaşasın anlayışı bizim tarihi bir tecrübemizle perçinleşmiş bir anlayıştır. Buna göre başta düşünce, ifade, inanç, örgütlenme ve teşebbüs özgürlükleri olmak üzere bütün sivil ve siyasal çoğulculuğu, barış ve uzlaşmanın temel şartı olarak görüyoruz.

Din, dil, mezhep, bölge, etnik köken ve cinsiyet farkı gözetmeksizin Türkiye Cumhuriyeti'nin tüm vatandaşlarını birinci sınıf vatandaş olarak görmek ve kucaklamak zorundayız. Bizim demokratik anlayışımızda farklılıkların birbirine dönüşme mecburiyeti yoktur. Tüm bu özgürlükler, Türkiye'yi herkes için yarınlarından emin olacakları büyük bir umut haline getirmenin de olmazsa olmaz şartlarıdır.

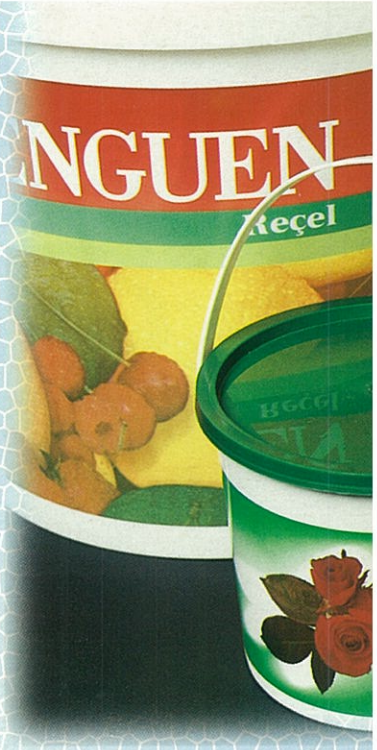
Zorlaştıran değil, kolaylaştıran; iten değil kucaklayan, bölen değil birleştiren; haklı zayıfları, haksız güçlülere karşı koruyan bir yönetim anlayışını hakim kılmak zorundayız. Bugünü doğru okuyup, geleceği doğru projelendirmediğimiz sürece 21. yüzyılı da rüzgara savuran bir ülke olarak geçiririz. Ve maalesef her geçen gün zaman daralıyor, treni kaçırabiliriz.

Ülkemiz bürokrasi noktasındaki hantal yapıyı üzerinden atmalıdır. Hızlı ve çabuk sonuçlanan, vatandaşı canından bezdirmeyen, hizmet üreten güçlü bir devlet yapısı kurulmalıdır. Devlet bir orkestra şefi düzeyinde hayatın için yer alan rant dağıtan değil düzenleyen, fırsat yaratan, teşvik eden bir 21.yy devleti olmalıdır. Ülkemizi dünya sahnesinde hakkettiği yere getirecek olan da budur. Ülkemiz çok büyük olan ekonomik potansiyelini harekete geçirerek, Küreselleşmenin getirdiği maliyetleri en aza indirerek, büyüme ve yeni bir atılım hedeflemelidir. ❑

ŞEKEROĞLU

kimya-plastik sanayi ve ticaret a.ş.

42. yıl

ŞEKEROĞLU

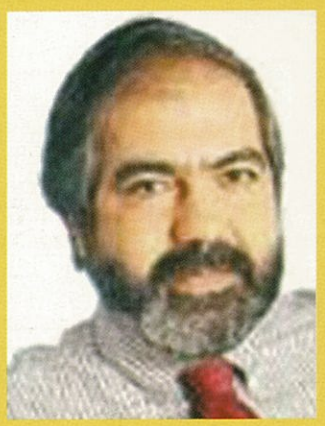
..tecrübeli kadromuzla,
ürünlerinizi biz giydiriyoruz.
çünkü; biz bu işin terzisiyiz...

Ambalaj Dünyası

1. organize san.böl. çarman sk. no: 1-3 42300 selçuklu/konya/türkiye
tel: 0.332.248.23 00 (pbx) fax: 0.332.248 23 03
http://www.sekeroglu.com e-mail: info@sekeroglu.com

Türkiye Ankara Tarafından Soyuluyor!..

"Biz Batı'lıyız" diye halka zulmedenlerin Batı'lı olmadıkları anlaşıldı. Gerçekten Batı'lı olunsaydı biz Avrupa Birliği'nin kriterlerinden geri kalır mıydık? Demekki burayı muassır medeniyet laflarına rağmen bir mezraya döndürmüşler.

Mehmet ALTAN

Piyasada dağılım yok. Piyasada paylaşım olmayınca piyasa ekonomisi olmaz. Türkiye'de siyasal avantacılık var. Devlet paylaşımı yapıyor. Devlet paylaşımı yaptığı vakit orda üretim artışı ve rekabet olmaz. O olmayınca da piyasa gelişmez. Bu son yasalar, siyasetçiden paraları almak, devletin siyasal rant ve para dağıtmasını engellemek için yapıldı. Çünkü Türkiye Ankara tarafından soyuluyor. Ve bu deniz bitti.

LONCA: *Efendim kısaca sormak gerekirse Türkiye neden zenginleşemiyor? Nedir Türkiye'nin problemi?*

Mehmet ALTAN: Türkiye'nin temel problemi zenginlik üretememesidir. Ve zenginlik üretmek için hiçbir toplumsal çaba sarfetmemesidir. Yani zenginleşmeyi gündeminde bulundurmamasıdır. Bunun tarihsel nedenleri vardır. Bizde hiçbir zaman bir burjuva sınıfı oluşmadı. Çünkü feodalite yoktu. Topraktan sermaye birikimi yapacak farklı bir üretim şekline sahip olamadık tarihsel olarak. Çok ufak alanlarda toprağı işledik. Ama bu zenginlik üretecek bir büyüklüğe ulaşmadığı için sanayileşmemizi sağlayacak birikim elde edemedik. Yani burası Bizanstan bu yana Selçuklu , Osmanlı ve Türkiye Cumhuriyeti de dahil olmak üzere hepsi aynı toprak düzenine sahiptir. O toprak düzeninde zenginlik üremesi mümkün değildir. Çok parçalı topraklardır bunlar. Hala nüfusun çok büyük bir bölümü köydedir ve tarımla uğraşır. Türkiye'nin çalışan nüfusundan 10 milyonu köydedir ve bunun 6 milyonu gizli işsizdir. Aile yanında ücretsiz çalışan böyle bir toplumun zenginlik üretmesi mümkün değildir. Ayrıca bir burjuva sınıfı oluşmamıştır. Burjuva sınıfı, dışta bir sermaye birikimi olmazsa oluşmaz. Ve biz nasıl zenginleşiriz diye de hiçbir zaman gündemimize aldığımız bir soru olmaz. Biz hep güvenliğimizi konuşuruz. Bu aslında burjuvazi yerine askeri bürokrasinin etkin olmasından kaynaklanır. Küçük burjuvazi yani küçük sermaye gurubu olan topluluklar nasıl zengin oluruz diye konuşurlar. Çünkü zengin ve özgür ülkelerin güvenliği kendiliğinden sağlanır. Ama biz, güvenlik konuşa konuşa Avrupa'nın en fakiri olduk. Teknik olarak geriye dönüp baktığımızda Aşar'ın kaldırılmasıyla, sermaye birikimi yapmak ve sanayileşmeyi finanse etmek fiilen ortadan kalkmıştır. Bizdeki temel problem budur. Ben "Köylüler Ne Zaman Manşet" olur adlı kitabımda da zaten bunları çok daha derli toplu olarak anlatıyorum.

LONCA: *Burada bir paradoks yok mu? Çünkü modernleşme sürecinde Türkiye sanayileşmeyi bir anlamda zenginleşmeyi hedef aldı.*

ALTAN: Ama orda bir problem var. Türkiye'nin modernleşme projesi yanlış bir projedir. Çünkü Türkiye Cumhuriyeti'ni kuran heyet para harcama biçimini örnek almıştır modernleşme için. Modernleşme para harcama biçimi değil, üretimdeki farklılıktır. Yani insanların Batı'da nasıl ürettiğini görmemişler ve bu konuyu atlamışlardır. Ama nasıl tükettiklerine takılmışlardır. Para kazanmak biçimini algılamayıp, para harcama biçimini taklit etmeyi

modernleşme sanmışlardır. Onun içinde halkla araları açılmıştır. Para harcama biçimi değildir modernleşme. Modernleşme ileri teknoloji kullanarak çalışma anlamında kullanılmalıdır. Türkiye coğrafyasındaki insanların yaşam biçimleri kültürleri, tavırları, gelenekleriyle ilgili problem yok. Promlem bu coğrafyadaki insanlar zenginlik üretemiyor. Teknoloji üretemiyor, katma değer üretemiyor, bilim üretemiyor. İnsanlara frak giydirip baloya götürerek eksikliklerini gidermezsin. Bu tamamen Batı'nın para harcama biçiminin bir takliti olur. Onun için bizim modernleşme projesi yanlıştır.

LONCA: *Peki, sistem bugün için, nerede yanlış yapıldı ve bundan sonra ne yapılmalı konusunu yeterince tahlil edemiyor mu?*

ALTAN: Şimdi şöyle söylemek lazım. Temelde iki sınıf vardı. Yani Osmanlı İmparatorluğunda padişah ve teba vardı. Osmanlı'da toprak kullanan özgür köylü oluştu. Küçük köylü, yani onlar toprak ağası veya büyük işletme sahibi falan değil. İki çift öküzün sürdüğü kadar toprağı olan özgür köylüyle padişah vardı. Cumhuriyetle birlikte padişah devrildi onun yerini bürokrasi aldı. Bürokrasinin de en etkin unsuru silahlı bürokrasi. Türkiye'ye bugün baktığınızda Osmanlı'daki padişahın yerini askeri bürokrasi almış. Bir biçimde de devam ediyor. O da bu sistemi değiştirme arzusunda olmadığı için bu tür tahliller yapılmıyor. Yani köylüyü korumadığınız vakit, burdaki askeri bürokrasinin etkin olduğu rejim değişir. Onun içinde köylüyü korurlar. Köylüyü koruyunca da hiçbir şey değişmez.

LONCA: *Sistemin tıkandığı yer burası mı diyorsunuz?*

ALTAN: Kesinlikle.

LONCA: *Avrupa Birliğine giriş süreci Türkiye mantalitesinde bir değişikliğe yol açamaz mı?*

ALTAN: Şöyle bir değişikliğe yol açıyor. Hiç olmazsa Türkiye'de bunları söyleyenleri rejim düşmanı ilan ediyorlardı. Şimdi bizim söylediklerimizin aslında uluslararası düzeyde bir gelişmişliğin kriterleri ve ölçüleri olduğu anlaşılıyor. Gerçek batılılık üzerinde bir kıyas imkanı doğuyor. Çünkü biz Batı'lıyız diye halka zulmedenlerin Batı'lı olmadıkları anlaşıldı. Bu gerçekten Batı'lı olsaydı biz Avrupa Birliği'nin kriterlerinden geri kalır mıydık? Demekki Avrupa Birliği halkına verilen özgürlükler zenginlikler Türkiye'de yok. Ee demekki burayı muassır medeniyet laflarına rağmen bir mezraya döndürmüşler. Kendi iç egemenlik alanlarına döndürmüşler. O kıyaslamayı daha rahatlatıyor. Halkın gerçek ölçülerle, gerçeklerle burdaki taktikleri onu bahane ederek gerçek amaçları görmesini sağlıyor.

LONCA: *Biraz yakın gündemle ilgili konularda değerlendirmeleriniz alsak. Mesela IMF ile ilgili politikalar.*

ALTAN: Burda piyasada dağılım yok. Piyasada paylaşım olmayınca piyasa ekonomisi olmaz. Türkiye'de siyasal avantacılık var. Devlet paylaşımı yapıyor. Devlet paylaşımı yaptığı vakit orda üretim artışı, rekabet olmaz. O olmayınca da piyasa gelişmez. Bu son yasalar, siyasetçiden paraları almak, devletin siyasal rant ve para dağıtmasını engellemek için yapıldı. Çünkü Türkiye Ankara tarafından soyuluyor.

Türkiye Cumhuriyeti'ni kuran heyet para harcama biçimini örnek almıştır modernleşme için. Modernleşme para harcama biçimi değil, üretimdeki farklılıktır. Yani insanların Batı'da nasıl ürettiğini görmemişler ve bu konuyu atlamışlardır. Ama nasıl tükettiklerine takılmışlardır. Para kazanmak biçimini algılamayıp, para harcama biçimini taklit etmeyi modernleşme sanmışlardır.

Ve bu deniz bitti. Onun için de şimdi o sistemi sona erdirecek, politikacıların paylaşımı siyaseten yapmasını engelleyecek yasalar çıkıyor. IMF'in bana göre yaptığı bu.

LONCA: *Sizce bu başarıya ulaşır mı? Yani biraz önce bahsettiğiniz siyasetin paylaşım üzerindeki etkisi kaldırılabilir mi?*

ALTAN: Başarıya ulaşmak zorunda. Çünkü, para yok. Mesala arabaları daha vermediler. Kamu lüzumsuz arabaları iade edecekti Maliye Bakanlığına. Şu anda Alman devletinde 12 bin tane resmi araba var, bizde 125 bin tane. Ama mesela bunu yürütemediler. Tabi ki direnecekler. Sen hiçbir şey yapmadan avantadan araban, lojmanın, paran pulun itibarin var, ama bunlara layık değilsin. Elbette bu imkanları kaybetmemek için buna direnecekler. Halbuki bunlar itibarlı, şanlı şöhretli, lojmanlı, arabalı adamlar.

LONCA: *Çıkış yolu nedir?*

ALTAN: Dünya'ya güvenme ve Avrupa Birliği tam üyeliğini desteklerse çıkar. Yoksa gene çıkar uzun vadede ama çok büyük fatura öder. Onun için çıkış yollarının en kestirmesi ve en sağlıklısı Avrupa Birliği Tam Üyeliği yolunda tavizsiz adım atmaktır. Buna direnenler çok. Onlar başarılı olursa sahiden korkunç olur. Ama nihayetinde yine kendini entegre eder de faturayı ağır öderiz.

LONCA: *Hukuksal alanda Türkiyedeki problemlerde ciddi engel teşkil ediyor.*

ALTAN: Silahlı bürokrasi Türkiyede hiçbir şekilde hukuksal denetim altında değil. Onun için de hiçbir şey çözülmüyor. Yönetenler hukukun dışında. Mesela askerler son bir siyasal içerikli bildiri yayınladılar. Bunlar askeri ceza kanunun 148. maddesine göre bir aydan başlar beş yıla kadar ceza gerektirir, ama hiçkimse birşey yapmıyor. Susurlukta hiçbirşey olmadı. Veli Küçük öyle. Manisa'da çocuklara işkence yapan polisler bir türlü yargılanamıyor. Yani sen silahlı bürokratsan ve suç işlediğin iddiası bu neden sonuçlanamıyor. Böyle hukuk devleti olurmu? Bakanlar için de Başbakanlar için de aynı. Yönetenler için hukuğun işlemediği bir yerde Hukuk Devleti olamaz.

LONCA: *Mesut Yılmaz'ın ulusal güvenlikle ilgili açıklamalarını nasıl buluyorsunuz?*

ALTAN: Onların hepsini destekliyorum. İki tane şey söyledi. "Biri Avrupa Birliği olmazsa olmaz, gittikçe batarız" dedi bunu çok destekliyorum. "Ulusal güvenlik bunun önündeki en büyük engel" dedi. Bunu da destekliyorum.

LONCA: *Yolsuzluklar da Türkiye'yi ciddi manada sarsıyor.*

ALTAN: Çünkü devletten geçinilecek bir sistem olduğu vakit herkes hırsız. Türkiye'de hepimizi hırsızlığa alıştırmak isteyen bir rejim vardır. Sen piyasadan geçinmezsen devletten siyasal anlamda birisine yanaşarak, partiye üye olarak, bakana yakın durarak, yani adam gibi işini gücünü yapıp piyasada rekabet edip malını satarak değil de, siyasi üçkağıtla geçinmeye devam edersen bu hırsızlık demektir. Çünkü herkes orda hakettiğinin dışında birşey araştırıyor. Birisi banka soyuyor ama fakiri de hazinenin arazisine gecekondu kuruyor. Kaçak elektirik kullanıyor. Rüşvet alıyor. Yani

zenginiyle fakiri arasında zihniyet olarak fark yok. Çünkü devletten geçinerek haketmediğini almak istiyor. Bu tabi hırsızlık demek. Sistem bunu üretiyor.

LONCA: *Aslında toplum olarak bu konularda ahlaki bir duyarlığa da sahibiz.*

ALTAN: Öyle ama aç adamın ahlakı olur mu? Ahlakı ne yönetir. Adam aç ama yapacağı işin yanlış olduğuna inanıyor. Eee ne yapar böyle bir adam. Fırsatını bulursa sonunda çalar. Bu fiili birşey. Bunun ekonomik nedenleri var. Burdaki insanların hepsini ahlaksızlığa yönlendiren, ahlaksızlığı aşılayan bir sistem var, beleşçilik.

LONCA: *Türkiye'nin dış politikasında etken olmayan daha çok edilgen bir yapı var. Bunun da Türkiye'nin önünü tıkadığını düşünüyor musunuz?*

ALTAN: Ben bunu tezimin bir bölümü olarak incelemiştim. Sonradan "Darbelerin Ekonomisi" kitabımda da yeraldı bu konu. Burdaki darbelerin nedeni, dış politikada uyumsuzluktur. Dış dünyaya uyumsuzluktur. Türkiye mesela Avrupa Birliği'nden kopmak için Çin'e girebilir, Sudan'a girebilir, Afganistan'a girebilir. Türkiye kendi çıkarlarını, ekonomik çıkarlarını, zenginliğini ve özgürlüğünü arayan bir ülke değil. Kendi yönetiminin iktidarını yani egemen gücünün devamını istiyor. Tabiki temelde Amerika'ya bağlı bu ülke. Çünkü ordunusun yüzde 85'inin ihtiyacını Amerika'dan alıyor. Ama şimdi dünya buraya demokrasi ve insan hakları ve piyasa ekonomisi diye bastırdığı vakit buna karşı bir efelenme olabilir. Bana göre ufak ufak gözlenmeye imkan veren durumlar da var. Ondan büyük bela çıkabilir. Bana göre Türkiye'yi Afganistan'a, Sudan'a, Irak'a ve İran'a döndürmek isteyenler bu mücadeleden galip çıkamaz. Yeryüzü galip çıkar burdan. Allah'tan da öyle olur. Yoksa burda, insanlara dışkı yediren, il başkanını iten kakan, ona buna küfreden bir grubun karşı çıkması felaket olur. İşte bu egemen gücün 78 yılda Türkiye'yi getirdiği nokta bu. Avrupa'nın en fakiri, yazarları hakkında sürekli dava açılan, dışkı yedirilen, insan haklarında sürekli mahkum edilen, sürekli fakirleşen, normalleşemeyen, yani dinsel eğilimli olan vatandaşının problemini halledemeyen, Kürtleri dışlayan, solculara yabancı muamelesi yapan, azınlık vatandaşına beşinci kol muamelesini layık gören bir yer burası. Artık yeryüzü böyle bir devlet ve toplum istemiyor.

Bizans'tan başlayarak, Osmanlı ve Türkiye Cumhuriyeti de dahil olmak üzere hepsi aynı toprak düzenine sahiptir. O toprak düzeninde zenginlik üremesi mümkün değildir. Hala nüfusun büyük bir bölümü köydedir ve tarımla uğraşır. Türkiye'nin çalışan nüfusunun 10 milyonu köyde ve bunun 6 milyonu gizli işsizdir. Aile yanında ücretsiz çalışan bir toplumun zenginlik üretmesi mümkün değildir.

LONCA: *Peki Mehmet bey sizin son olarak sizin dergimizden mesajlarınızı iletmek istediğiniz bir konu varsa...*

ALTAN: Türkiyenin para sahiplerinin çok ağırlıklı olarak ortaya çıkması, öyle param pulum değilde demokrasi mücadelesi olmadan Türkiyede üretim yapılamayacağını bilmeleri gerekir. Gerçek bir hukuk devletinin gerçek bir piyasa ekonomisinin evrensel insan haklarını sağlayacağının farkında olunması lazım. Avrupa Birliği tam üyeliği için tavır alınmadığı vakit sermaye ve para sahipleri bu günleri mumla ararlar. Yani onların bilincinde olmaları lazım. Avrupa Birliği dalga geçilecek bir iş değil. Yani Ankara'mı Avrupa Birliği'mi dediğiniz vakit Avrupa Birliği dünyayı temsil ediyor.

LONCA: *Türkiye'nin neden kendi kendine çözüm üretemeyip Avrupa Birliği'nin kriterlerine dayanmaya çalıştığı tenkit konusu.*

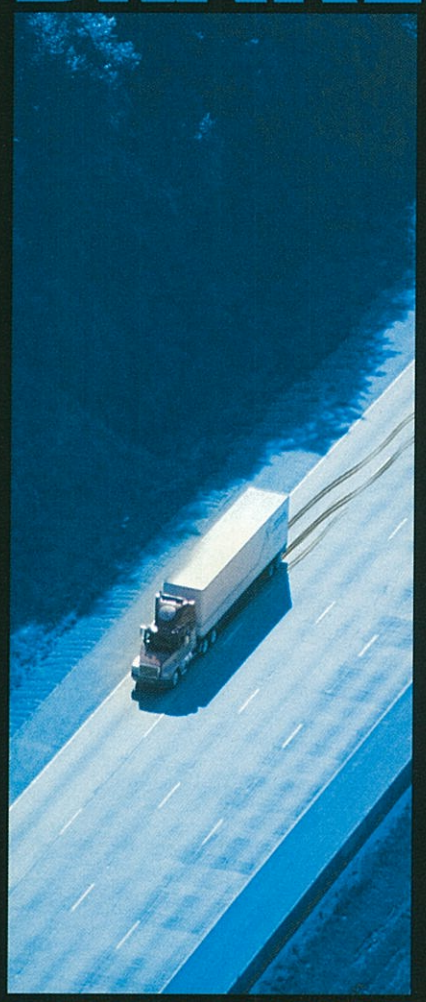
ALTAN: Bazı toplumların iç dinamiği yoktur. Bazı toplumlar, insanlar gibidir. Neden Konya'da bazı adamlar başarılı olamıyor da bazısı başarılı oluyor. Bu da toplumlarda yaşanılan gibi. Kendi kromozomlarında bu tür bir zıplama yok. Türkiye sorun çözemiyor. B u toplum çözüm üretemiyor. Hiçbir zaman da üretemedi. O zaman sorunları çözebilecek kişiye hamle etmek gerekiyor.

LONCA: *Sizce bu bizim genlerimizde mi var?*

ALTAN: Bunu söylemek çok bilimsel olmaz ama hiçbir zaman sorun çözemediğimizi görüyorsunuz. Yoksa1900'ün başındaki sorunları böyle sabahın köründe tartışmazdık.

LONCA: *Mehmet Bey çok teşekkür ederiz.* ❑

BRAKE

EQUIPMENT

ticaret için, eğlence için;
yolculuk... fakat **güvenli** yolculuk.

yollarda yürüyebilmek değil,
durabilmek her zaman sorun olmuştur.

bir daha düşünün!

plato

Filkar
FREN EKİPMANLARI

ARFESAN FREN EKİPMANLARI

Orjinal Fren Ekipmanları

- Wabco
- Knorr
- Bosch
- Haldex

ABS

FilPa
İÇ ve DIŞ TİCARET A.Ş.

Karatay San. Oto Parçacılar Boyluca Sk. No:6
42300 Konya / TÜRKİYE
Tel : +90.332 239 07 61 (3 Lines)
Fax : +90.332.239 07 64

Besim TİBUK

"Ankara Kafası" Suyun Önünü Bırakmıyor

Türkiye'nin tüm ekonomik, stratejik ve jeo-politik potansiyeli ve konumu gibi avantajlarına rağmen geri kalmışlığının arkasındaki tek neden, çözüm çarelerini bildiği halde, işine gelmediği için uygulamaya direnen "Ankara kafası" olarak adlandırılan devletçi zihniyettir.

Yeni yüzyılın başında, dünyada sorunlarını bırakın çözmeyi, çözme yoluna dahi girememiş bir iki ülkeden biridir Türkiye. Oysa, 2. Dünya Savaşı sonunda bizimle aynı düzeyde olan ülkeler, hatta bizden daha geri olan İtalya, İspanya, Portekiz, Güney Kore gibi ülkeler bugün ekonomik ve politik tüm temel sorunlarını çözmüşler, Türkiye'yi fersah fersah geride bırakmışlardır.

Komünizmin yıkılmasından sonra Doğu Bloku ülkeleri bile son on yılda aldıkları tedbirler ve yaptıkları reformlarla rotalarını belirlemişler, gelişmişlik açısından Türkiye'nin önüne geçmişlerdir. Bu ülkeler arasında Polonya, Macaristan, Bulgaristan ve Çek Cumhuriyeti'ni saymak mümkündür.

Demek ki bugün Türkiye'nin tüm yaşadığı sorunların çareleri yıllardır mevcuttu. Bu çareler sır da değildiler. Türkiye'nin tüm ekonomik, stratejik ve jeo-politik potansiyeli ve konumu gibi avantajlarına rağmen geri kalmışlığının arkasındaki tek neden çözüm çarelerini bildiği halde, işine gelmediği için uygulamaya direnen **Liberal Demokrat** Parti'nin "**Ankara kafası**" olarak adlandırdığı devletçi zihniyettir. Türkiye'nin asıl sorunu insanlığın da en büyük düşmanı olan devletçi zihniyettir.

Yani Türkiye'de helva yapacak un, yağ, şeker fazlasıyla bulunmakta ama Ankara kafası helva yapılmasına izin vermemektedir. Dağın başında su kaynakları vardır ama kuraklıktan kıvranan ovaya Ankara kafası suyu bırakmamaktadır.

1930-1950 arası uygulanan ve bugün yaşadığımız tüm sorunların temelini oluşturan zihniyet şu şekilde özetlenebilir:

-Pijamadan traktöre, terlikten sütçülüğe kadar herşeyi ben yapacağım diyen ekonomik politikalar,

-Bireyi merkez almayan, vatandaşı devletin kölesi sayan "herşeyi devlet bilir" yaklaşımları,

-Vatandaşlarının düşünmesini, düşündüğünü ifade etmesini, yaratıcı gücünü kullanmasını kısıtlayan, tek tip insan üretmeye yönelik hoşgörüsüz sosyal politikalar.

Bugün, basın ve medyanın büyük bir bölümünün, akademisyenlerin çoğunluğunun, dünya ülkelerinin terkettiği veya terketmekte olduğu devletçi zihniyete destek vermeleri Türkiye'nin bir başka şansızlığıdır.

Tüm bu olumsuzlukların üstüne, bu zihniyete karşı çıkıp, Türkiye'nin ve Türk halkının önünü biraz olsun açmaya yönelik politikaları uygulamak isteyen siyasetciler ise, Anayasa'yı kendilerine göre yorumlayarak, kendilerini sistemin bekçileri olarak görenler tarafından önlenmişlerdir. Demokratik sürecin işlemesine fırsat vermeyen darbeler ve müdahaleler ekonomik sorunlarımızın temelinde yatan siyasi istikrarsızlığı da beraberinde getirmişlerdir.

Ülkeyi yönetenler "devlet" adı verdikleri, elle tutulamayan, gözle görülemeyen bir varlık yaratmışlar ve bu soyut varlığı en kutsal varlık olarak insandan bile üstün görmüşlerdir. Oysa gelişmiş demokratik ülkelerde insan ve insanın yaratıcı gücü daima devlet denilen mekanizmanın önünde gelmiştir.

Özetle, devletçi Ankara kafası, Türk ekonomisinin ve Türk demokrasisinin gelişmesine izin vermediği gibi bu ülkeyi düzlüğe taşıyacak bir yaratıcılığının, girişimciliğinin de gelişmesine izin vermemiştir.

Hükümetler politikaları ile ve bürokrasi uygulamaları ile iş dünyasını, hatta en ufak girişimciyi, esnafı bile kendisine adeta düşman görmüştür, hala da görmektedir. Bugün dahi, parasızlıktan kıvranan Türkiye'den, paranın kaçması için ellerinden geleni artlarına koymamaktadırlar. Hükümet devletin ısrafını, harcamalarını kısmadığı gibi, birbiri üstüne koydukları, bir kısmı geriye dönük, vergilerle, numaralandırmalarla, "nereden buldun" yasalarıyla Türkiye'deki paraya adeta "yurt dışına kaç" demektedir. Türk yatırımcının Bulgaristan'a kaçtığı ülkeye yabancı yatırımcı gelir mi? Daha 10-15 yıl önce komünizmle yönetilen Polonya'ya giden yabancı yatırımcı Türkiye'ye gelenin 10 mislidir.

Sorununu dile getirip de çözümünü sunmamak olmaz. Herşeyden önce Türkiye'yi yönetenler insanın yaratıcılığına ve girişimciliğine inanmalı ve güvenmelidirler.

A'dan Z'ye Liberal Demokrat Parti'nin tüm çözüm önerileri bireyi merkez almaktadır. Bireyin serbestliğini, refahını ve mutluluğunu, devletin kutsallığından önde tutmaktadır. Bu demek değildir ki, üzerinde yaşadığımız bu topraklar, vatanımız, bizler için kutsal değildir. Ancak bizler, her türlü özgürlüğe sahip, çağdaş demokratik haklarla donanmış, ekonomik refaha ermiş vatandaşların yaşadığı devletin çok daha güçlü olacağına inanırız.

Ekonomik çözüm için **LDP** devletin polis, ordu ve yargı dışında tüm faaliyetlerden elini çekerek küçülmesini, tüm girişimcilerin üzerinden vergi yükünü kaldırmasını ve vergi sayısını azaltmasını, yabancı sermayeyi çekmek amacıyla tüm Türkiye'nin serbest finansal bölge yapılarak finansdan verginin kaldırılmasını önermektedir.

Yukarıda sayılan ekonomik reformların inandırıcı ve gerçekci olabilmeleri için siyasi istikrara da gerek vardır. Bu nedenle **LDP** kuvvetler ayrımının bariz bir şekilde uygulandığı tam başkanlık sistemine geçilmesini ve seçimlerin çift turlu dar bölge sisteminde yapılmasını öngörmektedir. ❑

AL-PAŞ

Gıda Tarım San. ve Tic.A.Ş.

Fabrika: 2. Organize San. İkipınar Sk. No:3 42300 Konya
Tel: 0.332 239 04 88 Fax: 0.332 239 04 89
Genel Müdürlük Tel/Fax : 0.332 342 37 20 (10 Hat)
İstanbul Satış Müd. Tel/Fax : 0.216 373 18 21 • 373 16 14
İzmir İrtibat Tel/Fax : 0.232 458 59 84 • 433 63 87

AL-SAN

Gıda Tic. ve San. A.Ş.

Fabrika: Fevzi Çakmak Mh. Gezer Sk. No:2 42050 Konya
Genel Müdürlük Tel/Fax : 0.332 342 08 50 (5 Hat)
İstanbul Satış Müd. Tel/Fax : 0.216 373 18 21 • 373 16 14
İzmir İrtibat Tel/Fax : 0.232 458 59 84 • 433 63 87

Prof.Dr.Şükrü S. GÜREL

Bor ve Ülkemiz Açısından Önemi

Bor mineralleri, bünyelerinde değişik oranlarda bor oksit (B_2O_3) içeren minerallerdir. Dünyada işletilmekte olan temel bor mineralleri; tinkal, kolemanit ve üleksit'tir. Bor mineralleri bazı alanlarda ham olarak kullanılmakta ise de genel olarak rafine bor bileşiklerine ve uç ürünlere dönüştürüldükten sonra geniş bir alanda kullanılmaktadır. Cam endüstrisinden sabun ve deterjanlara, gübre ve tarımsal ilaçlardan dayanıklı malzemelere ve nükleer uygulamalara kadar geniş bir kullanım alanı olan bor ürünleri günümüz teknolojisinde önemli bir yere sahiptir.

Dünyadaki önemli bor yatakları Türkiye, ABD ve Rusya'dadır. Rezerv açısından bakıldığında B_2O_3 bazında 497 milyon ton görünür, 524 milyon ton muhtemel olmak üzere toplam dünya rezervi 1.021 milyon ton'dur. Türkiye'nin bor rezervi 375 milyon ton görünür. 269 milyon ton muhtemel olmak üzere toplam 644 milyon ton'dur. Dünya toplam bor rezervinde Türkiye'nin payı %63, görünür rezervde %75 olmaktadır. ABD ise 45 milyon ton görünür, 60 milyon ton muhtemel rezervle dünya toplam bor rezervinin %10.3'u, görünür rezervin de %9'una sahiptir.

Dünyadaki en önemli bor üreticileri; US Borax Inc. (ABD) ve Eti Holding A.Ş. (Türkiye)'dir. 1998 yılı itibariyle dünya bor üretimi B_2O_3 bazında 1.5 milyon ton, bor tüketimi ise üretim düzeyinin bir yansıması şeklinde 1.5 milyon ton olarak gerçekleşmiştir. Dünya bor tüketim pazarını gelişmiş ülkeler oluşturmaktadır. Dolayısıyla Türkiye ihracatının büyük çoğunluğunu bu ülkelere yapmaktadır.

Bor madenlerinin aranması ve işletilmesi görevi, Bor Tuzları ile Nükleer Enerji Hammeddelerinin İşletilmesini, Linyit ve Demir Sahalarının Bazılarının iadesini düzenleyen 2840 sayılı Kanunla Eti Holding A.Ş.'ne (Etibank) devredilmiştir. Üstlendiği görevi bugüne kadar büyük bir başarı ile erine getiren Eti Holding A.Ş., bor sektöründe gerekli üretim miktarları ve pazar payı ve gerekse ihracat gelirleri bakımından önemli değerlere ulaşmıştır. Bu doğrultuda rafine bor ürün kapasitelerinin artırılması, ürün portföyünün gliştirilmesi ve ürün kalitelerinin iyileştirilmesine yönelik yoğun bir yatırım faaliyeti sürdürmenin yanı sıra, uluslararası pazarlama ağının oluşturulması yönündeki çalışmalar yoğun bir şekilde sürdürülmektedir.

LONCA: *Bor'un özelleştirilmesi ile ilgili bakanlığınızın yaklaşımı nedir?*

Prof.Dr. Şükrü S.GÜREL: 1970'lı yıllara kadar büyük oranda yerli ve yabancı özel şirketler eliyle işletilen ülkemiz bor yatakları;

1978 yılında çıkartılan Devletçe İşletilecek Madenler Hakkındaki 2172 sayılı Kanun kapsamında Eti Holding A.Ş.'ne devredilmiştir. Daha sonra 1983 yılında çıkartılan Bor Tuzları ile Nükleer Enerji Hammaddelerinin işletilmesini, Linyit ve Demir Sahalarının Bazılarının iadesini Düzenleyen 2840 sayılı Kanunun 2. maddesi "Bor tuzları uranyum ve toryum madenlerinin aranması ve işletilmesinin devlet eliyle yapılacağı ve bu madenler için 6309 sayılı Maden Kanunu gereğince gerçek ve özel hukuk tüzel kişilerine verilmi ruhsatlar iptal edilmiştir." şeklindedir. Ayrıca 1985 yılında çıkartılan 3213 sayılı Maden Kanununun 49. maddesinde de bor madenleri ile ilgili olarak; "2840 sayalı Kanun hükümleri saklıdır." denilmiştir. Bu nedenle ülkemiz bor madenleri, bor ürünlerinin birbirlerinin yerine ikame edilebilir niteliklerinden dolayı satış fiyatları ve miktarlarının taşıdıkları hassasiyet de göz önüne alınarak Eti Holding A.Ş. tarafından işletilmekte, üretilmekte ve satılmaktadır.

Eti Holding A.Ş. bor cevherlerinin ekonomik hayatımıza daha etkin bir şekilde kazandırılması için, özellikle ham bor yerine rafine bor ürünlerinin üretilmesine yönelik yatırımlara ağırlık vermektedir. Böylece dünyanın çeşitli yerlerinde kurulmuş olan bor'a dayalı sanayi tesislerinin ülkemizde de kurulmasını gerçekleştirmek üzere stratejisini belirlemiş ve izlemektedir.

Bu amaçla, Eti Holding A.Ş. Bor Politikası;

-2840 sayılı Kanun kapsamında hareket edilerek Eti Holding A.Ş.'nin bor pazarında belirleyici olmasının gerçekleştirilmesi,

- Rafine bor ürünü kapasitelerimizin bor pazarındaki öncelikler dikkate alınarak belirli bir program dahilinde süratle 1.2 milyon ton/yıl'a çıkartılması,

- Mevcut tesislerin gözden geçirilerek yenileme yatırımlarına başlatılması,

- Ayrıca bor uç ve ileri bor uç ürünlerine yatırım yapılması amacıyla özel sektörle işbirliği (Joint Venture/Yatırım Ortaklığı) olanağının araştırılması,

- Pazarlama ve satışlar konusunda bütün tüketicilere Eti Holding A.Ş.'nin tek elden satış yapılabilmesini teminen uluslararası pazarlama ve satış ağının oluşturulması, ilkeleri çerçevesinde belirlenmiştir.

Ham bor satışı yerine rafine ve kimyasal işlem sonucu elde edilmiş, yüksek katma değerli rafine ürünlerin satışına önem ve öncelik verilerek, ham bor satışlaının bir program dahilinde sona erdirilmesi hedeflenmektedir.

Eti Holding A.Ş.'nin belirlediği Bor Politikası çerçevesinde, halen 557 bin ton/yıl olan rafine bor üretim kapasitesinin önce 817 bin ton/yıl, daha sonra da 1 milyon 200 bin ton/yıl seviyelerine yükseltilmesi için yoğun bir yatırım atağı başlatılmıştır.

Bu kapsamda; Eti Holding A.Ş.'nin kendi kaynaklarından sağlayacağı toplam 200 milyon $ seviyelerine yaklaşan proje tutarları ile 1998 yılında yatırımına başlanan; 100 bin ton/yıl kapasiteli Emet Yeni Borik Asit Tesisi (2002 yılında tamamlanması planlanmıştır.) 160 bin ton/yıl kapasiteli Kırka 3. Bor Türevleri Tesisi (2001 yılında tamamlanması planlanan tesiste devreye alma çalışmaları başlamıştır.) ve 50 ton/saat kapasiteli Tek Kademede Penta üretim Tesisine (birinci adımı devreye alınmış olup ikinci ve üçüncü adımları Eti Holding A.Ş.'nin Yatarım Programında yer almaktadır.) ilave olarak 1998 yılında başlatılan yatırım atağı çerçevesinde 2001 yılında da 240 bin ton/yıl kapasiteli Yeni Sülfürik Asit Tesisi'nden (2003 yılına kadar tamamlanması hedeflenmektedir.) oluşan rafine bor ürünleri yatırımlarına başlanmış ve yürütülmektedir.

Söz konusu yatırımların faaliyete geçmesiyle, yaklaşık 260 bin ton/yıl ilave rafine bor kapasitesi devreye girecek olup, Eti Holding A.Ş. bor satış gelirleri de yılda yaklaşık 100 milyon $ artacaktır. Ayrıca 240 bin ton/yıl kapasiteli Kırka 4. Bor Türevleri Tesisi ile Bandırma'da 45 bin ton/yıl kapasiteli Sodyum Perborat Tesisi projelerine ilişkin ön fizibilite çalışmaları tamamlanmış olup Eti Holding A.Ş.'nin 2002 yılı Yatırım Programında uygulama projesi olarak yer almasına karar verilmiştir.

Bor ve alüminyum sektörlerinin mevcut durumları 23.11.2000 tarihli Bakanlar Kurulu toplantısında görüşülerek, "Bor cevherimizin daha verimli bir şekilde üretimi ve daha akılcı bir politikayla pazarlanması konusunda" ilke kararı alınmıştır.

Eti Holding A.Ş., bor ürünlerinin birbirini ikame özelliği nedeniyle ürün çeşitlendirilmesinin gerekliliğini ve bunun gerçekleştirilmesi için büyük yatırımlar, sürekli teknoloji yenileme ve dünya çapında pazarlamayı içeren bir işletmeciliği, dünya bor piyasasında rekabete girebilmenin zorunlu koşulu olarak görmektedir. Bu zorunluluğun yerine getirilmesi, mevcut kanunlarla ülkemizin bor madeni potansiyelinin korunmasına ve Eti Holding A.Ş. tarafından tek elden yürütülecek stratejilere bağlıdır.

Sonuç olarak, ülkemizin en değerli yeraltı zenginliği durumundaki bor tuzlarının Türkiye ekonomisine katkısının azami seviyelere yükseltilmesi ve istikrarlı bir yapı içerisinde kalıcı ve uzun vadeli devamı için bor tuzlarının Devlet eliyle işletilmesi hem bir yasal zorunluluk, hem de ülke menfaatleri için bir gereklilik arz etmektedir.

LONCA: *Bor'un Türkiye ekonomisine katkıları nasıldır?*

GÜREL: Dünya bor üretimi B2O3 bazında 1.5 milyon ton'dur. Bu üretimin %31'i Eti Holding A.Ş. tarafından karşılanmakta olup 1.2 milyar $'lık bor piyasasından 220-250 milyon $/yıl gelir elde etmektedir. 2000 yılında Ülkemiz toplam bor ihracatının parasal değeri 220 milyon $ olup bu değerde ham bor %47, rafine bor ürünleri ise %53 paya sahiptir. Parasal olarak dünya bor ihracatında ülkemizin payı %20 civarındadır.

Ülkemizdeki bor sahalarının 1978'de devletleştirilerek Eti Holding A.Ş.'ne devredilmesinden sonra, Eti Holding A.Ş. tarafından bugüne kadar yapılan toplam 600 milyon $'a yakın yatırım neticesinde, 1978 yılında cevher bazında toplam 660 milyon ton olan bor rezervi, günümüzde cevher bazında 2.1 milyar ton'un üzerine, Dünya bor üretiminde ülkemizin payı da; 1975'de %11'den günümüzde %31 seviyesine çıkartılmıştır. 1978'de 83 milyon $ olan ülkemizin bor ihracat gelirleri; günümüzde 250 milyon $'yıl seviyelerine yükseltilmiştir.

Eti Holding A.Ş.'nin bor madenciliği ile iştigal eden bağlı ortaklıklarından Eti Bor A.Ş.'de toplam 3728 kişi istihdam edilmektedir. Eti Holding A.Ş. bor madenciliği nedeniyle yılda 220-250 milyon $ tutarında ihracat yaparak ülkemize döviz girdisi sağlamaktadır. Ayrıca Eti Holding A.Ş.'nin bor madenciliği kanalıyla GSMH'ya katkısı 2000 yılı faaliyet dönemi sonunda yaklaşık 190 milyon $ olarak gerçekleşmiştir.

Son yıllarda Eti Holding A.Ş., bor politikasını ham bor ürün satışlarının tercihen azaltılması, rafine ve bor uç ile ileri bor uç ürünlerine yatırım yaparak ülkemizde bor'a dayalı sanayi tesislerinin kurulması şeklinde belirlemiştir. Eti Holding A.Ş.'nin benimsediği Bor Politikası çerçevesinde, önümüzdeki yıllarda rafine bor üretim kapasitesinin tercihen artırılarak bor madenlerin ülkemiz ekonomisine yaptığı katkının daha üst seviyelere çıkartılması hedeflenmektedir. Bu amaçla Eti Holding A.Ş.'de yoğun bir yatırım atağı başlatılmıştır. Ülkelerin kendi kaynaklarından azami fayda sağlamaları için tek seçenekleri, onları mümkün olduğu kadar nihai ürün haline dönüştürmek suretiyle katma değerlerini yükselterek pazarlamalarıdır. Çünkü; madenler yenilenemeyen kıt kaynaklar olup ekonomik rezervler belli bölgelerde yoğunlaşmışlardır.

LONCA: *Türkiye'nin Bor ile ilgili geleceğe yönelik projeleri nelerdir?*

GÜREL: Bor ürünleri, organik bor bileşiklerinden, inorganik bor bileşikleri ve bor alaşım metallerine kadar 250 çeşide ulaşan geniş

bir ürün yelpazesine sahiptir. Bor'un çok geniş bir alanda tüketilmesi ve dünya bor piyasasının yapısı nedeniyle bor ürünleri teknolojileri kolaylıkla elde edilememektedir. Eti Holding A.Ş. dışarıdan temini mümkün olmayan teknolojileri büyük masraflar yaparak kendi imkanları ile geliştirmektedir.

Eti Holding A.Ş. modern yönetim tekniklerine dayanarak, çekiciliği yüksek pazarlarda faaliyet gösteren ve rekabet gücü yüksek olan şirketlerinin büyümesi için gerekli yatarımları yapmaktadır. Eti Holding A.Ş.'nin bu anlayışa paralel olarak benimsediği Bor Politikası çerçevesinde, halen 557 bin ton/yıl civarında olan rafine bor üretim kapasitesini önce 817 bin ton/yıl, daha sonra da 1 milyon 200 bin ton/yıl seviyelerine yükseltmek için yoğun bir yatırım atağı başlatılmıştır. Bu kapsamda; Eti Holding A.Ş.'nin kendi kaynaklarından sağlayacağı toplam 200 milyon $ seviyelerine yaklaşan proje tutarları ile 1998 yılında yatırımına başlanan; 100 bin ton/yıl kapasiteli Emet Yeni Borik Asit Tesisi, 160 bin ton/yıl kapasiteli Kırka 3. Bor Türevleri Tesisi ve 50 ton/saat kapasiteli Tek kademede Penta Üretim Tesisine ilave olarak 1998 yılında başlatılan yatırım atağı çerçevesinde 2001 yılında da 240 bin ton/yıl kapasiteli Yeni Sülfürik Asit Tesisi'nden oluşan rafine bor ürünleri yatırımlarına başlanmış ve yürütülmektedir.

Hükümet Programı ve Yatırım Politikalarına paralel olarak 2001 yılında yatırım faaliyetleri sürdürülmekte olan önemli projeler;

III. BOR TÜREVLERİ TESİSİ: Kırka'da üretilen boraks pentahidrat (Etibor-48) ürününe olan yurtdışı talepteki artış çerçevesinde, mevcut pazardaki payın yükseltilmesi ve artan talebin karşılanması amacıyla 160 bin ton/yıl üretim kapasiteli 3. Bor Türevleri Tesisi kurulmasına karar verilmiş ve 1998 yılında yatırımına başlanmıştır. Mevcut 320 bin ton/yıl kapasiteye ek olarak kurulacak tesis ile ürünün tamamı ihraç edilerek, son yıllarda artan talebin karşılanması ile boraks pentahidrat pazarında Eti Holding A.Ş.'nin hareket kabiliyeti artırılacaktır.

Yatırım tutarı yaklaşık 30 milyon $ olan tesis, 194 kişilik istihdam ve yıllık 48 milyon $ döviz getirisi sağlayacak olup finansmanının tamamı Eti Holding A.Ş.'nin öz kaynaklarından karşılanmaktadır. 2001 yılında tamamlanarak işletmeye alınması planlanan tesiste devreye alma çalışmalarına başlanmıştır.

YENİ BORİK ASİT TESİSİ: Dünyanın en zengin bor rezervlerine sahip ülkemizde Eti Holding A.Ş.'nin dünya borik asit piyasasında gereken yeri alması için kapasitesini artırarak piyasa koşullarında üretim yapması gerekmektedir. Bu nedenle borik asitin hammaddesi olan kolemanit madenciliğinin yapıldığı Kütahya/Emet'de 100 bin ton/yıl üretim kapasiteli Borik Asit Tesisi kurulmasına karar verilmiş ve 1998 yılında fabrikanın yapılmasına başlanmıştır. Yatırım tutarı yaklaşık 47 milyon $ olan tesis, 213 kişilik istihdam ve yıllık 50 milyon $ döviz getirisi sağlayacaktır. Tesisin 2002 yılı sonu itibariyle tamamlanması hedeflenmektedir.

TEK KADEMEDE PENTA ÜRETİMİ: Proje ile Kırka Bor işletmesinde iki kademede üretilen boraks pentahidratın üretim verimini artırmak, maliyetini ve çevre sorunlarını azalatmak için tüvenan tinkalden direkt boraks pentahidrat üretimi amaçlanmaktadır. Projenin birinci adımını oluşturan 50 ton/saat kapasiteli tesisin yatırım tutarı 7 milyon $ olup proje sonucunda takriben %13 verim artışı sağlanacaktır.

Projenin birinci adımını oluşturan 50 ton/saat kapasiteli tesis 2000 yılı sonu itibarıyla tamamlanarak devreye alınmış olup test çalışmaları devam etmektedir. Ayrıca projenin ikinci adımını oluşturan 2x50 ton/saat kapasiteli tesis projesi ise 2001 yılı yatırım programında yer almıştır.

SÜLFÜRİK ASİT TESİSİ: Mevcut fabrikanın yanına toplam 43 tirilyon TL. yatırım tutarı ile kurulacak olan yeni Sülfürik Asit Fabriksında, 240 bin ton/yıl sülfürik asit üretimi, Küre Pirit Konsantresi kullanılarak gerçekleştirilecek olup çift kontakt, çift absorbsiyon metoduna göre üretim yapılacaktır. Tesisin 2003 yılına kadar tamamlanması hedeflenmektedir.

Söz konusu yatırımların faaliyete geçmesiyle, yaklaşık 260 bin ton/yıl ilave rafine bor kapasitesi devreye girecek olup, Eti Holding A.Ş. bor satış gelirleri de yılda yaklaşık 100 milyon $ artacaktır.

Ayrıca, 240 bin ton/yıl kapasiteli Kırka 4. Bor Türevleri Tesisi ile Bandırma da 45 bin ton/yıl kapasiteli Sodyum Perborat Tesisi projelerine ilişkin ön fzibilet çalışmaları tamamlanmış olup Eti Holding A.Ş.'nin 2002 yılı Yatırım Programında uygulama projesi olarak yer almasına karar verilmiştir.

Planlanan yatırımların tamamlanması ile ülkemiz bor ihracatı 220-250 milyon $/yıl seviyesinden yaklaşık 3 kat arttırılarak 750-800 milyon $/yıl'a çıkarılacaktır.

Eti Holding A.Ş. bor sektöründe dünyadaki gelişmeleri yakından izeleyerek ham bor yerine katma değeri yüksek rafine bor ürünleri üretip pazarlamaya, bor'un mevcut kullanım alanlarında tüketim miktarının daha üst seviyelere çıkartılmasına, yeni tüketim alanları bulunmasına ve bor tüketimine yönelik tehditlere sektördeki diğer büyük üretici firmalarla birlikte karşı koymaya yönelik çalışmalarını artan bir ivme ile sürdürmektedir.

Yabancı ülkelere ihraç ettiğimiz bor ürünlerine dayalı olarak kurulan bor sanayinin ülkemizde kurulması için gerekli her türlü çalışmanın yapılması ve o ülkelere ihraç edilen ham bor cevherlerinin ülkemizde işlenerek katma değerin ülkemizde kalması sağlanmalıdır. Yurtdışında kendi elimizle kurduğumuz bor ürünlerine dayalı bu tesisleri ülkemiz halkının hizmetine sunmak zorundayız. Özellikle ham bor yerine rafine bor ve bor uç ile ileri bor uç ürünlerine yatırım yapılarak dünyanın çeşitli yerlerinde kurulmuş olan bor'a dayalı sanayi tesislerinin ülkemizde kurulmasını gerçekleştirmek ana gayemiz olmalıdır. Bu amaca yönelik tesislerinin ülkemizde kurulmasını gerçekleştirmek ana gayemiz olmalıdır. Bu amaca yönelik olarak Eti Holding A.Ş. bor uç ve ileri bor uç ürünlerinde özel sektör ile işbirliği yapmaya açıktır. ❑

Ali Rıza ALABOYUN

"BOR" Ülkenin Milli Madenidir

Borların özelleştirilmesinin bu günkü Türkiye şartlarına sağlıklı bir uygulama olmayacağı bir gerçektir. Borların tek bir elden işletilmesi ve pazarlaması ülkemiz için tek çözümdür.

LONCA: *Türkiye'nin bor madenlerinin kapasitesi hakında bilgi verir misiniz?*

Ali Rıza ALABOYUN: Türkiye'nin bor madenlerinin kapasitesini ve potansiyelini iyi anlamak için dünya bor madenlerinin ülkelere göre dağılımını iyi bilmek gerekmektedir. Jeolojik olarak baktığımızda dünya bor rezervleri iki ayrı hat üzerinde cevherleşme gösterdiğini görmekteyiz. Bunlardan biri Amerikanın batısından yani Kaliforniya'dan başlayan ve aşağı doğru Peru, Bolivya, Şili ve Arjantin şeridi üzerinde cevherleşme, diğeri ise İtalya'nın kuzeyinden başlayan, Sırbistan, Yugoslavya, Türkiye, Hazarın kuzeyinden Kazakistan, Tacikistan, Çin ve Rusya şeridindeki cevherleşmedir. Aşağıdaki tablodan da görüleceği üzere, bu iki şerit üzerinde en büyük rezevler Türkiye ve Amerika Brileşik Devletleri oluşmuştur. Biz rezervleri tanımlarken boyutları kesin olarak tespit edilmiş rezervlere görünür rezerv, eldeki verilere göre tahmini olarak genişleyebilecek rezerve muhtemel rezerv diyoruz. Görünür ve muhtemel rezervi oluşturan toplam rezerv çasından madeni ele aldığımızda Türkiye dünya toplam rezervinin %67'sine, ABD ise %22'sine sahiptir. Yani bu iki ülke dünya toplam rezervinin %90'ını elinde bulundurmaktadır. Bor madeni tabiatta asla serbest halde bulunmaz, oksijene olan cazibesi nedeniyle bor oksit (B203) olarak bileşik halde bulunur. Bu nedenle bor madenlerinin tenörü yani içeriğinden bahsettiğimiz zaman o madenin B 203 yüzdesinden bahsederiz. Türkiye'deki, bor yatakları en büyük yatak olmasının yanında, gerek B203 içeriğinin yüksekliği ve gerekse madenlerin bulunduğu coğrafi konumun elverişliliği nedeniyle dünyadaki diğer bor yataklarına karşı üretim kolaylığı ve maliyet avantajı sağlamaktadır. Örneğin Güney Amerika ülkelerindeki yataklar genelde çok yüksek ve dağlık bölgelerde oluşmuştur bu nedenle senenin belli aylarında üretim yapılabilir. Bunun yanında B203 tenörleri düşüktür bu nedenle cevherin maliyetli bir zenginleştirme işlemine tabi tutulması zorunludur. Yine Rusya'dan bir örnek verecek olursak, yeni bulduğu yatağı henüz devreye sokamadı ama şu an işletmekte olduğu yatağın tenörü %6 ila 12 arasında değişen B203 içermektedir. Dolayısı ile Rusya bu cevheri pahalı bir işlemle borik aside dönüştürerek piyasaya sürmektedir. Ayrıca Avrupa pazarlarına yakınlığımızda Türk borları açısından bir avantaj teşkil etmektedir.

LONCA: *Bor Madenlerini işlenmemiş olarak mı yoksa refeni bor olarak mı satılmalı? Bunun Türkiye açısından getirisi nedir?*

ALABOYUN: Bütün ürünlerde olduğu gibi bor madenlerini ve rafine borları da kullanıcının yani müşerimizin istediği özelliklerde ürettiğiniz zaman bir değer ifade eder. Piyasada söz sahibi bir bor üreticisi olarak ürettiğiniz ürünleri ve müşterilerinizin kullandığı yerleri, özelliklerini ve hatta kullanım teknolojilerini çok iyi bilmeniz gerekir. Örneğin Türkiye'deki bor cevherleşmesi üç ana cevher üzerine oluşmaktadır. Bunlardan Kolemanit, kalsiyum kökenli bir bor madenidir. Tinkal, sodyum kökenli bir bor madenidir. Üleksit ise hem kalsiyum hemde sodyum içeren bir bor madenidir. Tincal yerine kolemanit vereceğim derseniz, camyünü üreticileri kolemaniti kesinlekle kullanamazlar. Çünkü kolemanit 1400 derece civarındaki yüksek sıcaklıktaki fırınlarda erir ve yüksek teknik özellikleri olan pahali E-Glass türü cam elyafının üretilmesinde kullanılır. İzolasyon amaçlı camyünü üreticisi için düşük sıcaklıkta eriyen düşük maliyetli ucuz bir ürün elde etmek önemlidir. Olaya bu açıdan baktığınız zaman kolemanit bu üreticiler için bir değer ifade etmezken, E-Glass türü cam elyaf üreticileri için kıymetli bir hammaddededir.

Gerek ABD ve gerekse diğer ülkelerdeki cevherlerin rafine ürün olarak satılmasının nedeni,

Dünya Bor Rezervleri ve Ülkelere Göre Dağılımı (*)

ÜLKE	Görünür Rezerv	Muhtemel Rezerv	Toplam Rezerv	Ortalama Ham B203 içeriği %	Toplam B203, Ton	B203% Dağılımı
Türkiye	500.000.000	1.600.000.000	2.100.000.000	30	630.000.000	67.4
Amerika	325.000.000	350.000.000	675.000.000	30	202.500.000	21.7
Arjantin	30.000.000	10.000.000	40.000.000	23	9.200.000	1.0
Rusya (**)	40.000.000	100.000.000	140.000.000	25	35.000.000	4.0
Çin	27.000.000	36.000.000	63.000.000	10	6.300.000	0.7
Peru	10.000.000	22.000.000	32.000.000	25	8.000.000	0.9
Bolivya	4.000.000	19.000.000	23.000.000	23	5.290.000	0.6
Kazakistan	2.000.000	120.000.000	122.000.000	9	10.800.000	1.1
Yugoslavya	7.000.000	10.000.000	17.000.000	37	6.290.000	0.7
Tacikistan	1.000.000	80.000.000	81.000.000	12	9.720.000	1.0
Şili	8.000.000	41.000.000	49.000.000	23	11.270.000	1.1
Toplam	**954.000.000**				**934.370.000**	**100.0**

(*) Tablodaki rakamlar görünür ve muhtemel rezervlerdir. Rakamlar maden arama ve üretim faaliyetlerine göre değişim gösterebilir.

(**) Rusya da 1999 yılında bulunan 00 milyon tonluk rezerv dahil edilmiştir.

Teoman Rıza GÜNERİ

BOR, Türkiye'nin Petrolü

Uzay teknolojisinden cam, seramik ve nükleer yakıt teknolojisine, diş macunundan yüksek ısıya dayalı kalıplara, tarımdan iletişime kadar 250'den fazla kullanım alanı olan bor madeni, sanayinin tuzu olarak adlandırılır. Ve Türkiye dünya rezervlerinin toplam %67'sine sahiptir.

LONCA: *Bor madenlerinin Türkiye açısından önemi nedir?*

GÜNERİ: Bir ülkenin gelişmişlik düzeyinin belinlenmesinde en önemli kalem, madenciliktir. Madencilik, özelikle Avrupa ülkelerinin gelişme süreçlerinde motor rolü oynamıştır. ülkemiz de madencilik bakımından zengin bir ülke ve "bor" madeni bakımından da göz ardı edilemeyecek bir konum arzediyoruz.

Bor, Türkiye'nin petrolüdür. 2.5 milyar tonluk rezerv ile dünya bor rezervlerinin yüzde 67'sine sahibiz. Bu; 1 trilyon USD'lık bir servet demektir. İşlenip uç ürünlere yöneldiğinde ise hem kullanım alanı hem de katma değeri kat be kat artıyor. Uzay teknolojisinden cam, seramik ve nükleer yakıt teknolojisine, diş macunundan yüksek ısıya dayalı kalıplara, tarımdan iletişime kadar 250'den fazla kullanım alanı olan bor madeni, sanayinin tuzu olarak adlandırılıyor.

Dünyada 1 milyar USD'lık bor pazarı bulunuyor. Eti Holding, bu pazarın %36'sını elinde bulunduruyor. Ancak satış değeri olarak bunun %26'sına sahip. Oysa rezervlerin %67'sine sahibiz. Rakip firmalar bor sektörüne bir koyup on kazanırken, biz sadece konstantre-rafine bor olarak satıyoruz. Hammadde şeklinde sattığımız bor'u içeride işleyemediğimiz için sattığımız fiyatın 3-4 misli fazlasıyla işlenmiş olarak geri alıyoruz. Ayrıca mesela bugünkü dünya petrol rezervleri mevcut tüketim trendine göre, dünya'ya 40-50 yıl daha ancak yetiyor. Oysa dünyada tesbit edilmiş bor rezervleri, bugünkü bor tüketim oranına göre 1200 yıl yetiyor. Yani ülkemizdeki bor potansiyeli göz önüne aldığımızda; uç ürenlere yönelip akılcı politikalarla pazar payımızı artırdığımızda, Arap ülkeleri için petrol ne ise bizde de bor odur.

Bor, bu yapısıyla stratejiktir, alternatifsizdir ve vazgeçilmezdir. Gelecekte zenginliğin simgesi olacaktır ve bağımsızlığımız kadar önem arzediyor.

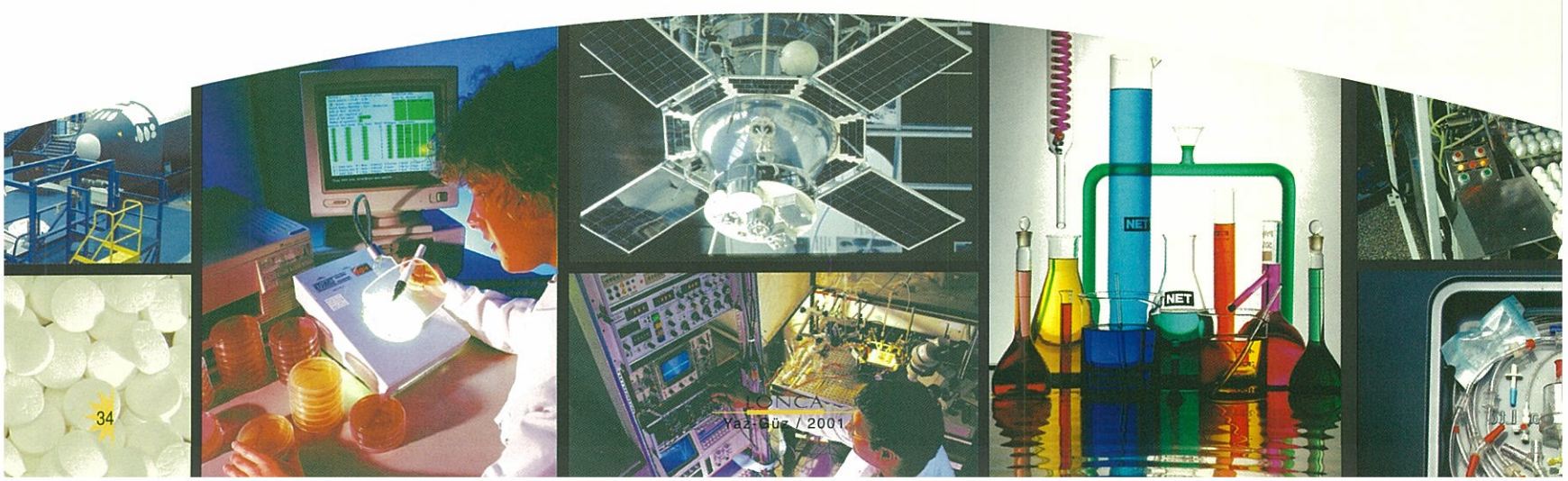
LONCA: *Bor madenlerinin özelleştirilmesi ile ilgili görüşleriniz nasıldır? Özelleştirilmesini düşünüyorsanız hangi alanlarda ve ne gibi şartlar altında bir özelleştirme politikası öngörüyorsunuz?*

GÜNERİ: Özelleştirmeyi, üretimde serbest rekabetin ortaya çıkması ve verimliliğin artması bakımından önemli görüyorum. Nitekim 54. Hükümet döneminde madecnilik alanında %85-%15 olan kamu-özel sektör dengesinin 2000 yılına kadar %50'ler seviyesine getirilmesini, daha sonra da bu oranın özel sektör lehine değiştirilmesini amaçlamıştık. Ancak bor madenini de bünyesinde barındıran Eti Holding'in son yıllardaki özelliştirilmesi çabaları, ülkemiz adına üzüntü verici olmuştur. Özelleştirme furyasına kapılıp elimizdeki kıymetlerin, 10 milyar USD'lık borç alma uğruna har vurup harman savrulması görüntüsü ülkemizin ayıbı olmuştur.

Madencilik, stratejik bir alandır. Ekonominin lokomotif sektörüdür. Katma değeri yüksektir, uluslararası piyasada rekabet gücü sağlar ve kırsal alanda yapıldığında göçü önler. Stratejik olduğu kadar da aramasından kaynaklı riskli bir sektördür. Bu sebeple tüm dünyada olduğu gibi devletin öncelikli görevleri arasında yer almıştır. Bu bakımdan özellikle bor gibi stratejik alanlarda özelleştirme yapılırken dikkat edilmesi gerekiyor.

Bor madenleri 1978'de kamulaştırmadan önce 10'un üzerinde yerli ve yabancı şirket, bu madenleri işletiyordu. Fakat aralarındaki yanlış rekabet politikalarından dolayı, yok pahasına satışlar yapıldı ve tonu 22 USD'a kadar inme gösterdi. 1978'den sonra bu rakam 250 USD'ın üzerine çıktı, 78 öncesi %10 olan pazar payı miktar olarak %30-40 seviyesine yükseltildi ve bugün Eti Holding piyasada fiyatı belirler konuma geldi. Bu bakımdan olabilecek bir özelleştirmeden sonra 1'den fazla şirkete bölünme durumu olursa, stratejik kararlar alma imkanının nasıl oluşacağı ve şirketlerin kendi aralarındaki rekabetleri neticesinde 78 öncesinde olduğu gibi aşırı fiyat düşürmenin önüne nasıl geçileceğinin cevabı verilmelidir.

Bununla beraber dünyanın yer altı zenginlikleri konusunda bir yandan dev şirketler, bir yandan dev devletlerin hırçın çabalarının yeni yüzyıla damgasını vuracağı söyleniyor. Bor'da da piyasadaki rakibimiz olan firmanın Türkiye'nin bor madenleri üzerinde hesapları olduğu söyleniyor. Türkiye'nin içinde bulunduğu

ekonomik krizden faydalanarak başta bor olmak üzere Eti Holding'in elindeki stratejik maden sahalarını kapabileceği ve bunu da özelleştirmeyi IMF'nin Niyet Mektubu'na koydurmayı başararak gerçekleştirmek istediği şeklinde endişeler mevcuttur. Yani bor sektörü, tekelleşme canavarının kıskacına girebilecek bir durum arzediyor. Dolayısıyla yapılabilecek acemice bir özelleştirme, bu tekelleşmeyi, akabinde bor ürünleri fiyatlarında tek söz sahibi olunmasını doğurabilecektir.

Şimdi Hükümet bu özelleştirmeden geri döndü. Fakat bu geri adım atmanın, yapılanın yanlış olduğunun anlaşılmasından mı vea yoğun kamuoyu tepkisinden mi kaynaklandığı yoksa yargı kararı neticesinde kerhen alınmış bir karar mı olduğu noktasında endişeler yaşanmaktadır.

Etibank'ın madenciliğimize ve bor ürünlerine yaptığı katkı göz ardı edilemez. Ancak mevcut durumun daha ilerilere taşınması, ülkemizin geleceği açısından kaçınılmaz gözüküyor. Bunun için tüm modeller tartışılmalı ve ülke için en uygun olan üzerinde tercihte bulunulmalıdır.

Özelleştirme yapılırken, yeterli teknolojik alt yapı ve bilgi birikimine sahip özel sektörümüzün var olup olmadığı araştırılmalı ve borun gelirinin ülke içinde kalmasına dikkat edilmelidir. Çünkü madenlerdeki özelleştirmelerde acı tecrübeler yaşamış bir ülkeyiz. Çinkur ve Karadeniz Bakır işletmeleri'nin özelleştirildikten sonraki içler acısı durumları ortadadır.

Yani özelleştirmeye esasen karşı olmak mümkün değil. Ancak, gerekli hukuki altyapıyı oluşturmadan, alternatif özelleştirme politikalarını araştırmadan, stratejik öneme haiz, katma değeri yüksek bu kıymetli madenlerimizi niye uluslararası tekel firmalara altın tepsi içinde sunalım ki? Ya ülkeye faydalı sonuçlar doğuracak ve stratejik önemini kaybettirmeyecek bir özelleştirme modeli, ya da devlette kalacaksa mutlaka uç ürünlere yönelmek ve dünyadaki pazar payını yükseltmek.

LONCA: *Bakanlığınız döneminde bor madenleriyle ilgili politikalarınızla bugünkü hükümet politikaları arasında temel bir fark var mı? Hükümetin bor madenleriyle ilgili politikalarını nasıl değerlendiriyorsunuz?*

GÜNERİ: Anadolumuz, dünya madenciliğinin beşiği olduğu halde ne yazık ki Cumhuriyet'in ilk yıllarından sonra madencilik daima geri planda kalmıştır. Mevcut imkanların değerlendirilmesi yoluna gidilmemiş, sektöre gereken önem verilmemiş ve madenciliğimiz olması gereken yerde olmamıştır. Bu gerçeklerden hareketle Madencilikten Sorumlu Devlet Bakanlığı olarak 54. Hükümet döneminde ülkemizin yer altı kaynaklarını yeni bir anlayışla değerlendirmeye aldık. Bu yeni dönem "Madencilikte Dönüm Noktası" olarak ilan edildi ve Hükümetimiz madenciliği "Yeniden Büyük Türkeye'nin, kuruluşunda motor sektör olarak gördü.

Madencilikte ham cevher ihracından uç ürenlere yönelme, metalurji ve kimya sektörleri arasındaki boşluğu doldurma politikamızla üretim ve istihdam meselelerimizin çözümünü hızlandırmayı hedefledik. Bu çerçevede 7. Beş Yıllık Kalkınma Planı'nda 4 milyar USD olarak tesbit edilen toplam madencilik hasılasının 10 milyar USD'a yükseltilmesi de hedeflenmişti.

Bu meyanda maden varlığımızı da ilk 10 ve ikinci 10 maden olarak belirlemiş, bunlarla ilgili madencilik masaları oluşturmuş, "bor" madenimizi de ilk sıraya yerleştirmiştik. Öneminden dolayı bor madenimizle ilgili "Bor Atılım Programı" oluşturduk. Bu program, ham bor cevheri ihracatından uç ürünler olan bor türevleri ihracatının artırılmasını amaçlıyordu.

Bor türevlerinin ihracatını artırmayı hedeflemek gerekir. Çünkü borda uç ürünlere gidildikçe tonu 500 USD'dan satılan ürünler, kilosu 500 USD'a satılabilmektedir. Malesef Türkiye bunu değerlendiremiyor.

Çünkü dünya ham bor talebinin %40'ını, türevlerde ise ancak %15'ini karşılayabiliyorduk. Borda uç ürünlere gidildikçe tonu 500 USD'dan satılan ürünlerden, kilosu 500 USD'a satılan ürünler üretebiliyor. Bu gerçeklerden hareketle ülkemizin ihracatını doğrudan etkileyecek ve kaynaklarımızdan maksimum faydayı sağlayacak bu program sür'atle icraata konulmuş ve yatırım süreleri geriye çekilmiştir. Bu çerçevede Kırka II. Bor Türevleri Tesisi işletmeye açılmış, Bandırma Borik Asit Tesisi modernize edilmiş, Kırka III. Bor Türevleri Tesisi, Emek Borik Asit Tesisi ve Bigadiç Ham Bor Öğütme Tesisi'nin temelleri atılmıştır. Bunlar, borla ilgili 1 yıllık çalışmalarımızın sadece önemlileri. Temeli atılan ve açılan bu tesisler, kendilerini kısa bir sürede amorti edebilen ve geliri kat be kat artıracak şekilde önem arzediyordu. Bu çalışmalarımız aynı zamanda kendi öz kaynaklarımızla neler yapabileceğimizin de göstergesiydi.

Madenciliğin GSMH içindeki payı ABD'de yüzde 4.5 olmasına karşın bizde sürekli bir azalma göstermiştir ve bugün %1'ler seviyesindedir. Bu oranın, mevcut potansiyeli göz önüne aldığımızdan en az %8'lere çıkarılması ve 1 milyar 250 milyon USD'lık dünya bor ticaret hacmi içerisindeki 250-300 milyon USD ihracatlık payımızın yükseltilmesi gerekirken, bugün bu hususta ciddi adımlar atılmayışını görmek bizleri üzmektedir. Bunda çeşitli amillerin etkisi söz konusudur.

İlk olumsuz etken; Hükümet'in özellikle Eti Holding'e ilişkin yaklaşımında kararsızlık, ilkesizlik ve keşmekeşliğin hakim olması. Nitekim bor madeninin sadece devlet eliyle üretim, işlenme ve pazarlama şartını getiren 2840 sayılı yasa ortadayken Eti Holding, hem ilgili devlet bakanlığının görüşünü almadan hem de hiçbir fizibilite çalışması yapılmadan, IMF'nin baskısıyla Niyet Mektubu'ndaki özelleştirilecek kuruluşlar listesine girebilmiştir. Yani hem Hükümet'in kanatları arasında bu hususla ilgili farklı görüşler vardır hem de IMF'den gelen dayatmalara karşı çaresizlik göstermiştir.

İkinci etken; madenciliğimizin en büyük sıkıntısının, sahipsiz olması ve bir başının bulunmaması. Bu sebeple bir madencilik politikası oluşturulamıyor. 54. Hükümet döneminde bu gerçek görülmüş ve "Madencilik Bakanlığı" kurulması çalışmalarında önemli mesafe kat edilmişti. Bu sıkıntıyı bugün ciddi bir şekilde yaşıyoruz maalesef. Madencilikten bugün 4 ayrı bakanlık sorumludur ve bir karmaşa söz konusudur. Buna rağmen müstakil Bakanlık kurulmasına ilişkin bir çalışma da söz konusu değildir.

Üçüncü etken; yanlış özelleştirme politika anlayışı neticesinde özellikle kamu madenciliğimizin adeta kaderine terk edilmesidir. Bu yanlış özelleştirme tutkusu, madenciliğimizi esaretine almış gözüküyor. Bu furya içerisinde madencilik politikalarımız ufuksuz, yatırımsız ve coşkusuz bir durumda. Özel sektöre de gerekli teşvik ve yardımlar yapılmamaktadır.

Dördüncü etken; ülkenin içine sokulduğu ekonomik darboğazdır. Üretmeyi bırakmış, dilenen bir ülkenin madencilikte, dolayısıyla bor sektöründe atılımlar yapmasını beklemek elbette mümkün değil.

Dolayısıyla üretimden söz bile etmeyen yabancı kurtuluş reçetelerine mahkum edilmiş bir ülkenin geleceğinin kendi öz kaynaklarında olduğunu görmesi gerekiyor. Ülkemizin borç batağında boğulma tehlikesi yaşadığı bir dönemde yeraltındaki maden varlığımızdan habersiz yaşamamalı, klasik tabirle zengin evin fakir bekçiliğini yapmamalıyız. ❑

Bakış Açınızı

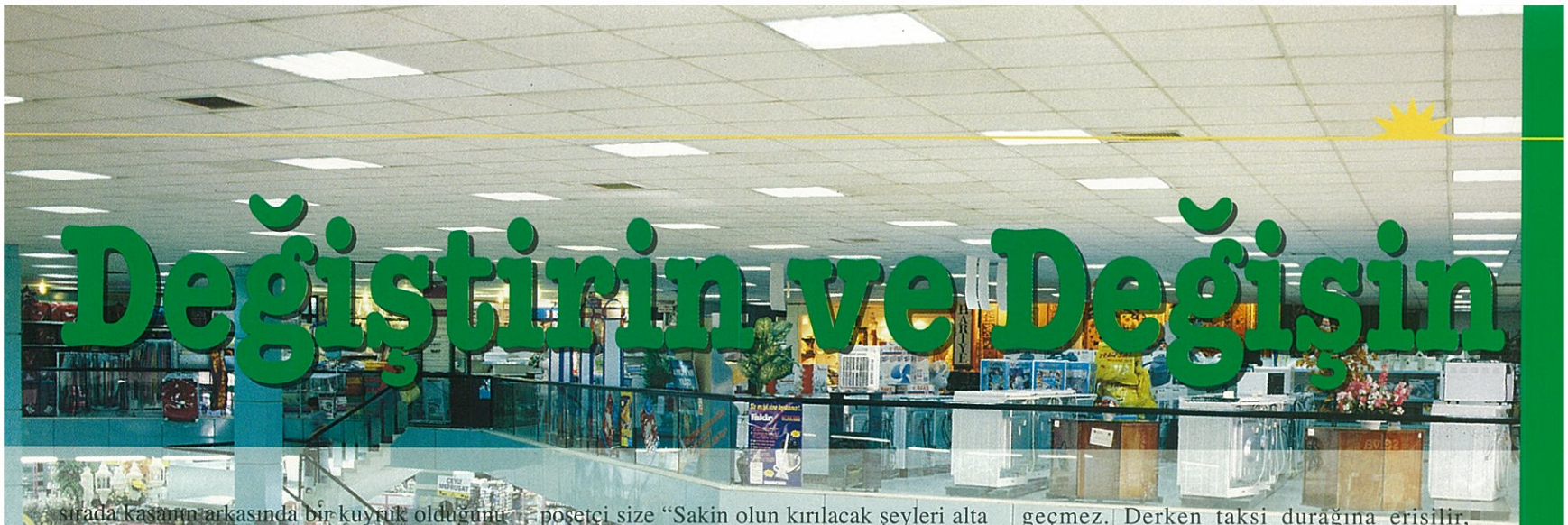
Prof.Dr.Canan ÇETİN

Bakış açınızı değiştirin ve değişin. Yaşantınızı ve zamanınızı ayırdığınız işleri hallederken elinizden geldiği ölçüde kendinizi geliştirmeye, kendi üstünlük ve zayıflıklarınızın farkına varmaya çalışınız.

Pek çoğumuz gözlemlemişizdir ki eğer bir iş ve onu yapacak pek çok kişi varsa; o iş, o kadar farklı şekilde yapılmaya aday bir iştir. Bunun en önemli nedenleri arasında; o işi yapacak olan insanların hayata bakış açıları, beklentileri, kendi sınırlarının farkına varamamaları ve bu sınırlarının esnek olmayışı vb. sayabiliriz.

Bir çalışan düşünün ki, o işle ilgili daha sorumluluğunun bilincinde değil, işin nasıl yapılacağı ile bilgisi, deneyimi yok, ne iş olursa olsun başarısızlığı halinde kendisini kurban gören, ilişkiye ve iletişime önem vermeyen biri olsun. Konuyu örneklendirmek gerekirse; diyelim arkadaş grubunuzu davet ediyorsunuz ve söz verdiğiniz elmalı turtayı yapacaksınız. Mevsim yaz. Bunun için evinizdeki malzemelere bakıyorsunuz. Eksik olanları almak için markete gidiyorsunuz. Alacağınız eksik malzemeler; yoğurt, elma, yumurta ve bir adet de, mevsimin yaz olması sebebiyle, haşere ilacına ihtiyaç olsun. Alıyorsunuz otuz yumurtayı, beş kilo elmayı, beş kilo yoğurdu ve bir haşere ilacını; toplam dört kalem ürün aldınız. Yanınızda küçük çocuğunuz olsun. Ürünleriniz optik okuyucudan geçti ve ödeyeceğiniz miktar belirlendi. Ödediniz ve sıra bu ürünleri poşete koyup taşıyacak bir poşetçi bulmaya geldi. Başınızı hemen kasanın tam karşısında duran poşetçilere çeviriyorsunuz. Biliyorsunuz ki poşetçiler ücret ya da maaş almazlar; ancak yaptıkları hizmet karşısında aldıkları bahşişler onların ücretlerini oluşturur. Bir ara kendi kendinize düşünürsünüz; bu insanların gelirlerini aldıkları bu bahşişler oluşturmasına rağmen "Acaba bunlar neden yere bakıyor, göz iletişimi kurmuyorlar, sırtları bir sütun ya da duvara dayalı duruyorlar?*" sorusu aklınıza geliyor. Çünkü en azından gözlerinin yerde değil müşterilerde olması gerekiyor.

Ayrıca bilinmeli ki yaşantısı boyunca sırtını dayayacak bir sütun ya da duvar arayanların, bir destek arayışı içinde olanları, güven ortamı yerine korku kültüründe yetiştiğini; sevgi ortamında yetişmediğini dolayısıyla saygıdan da yoksun olduğunu, bunun sonucunda da kendine güveni olmayan bir çalışan olarak iş yerlerinde bulunduklarını söyleyebiliriz. Derken bir poşetçinin size baktığını görüyorsunuz ve poşetleri doldurması için hemen çağırıyorsunuz. Yanınıza doğru geliyor; ama iki ileri bir geri ritmiyle nihayet poşetçi size ulaşmıştır ve o

Değiştirin ve Değişin

sırada kasanın arkasında bir kuyruk olduğunu görüyorsunuz. Çünkü aldığınız dört kalem ürüne karşılık pek çok ürün alan ve sizin ürünlerinizin poşetlenmesini, kendisine sıra gelmesini bekleyen müşteriler olduğunu fark ediyorsunuz. Poşetçiye ürünlerinizi bir an evvel yerleştirebilmesi için yardım ediyorsunuz, elinizde yumurtalar var. Derken poşetçi kasanın yanında duran poşetlere aldığınız ürünleri doldurmak için çeker ve açılmayan poşeti yüzünüze doğru açar. Poşet artık açılmıştır ve verdiğiniz yumurtaları poşete koyar, üzerine de elmaları yerleştirir. Poşetçi ikinci bir poşet alarak, bu poşete de yoğurt ve haşere ilacını koyarak gittiğiniz yere kadar yine ikili ileri bir geri ritmiyle sizi taksi, dolmuş durağı ya da aracınıza götürür, bahşişini aldıktan sonra onun işi artık bitmiş demektir.

Eve ulaştığınızda o gün iki buluşma yaşanmıştır: Kırılmış yumurtalar elmalarla, haşere ilacı da yoğurtla buluşmuştur. Evet gerçek şu: Siz bu malzemelerle söz verdiğiniz elmalı turtayı yapamayacaksınız. Tekrar çocuğunuzun elini tutarak markete geliyorsunuz. Yine aynı kalem ürünleri alıyorsunuz. Bu sefer bazı şeyleri öğrenmiş oluyorsunuz. O da market arabasına koyduğunuz bu dört kalem ürünü optik okuyucunun yanına bırakmadan önce, sırası gelen diğer müşterileri kasanın başında bekletmemek için, hemen başınızı kaldırıp poşetçi arıyorsunuz. Derken kasanın karşısında duran poşetçilere baktığınızda bir poşetçinin size"geleyim mi?" tavrıyla iletişime girdiğini görüyorsunuz ve "gel" işaretini yapıyorsunuz. Derken bu sırada da aldıklarınızın bedelini ödedikten sonra sıra ürünlerin poşetlenmesine gelmiştir. Bu poşetçi hemen yanınıza ulaşır ve size "merhaba" der. Sizin telaşınız daha da artmıştır. Çünkü bir an önce evinize gidip söz verdiğiniz elmalı turtayı hazırlamak istersiniz. Hemen yardım olsun diye yeni yumurtaları poşetçinin açtığı, yüzünüze karşı değil, poşete koyması için verirsiniz. Siz yardım amacıyla yumurtaları poşete koymaya çalıştığınızda o poşetçi size "Sakin olun kırılacak şeyleri alta yerleştirmeyin" der. Derken elmaları yerleştirdikten sonra üzerine yumurtaları koyar, elma ve yumurta koyduğu poşeti bir eliyle tartar ve bu poşeti, bunları kaldıramayacağını düşünerek, ikinci bir poşetin içine koyar ve onu bir kenara bırakır, yeni bir poşet eline alır; bu defa da yardım olsun diye ve zamandan kazanmak için, haşere ilacını poşete yerleştirmeye çalışırsınız. Poşetçi yine size "Sakın gıda ile haşere ilacını birlikte bulundurmayın" der ve bir poşete haşere ilacını, diğer bir poşete de yoğurdu sararak ikisini de yeni bir poşete koyar. Sizinle iletişime girerek "Gideceğiniz yere kadar eşlik edebilir miyim?" der ve poşetlerinizi taşımaya başlar. Taksi durağına gelinceye kadar yürüyen merdivenleri kullanarak iki kat aşağıya iner ve biraz da yürürsünüz. Bir ara poşetçi yanınızda olan çocuğunuzla iletişime geçer ve der ki "Tatlım benim adım İsmail, senin adın ne?" Eğer çocuğunuza tüm hayatınız boyunca dokunmamışsanız, iletişim ve ilişkiye önem vermemişseniz çocuğunuz başını kaldırır ve sesin geldiği İsmail'e doğru bakar ve cevap vermez; yüzünü, gözünü büzer ve ne söyleyeceğini bilemez. İsmail yük taşır, yüküne rağmen asla iletişime girmemezlik etmez, yolun kısalığına rağmen ilişkiye de önem verir. Asla "Bana neden yüzünüzü gözünüzü buruşturarak bakıyorsunuz? Siz ne biçim annesiniz?" demez ve aynı hareketlerle karşılık vererek savunmaya geçmez. Derken taksi durağına erişilir, bineceğiniz taksiye işaret edersiniz ve İsmail tekrar iletişime girerek sorar: "Bunları nereye bırakabilirim?" "Arka bagaja" der gibi olursunuz. Sonra da İsmail'in müdahalesine maruz kalırsınız: "Siz iki kişisiniz, arkada oturabilirsiniz. Bunları bagaja koymaya gerek yok" der. Siz de "Yere koy" dersiniz. Yine İsmail "Yere koymayın." der ve döner şoföre de "Kırılacak şeyler var." deyip onu da uyarır. Bu arada İsmail çoktan hakettiği bahşişi de almıştır. Çocuğunuzla birlikte arkada otururusunuz. Arabanın camı da açıktır. İsmail açık olan camdan içeriye doğru kafasını uzatarak "Afiyetle yiyin, yine bekleriz efendim" der.

> ***Kurban rolünü benimsemek bizim elimizdedir. Bu rolü benimsemek yerine üstünüze düşeni değil elinizden geleni yapınız.***

Nedir ilk kişi ile İsmail arasındaki fark? Çevremizde hangilerini sıkça görüyoruz? Pek çok kez alış veriş yaptığımızda nakit ya da kredi kartı ile ödediğinizde hangisi olursa olsun bedava almıyor, bir bedel ödüyorsunuz. Hangimiz "yine bekleriz, afiyetle yiyin?" cümlelerini işitiyoruz. Belki de çok az peki buna hakkımız yok mu? Bunları duymazsanız ne olur? Duyduğunuzda ise sizde ne gibi farklılıklar yaratır? Bilindiği üzere örnekte ilki gibi davranan kişiye tek poşetçi, ikinci gibi davranan kişiye çift poşetçi denir.

Tek poşetçinin iş anlayışında "Gözlerimi kaparım, vazifemi yaparım" anlayışı vardır. O, iş ile ilgili sorumluluğunu yerine getirir. Yani tezgahta müşterisine ait bütün ürünleri hangi müşteriye ait ise, eksiksiz ve karıştırmadan poşetlemiştir. Onun iş tanımında görevleri yerine getirme esas olup kesin bir iş tanımı egemendir. Tek poşetçi, müşterinin ürünlerini poşetlere doldurur; ama nasıl doldurduğu onu hiç ilgilendirmez. O, elinden geleni yapmıştır. O, sadece poşetleri doldurmak için oradadır.

Çift poşetçinin iş anlayışında ise, sorumluluğunu yerine getirmenin yanında ondan daha ağır olan yükümlülüğünü de yerine getirme vardır. Onu ilgilendiren şey; "Acaba ben işimle ilgili bu istemi dünden olumlu yönde nasıl farklı ve etkili hale getirebilirim, sisteme katkım nasıl

olabilir" dir. Onu poşetlerin doldurulması ilgilendirdiği gibi aynı zamanda poşetlerin nasıl doldurulduğu da ilgilendirmektedir. Çünkü onun iş tanımında "Ben kendi işimle ilgili işletmemin, kurumumun var olan müşterisini kaybetmemesi ve de yeni müşteriler kazanması için buradayım." anlayışı hakimdir. Bunlar başarısızlık durumunda hatalarından ders alırlar ve başarısızlık nedenlerini de kendi içlerinde ararlar. Güven duyguları yüksektir. Hayatı, amaçlarını gerçekleştirmek olarak algılarlar. Oysa tek poşetçiler başarısızlık durumunda hatalarından ders almaz ve başarısızlıklarının nedenlerini de kendileri dışındaki şeylere bağlarlar. En küçük şeylerden alınırlar, alıngandırlar. Çünkü özgüvenleri eksiktir, güvenleri yoktur ve başkalarına da güvenemezler.

Bir de tek ve çift poşetçilerin dışında çalışanlar vardır. Bunlar da bütün olumsuzluklar ile başarısızlıkların kendilerini buldukları ve kendilerinin kurban oldukları anlayışına sahiptirler. Bunlara poşetsizler diyebiliriz.

Nedir insanları tek, çift poşetçi ve poşetsiz yapan? Bunların hayata bakışları, hayata bakış açıları, hayattan beklentileri, sınırlarının esnekliği, değişimi önce kendisinden başlatıp başlatmaması. Biliyoruz ki eğer bir iş varsa ve o işi de yapacak pek çok çalışan varsa o iş, onu yapacak insanların bakış açıları, tutumu, kalitesi, hayattan beklentileri, sorumluluklarının bilincinde olmaları vb. tarafından etkilenmektedir.

İnsanların bir kısmı hayattan hiçbir şey beklemez, dünyanın bütün yükünü sanki omuzlarında taşır ve kendilerini kurban olarak görürler. İlişki içinde oldukları kişilerle ilişkilerine özen göstermez, iletişime önem vermez veya iletişime girme gereğini hissetmez. Sürekli kendi dışındakileri sorgular ve hep ait oldukları kendisinden daha büyük grupları suçlar, sürekli mazeret bulur. Bunlar pek çok şeyi kabul etmezler. Örneğin geçmişini kabul etmez ve sürekli sorgularlar. Oysa geçmişi değiştiremeyiz. Kendi varlıklarını, üstünlük ve zayıflıklarını da kabul etmezler. Değiştiremeyecekleri şeyler arasında ayrım yapamadıkları gibi hiçbir şeyin de sorumluluğunu almazlar ve paylaşmazlar. Pek çoğu dayanacak bir duvar, sütun, destek ararlar. Bunları satırlar ilgilendirir. Satır araları onlara hiçbir şey ifade etmez. Bu tür insanlar iş hayatına geldiklerinde onların iş anlayışı "Gözlerimi kaparım, vazifemi yaparım" anlayışı olup aynı zamanda çerçevesi çizilmiş bir göreve yöneliktir.

İstersek poşetsizden tek poşetçiye, oradan da çift poşetçiye (mükemmelliyetçiye) doğru bir yolculuğa başlayabiliriz. Nasıl mı? Değişmek...

Prof.Dr.Canan ÇETİN

Bilinmeli ki yaşantısı boyunca sırtını dayayacak bir sütun ya da duvar arayanların, bir destek arayışı içinde olanların, güven ortamı yerine korku kültüründe yetiştiğini; sevgi ortamında yetişmediğini dolayısıyla saygıdan da yoksun olduğunu, bunun sonucunda da kendine güveni olmayan bir çalışan olarak iş yerlerinde bulunduklarını söyleyebiliriz.

Bir kısım insan da hayattan pek çok beklenti içindedir ve bu beklentilerle de her türlü sorumluluğu almaya, paylaşmaya hazırdırlar. Onlar bedel öderler ve yaşantıları boyunca iletişime girerler. Yani işin kolayına kaçmazlar. Aynı otoban örneğinde olduğu gibi, turnikelerden geçerken bedel öderler ve fedakarlık yapmaya hazırdırlar. İşlerini niçin yaptıklarını bilirler. Çerçevesi çizilmiş bir görevden öte, içinde bulunduğu sistemi daha etkin kılabilmenin yolunu ararlar. İşi, sadece mesai saatleri içine sıkıştırılmış bir eylem olarak görmezler. Yaşantılarını ve zamanlarını ayırdıkları her işte sorumluluk almaya ve paylaşmaya hazır oldukları gibi yapmadıkları şeylerden ötürü de sorumluluk duyarlar. Bir insan doğuştan çift poşetçi olmaz. Poşetsiz yani kurban, tek poşetçi, çift poşetçi olmak bir seçim işidir. Bir yazarın dediği gibi bunlar bizim tercihlerimizdir.Önemli olan akış açımızın kurbanı olmayalım. Yaşantıları boyunca mazeret bulmakta başarılı olan insanlar başka hiçbir işte başarılı olamazlar. İstersek poşetsizden tek poşetçiye, oradan da çift poşetçiye (mükemmelliyetçiye) doğru bir yolculuğa başlayabiliriz. Nasıl mı? Değişmek... Duygu, düşünce ve davranışlarınızda dünden bugüne geldiğinizde olumlu yönde farklı olmayı istemek ve bu konuda inanç geliştirmek.

Bakış açınızı değiştirin ve değişin. Yaşantınızı ve zamanınızı ayırdığınız işleri hallederken elinizden geldiği ölçüde kendinizi geliştirmeye, kendi üstünlük ve zayıflıklarınızın farkına varmaya çalışınız. Üstünlüklerinizi bugüne ve yarınlara taşıyınız. Zayıflıklarınızdan ve hatalarınızdan asla utanmayınız. Emin olun hepimizin zayıflığı söz konusu. Yalnız unutmayın, bazıları daha önce fark eder kapatır; bazılarımızın ağzı iyi laf yapar açığını kapatır. Bazılarımız da zayıflığımızı hiç kabul etmeyiz. Ne güzel zayıflıkları, hataları görebilme, kabul edebilme, üstesinden gelebilme, ders alabilme ve öğrenme fırsatı olarak görebilme.

Yaşantınızı ve zamanınızı ayırdığınız işlerde kaliteye, sorumluluğa ve paylaşmaya önem veriniz. İleşitimi, kendinizi ve başkalarını önemseyiniz ve bunu da insanlara rol yapmadan, abartmadan hissetttiriniz. Gerçek duygu ve düşüncelerinizi zamana ve mekana dikkat derek paylaşınız. Lütfen duyguları da hesaba katınız. Kurban rolünü benimsemek bizim elimizdedir. Bu rolü benimsemek yerine üstünüze düşeni değil, elinizden geleni yapınız. Eğer hayattan bir şeyler elde etmek istiyorsanız, yaşantınızı ve zamanınızı ayırdığınız işlerin merkezine iki şey yerleştiriniz; Birincisi evrensel ilkeler; yani dürüstlük, adalet, kişisel bütünlük, eşitlik, kalite, hizmet, sevgi, saygı, onur, gelişim vb. İkincisi ise, doğru işleri yapmaktır. ❑

Esat YURTTABİR

evvel zaman olur ki...

Bisikletle Bütünleşen Konya'da İlk Sanayi Hamleleri...

İnsan araştırma içinde olacak. Fransız kataloglarında resmini gördüm. Resimden projelerini çizerek büyüttüm. Ondan sonra Türkiye'de ilk defa olarak üçtekerlekli bisikleti ürettim.

LONCA: *Efendim kısaca kendinizi tanıtırmısınız?*

ESAT YURTTABİR: Ben 1935 Konya doğumluyum. Hacıhasanbaşı mühürkafur mahallesindenim.

LONCA: *İlkokulu Konya'da mı okudunuz?*

YURTTABİR: Akifpaşa ilkokulunda okudum. Daha sonra Akşam Sanat Okulu'na gittim. Varlık yokluk mücadelesi olunca çalışmaya başladım. Yaşımız ilerleyince, Konya Şeker Fabrikasına girdim. Almanların yanında bir seneden fazla çalıştım. Almanlardan da elektrik mevzuatını öğrendim. Bu sefer usta olmuşuz haberimiz yok. Oradan Kayseri'ye gönderdiler. Kayseri şeker fabrikasının kuruluşunda da bir seneden fazla çalıştık. Sonra askere gittim. Jandarma Subay Okulu'nun bütün elektrik işlerine bakıyordum. Askerden döndükten sonra Konya'da şeker fabrikasına tekrar girdim. Ama bu sefer oto elektirikçisi olarak. Bir sene kadar sonra İstanbul caddesinde dükkan açtım.

LONCA: *Orda ne iş yapıyordunuz?*

YURTTABİR: İki tekerli bisikletler yapıyordum. Tost makinaları yapıyordum. Konya'da ilk kez üç tekerli arabalar yapmaya başladım. Bisikletleri kendim icat ediyordum. Hala var burda yaptığım arabalar. Müşterilerime alın kullanın altı ay garantili. Eğer bişey olursa paranızı öderim diyordum. Her gün iki üç tane imal ederdim, yetişmezdi. Elektrikten anladığım için tost makinaları yapardım. Onlar da yetişmezdi. İşte o şekilde üç tekerlekli bisiklet arabalarını icat ettim.

LONCA: *Bunu nasıl düşündünüz? Yani tamamen kendiniz mi tasarladınız?*

YURTTABİR: İnsan araştırma içinde olacak. Fransız kataloglarında resmini gördüm. Resimden projelerini çizdim büyüttüm. Ondan sonra icat ettim çıkarttım.

LONCA: *Talep nasıldı bu arabalara?*

YURTTABİR: Fakir fukara aldı. Eskiden hamallık tamamen insan gücüyle yapılırdı. Bu sefer o pedallı arabaların üstünde yük taşımaya başladılar. Gelirler dua ederlerdi. Esat usta bu arabalardan kazandıklarımızla biz ev yaptırdık derlerdi. Ondan sonra motorlularını yaptık. Arkadan kasalılarını yaptık. En son diferansiyel falan takıldı. O şekilde resimleri de var. Yerimiz dar gelmeye başladı ve Meram sanayine gittik. Orda 10-15 kişi çalışırdı. Günde 5 tane motorlu araba çıkartırdık. Daha orda iki tekerli motosikletler çıkarttık. Sanayi Bakanlığından belgelerini aldık. Gençler Silifkeye yıkanmaya giderlerdi o motorsikletlerle. Senede de 650 tane iki tekerlekli motorsiklet yapardık. Bir seferinde Vehbi Koç beni Küçük Sanatlar Daire Reisine şikayet etmiş. Konya'da bir Esat usta var. Biz oraya mobilet satamıyoruz diye. Yani Vehbi Koç bile muhatabımız olmuştu o zamanlar.

LONCA: *Yurtdışına hiç ihracat yaptınız mı?*

YURTTABİR: Olmadıydı. İstediler ama gönderemedik. Arabistan'dan istemişlerdi. Örnekler gönderdik çok hoşlarına gitmiş. Sonra bazı maniler çıktı gönderemedik.

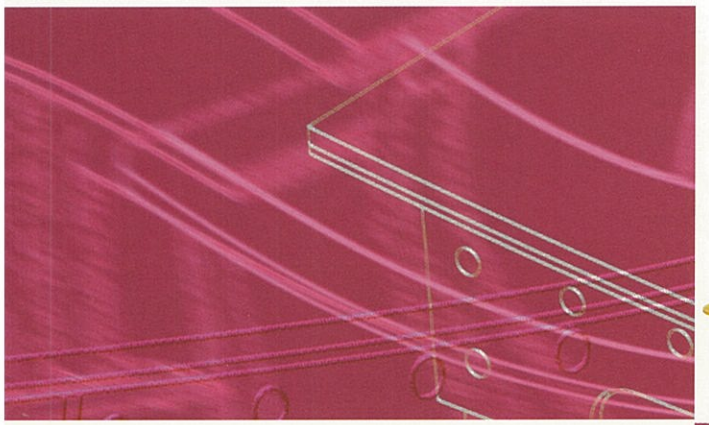
LONCA: *Daha sonra sizin açtığınız o yolda üretim yapan pek çok imalatçı firma oldu herhalde?*

YURTTABİR: Şimdi benim yanımda çalışanlar usta oldular, dükkanlar açtılar. Böylece üretim çeşitlendi. O ilk imalatlar gittikçe ilerledi. Şimdi çok güzel üç tekerlekli araçlar imal ediliyor.❑

OFİS YAŞAMINIZI

YENİDEN

TASARLIYORUZ

POST 0332 238 32 60/61

BÜROTIME®
Office Furniture

Üretici Firma

tosunoğulları
MOBİLYA SANAYİ ve TİCARET A.Ş.

www.burotime.com email:burotime@burotime.com

Fabrika: 2. Organize San. Bölgesi İkipınar Sk. No:2 KONYA/TÜRKİYE Tel : 332. 239 00 17 (pbx) Fax: 332. 239 04 26
Showroom: Mobilyacılar San. Sitesi Cihanpınar Sk. No:16 KONYA/TÜRKİYE Tel: 332. 248 58 78 (pbx) Fax: 332. 248 78 59

Marmara Bölge Dağıtım

tokay
mobilya & dekorasyon san.tic.ltd.şti.

Acıbadem-İbrahimağa Mh. Onur Sk. No:14
Kadıköy İSTANBUL/TÜRKİYE
Tel: 216. 326 03 23 (pbx)Fax: 216. 326 02 49

Zemci ÇETİNKAYA

Mutluluğun Üçüncü Sebebi

Raleigh (Rali)

Ellili yılların başı, elli iki ve elli üç. Sedirler mahallesi mayıs'ın sükunetli günlerinden birini yaşıyor. Önünde koca bir çınarın bulunduğu karakol, yüzünde sevinç gülücükleri olan bir öğretmeni uğurluyor. Ralisine bu kadar kısa sürede tekrar kavuştuğu için duyduğu mutluluğa kendisi de şaşmakta. Bir de İvriz'de mezun olduğunda benzer bir duygu yaşamıştı. (Buralarda insanlar sık sık mutluluk yaşamaya alışık değildirler.) Görev yaptığı Karma Orta Okulunun önünde kilitli bisikleti almış götürmüşler, bereket o zaman neredeyse herkesin birbirini tanıdığı şehirde, kayıp kolayca bulunuyor. Acaba Köprübaşı Camiinde bir şükür namazı mı kılsa? Tabii bu içinden geçmedi değil ama ya burda da çalarlarsa. Vazgeçiyor, daha ilerdeki Yusuf Ağa camiine saklıyor tasavvurunu. Evi oraya yakındır. Sabahları, hele bahar sabahları yürüyerek okula gitmesi başlıca zevkidir. Başlıca diyorum çünkü eğlendirmesi hayli zor bir iştir. Meslektaşı Sabahattin Ali'nin yaşadığı hüznü ve yalnızlığı okuduğunda ona ne kadar hak vermişti.

İki odalı kerpiç bir evde oturuyor. Konya'ya geldiğinde bir arkadaşı tavsiye etmişti ucuz diye. Ucuz olduğundan değil ama tavsiye edilen ilk ev olmasından dolayı hemen tutuvermişti. Üzerinden bir hazan birde kış geçince daha iyisini aramadığı için çok pişman olmuştu. Kayseri'de, Malatya'da, Sivas'ta da bulunmuştu; oralarda evler sanki daha muntazamdı. Bunun sebeplerini kendince düşünmüştü: Yapı

malzemesi olarak kullanılan taşlar, Konya'da sözü geçen yerlerdeki kadar bol değildi bu olabilirdi, belki başka sebepler de sayılabilir mesela yapı ustalarının yetersizliği, çadır kültürünün uzun süre devam etmesi gibi.

Birgün Nakipoğlu camiinde vaiz, mutluluk sebeplerinden söz ediyordu; tabii sağlkı başta olmak üzere çok şey saymıştı, bunlar içsel sebeplerdi. Bir de dışsal sebepler vardı, en önemlileri de şu üçüydü: iyi bir eş, geniş ve ferah bir ev, güzel bir binit. Üçü de yoktu onda. Birincisi kuzeyde bir şehirde bal renkli gözleriyle söz verilen güzel günler bekliyordu. Belki de bir Balkan şehrinden yola çıkan göç kafilesinin içinde hüznü ve sevinci bir arada yaşıyordu. Bazen Sırçalı mescidin yanından geçerken, bazen de o zamanlar mezarlık olan Şems camii civarında dolaşırken, elinde bir el olmasını isterdi. Çözümsüz sorunlar için garip gelecek çareler bulmak konusunda mahirdi. İnsanlar sevgilileriyle el ele mezarlıklarda dolaşırlarsa birçok şey hallolur diye düşünürdü. "Aynalı Baba'nın" bu tarafı eksikti galiba.

Sonra birincisi olmazsa, diğerlerinin önemi yok diye düşünmüştü. Sıraya konmadan da mutluluk sebepleri aranmalıydı oysa. Yani mahrumiyet buna zorluyordu insanı. Evden başlamaya karar verdi.

Kapu camii civarında, Küllükbaşında, Türbeönünde, Zindankalede daha güzel evler vardı. Zaman zaman oralarda ev arardı. Şehrin canlı bir organizma gibi nasıl değiştiğini yakinen hissediyordu. Şehirlerin ruhu vardır diyenler haklıydılar, o ruh evrim geçiriyordu işte.

Birgün, o baharın çıldırtan ikindi üstü eve dönerken, yolu uzatmak istemiş, Bedestene dalmıştı, beş on kişinin merakla bir dükkanın önünde birşeylere baktıklarını farketti yaklaştığında kalabalığın yeni gelen bisikletleri hayranlıkla seyrettiğini gördü. O an üçüncüden başlamayı düşündü. O bisikletti işte çalınan ve bulunduğunda insanı diploma sevincine garkeden.

Ralisiyle şehri birkaç saatte dolaşıyor, ikinci mutluluk sebebini arıyordu. Öğretmen de olsa ev sahipleri birinci mutluluk sebebi olmayanlara ev kiralamak istemiyorlardı; işi zordu yani. Ne Kuzeyliden bir selam ne de göçmenden bir haber.

Eylül "yalnızca bir ayın adı olsa da" gadrini gösterdi yine ve öğretmenin tayini Maraş'a çıktı. Bilenler, Maraş'ın Konya gibi düz bir şehir olmadığını orada bisiklete binmenin zor olduğunu söylediler o da aldığı fiyata bir meslektaşına sattı. Neler koptu içinden kim bilir.

İhsaniye mahallesinde yeni yapılan çok güzel bir evde oturuyordu Ralinin yeni sahibi. Pencerenin birinde Takkeli dağ diğerinde istasyon görünüyordu. Sille ve Meram tarafından gelen sebze meyve yüklü at arabaları, vakitlerini geçirip kerahate kalan trenler, az ileride büyük bir fabrika inşaatına giden ameleler manzara olarak yeter de artardı bile. Sokak çeşmesinden su almaya, avludaki kuyulu tuvalete gitmeye ihtiyaç yoktu ikisi de evin içindeydi. Raliyi alınca birşeyin daha tamamlandığını hissetmişti. Otomobil almak farkıl bir mazharayietti ve zaten ekseriyetin hayal

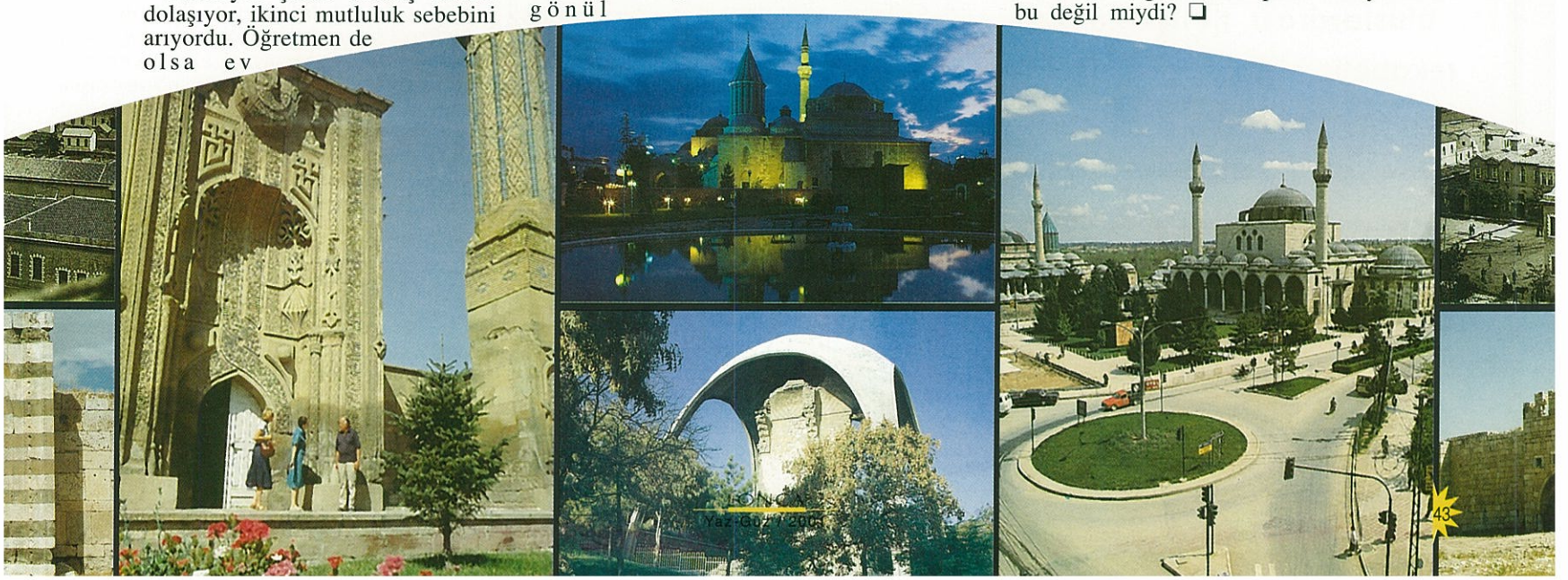

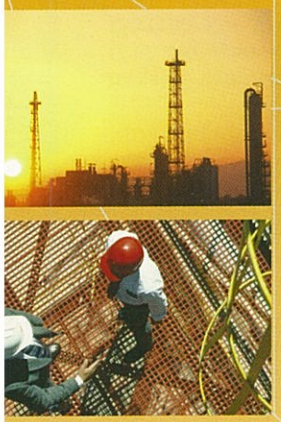
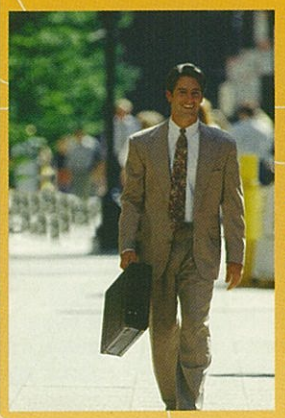
hudutlarının dışındaydı. Rali ne kadar kolaylaştırıyordu hayatı. Evden okula beş dakika ya çeker ya çekmezdi. Aziziye camiine yedi dakika, Merama yirmi dakika. Bu öğretmenin başına, karakolluk bir olay gelmemişti. En çok Alaaddin Tepesindeki sinemaya gittiğinde korkardı; sinema seyircisi bir de Raliyi seyrediyordu. İyice kilitlenmesine rağmen ne Belgin Doruk'u ne Fatma Girik'i gönül rahatlığıyla seyredemiyordu aklı dışarda bıraktığı bisikletindeydi. Ama bir karesinde her şeyi unutmuştu. Bisikleti bile, ilk defa Türkan Şoray'ın oynadığı filmde.

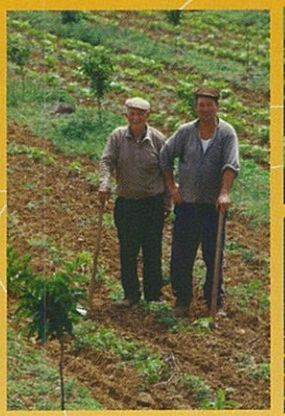
İkinci ve üçüncü mutluluk sebebi vardı, birinciyi ise arıyordu. daha çok çok sinemalarda, filmin içinde. Karatay medresesinin arkasındaki yazlık sinemadan her çıkışında büyük bir tahassürle lacivert gökyüzüne bakıp hayallere dalıyordu. Aslında bir zorluk olmadığının o da farkındaydı. Karar verip araştırsa hemen bulabilirdi. Ama ona hayalini olabildiğince uzatmak daha hoş geliyordu. Bazı günler demiryolunu takip ederek Aydoğdu'ya kadar giderdi. Sağdaki lojmanlar ona göre içinde cennetin yaşandığı yerlerdi. Çiçekli basma entarisiyle çamaşır asan bir kadın, ağaç dalına asılmış salıncakta uyuyan bir çocuk olsa olsa cennette olurdu. Sonra birden gözünde çok büyüttüğünü düşünürdü. Hatta "Başkaları cehennemdir" sözüne kendisi "başkaları ve sorumluluk" diye eklemede bulunurdu. Hali ona yetiyordu.

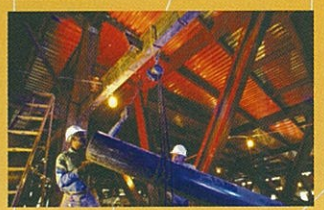
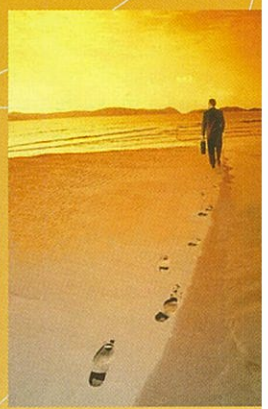
Altmışlı, yetmişli, seksenli, doksanlı yıllar böylece en önemli mutluluk sebebinden yoksun olarakg eçti. Şehir o kadar büyüdüki bir ucundan diğer ucuna bisikletle gidecek mecnunmeşrep birkaç kişiden başkası kalmadı. İkinci öğretmenimiz, onar katlı evlerin arasında iyice cüce kalan evini ve Ralisini satarak bekar ve emekli öğretmenlerin çok rahat ettiği Bandırma'ya göç etti.

Neredeyse elli yıldan sonra Raliyi bir başka öğretmen satın aldı. Uzun yürüyüşler yapan, şarkı söyleyen, aya bakan, eski radyo biriktiren arkadaşları vardı. Ufka dağların ve denizlerin sınır çekmediği bu şehirde belki bir deruni ufuk arıyorlardı her birinin mutluluk sebeplerinden noksanları vardı. Ralinin son sahibi eksikliğin iböylece gidermiş oldu. Fakat pedala basışında, gidonu tutuşunda bir gariplik seziliyordu. Yoksa tamamlanan mutluluk sebepleri ona yetmiyor muydu? Yoksa şükretmesini mi bilmiyordu? Halbuki okuduğu bütün kitaplarda tavsiye edilen bu değil miydi? ❑

"İnsan Kaynakları"

Çalışma Hayatında Yükselen Değer

Mehmet Emin OKUR

Uluslararası iletişimin ve rekabetin ucuzlaması, hızlılık kazanması ve çok uluslu şirketlerin faaliyetlerinin yoğunlaşması sonucu ekonomik globalleşme kavramı; sınırları ortadan kaldırma olarak da anlaşılabilmektedir.

Endürstriyel devrimle birlikte iş ve üretim hayatı makineye endeksli hale gelmişti. Makineyi ortaya çıkaran insan, zamanla o makinenin bir parçası haline gelmeye başladı. Özellikle geçmiş yüzyılın ilk yarısında iş ve üretim hayatı bu sendromun getirdiği olumsuzlukları iyice hissedince insanın üretim ve verimlilikteki önemi yeniden keşfedildi.

Bu süreç içinde, insana odaklanan ve "emek" kavramını öne çıkaran işgücü hareketleri hem çalışma hayatında hem de toplumsal ve siyasal yaşamda çok etkili olmaya başladı. Üretim artık dev boyutlarda gerçekleşirken, insan ve işgücü kesiminin doğal temsilcisi ve yönlendiricisi rolünü üstlendiler. Artık çalışanlar kendilerinin önemli bir kaynak olduğunun bilincini toplu hareketlerle kavramaya çalışıyordu.

Çağımızın son çeyreğine gelindiğinde yaşanan ekonomik bunalım ve politikalarda ortaya çıkan değişimler sonucu, sendikalar ve sendikal politikalar bir dönüm noktasına gelmiştir diyebiliriz. Ülkeler arası farklılıklar gösterse de genel olarak, belirli bir ücret güvencesi ve yüksek istihdam düzeyi gibi ekonomik politikaları uygulamak güçleşmeye başladı. Öte yandan 80'li yılların sonunda yaşanan Sovyetler Birliği'nin çözülmesi ve doğu blokunun çökmesi süreci, ideolojik işçi hareketlerinin bireyci pazar ekonomisine karşı gerilemesine yol açtı.

Bu ekonomik ve siyasal politikalardaki değişimin bir sonucu da toplumsal hareketlerin gücünü kırması yanında, 80'lerde ortaya çıkan küreselleşme olgusudur. Uluslararası iletişimin ve rekabetin ucuzlaması, hızlılık kazanması ve çok uluslu şirketlerin faaliyetlerinin yoğunlaşması sonucu ekonomik globalleşme kavramı; sınırları ortadan kaldırma olarak da anlaşılabilmektedir.

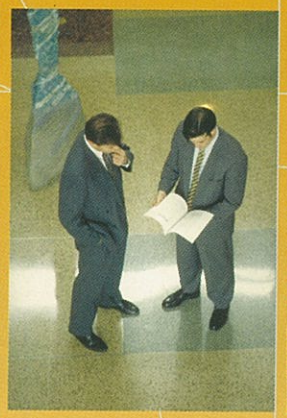
Ülke ekonomilerini artan bir hızla birbirine bağımlı hale getiren küreselleşme, dünyadaki ekonomilerde bütünleşmeye yol açarken aynı zamanda neredeyse yeryüzünü tek Pazar haline getirmektedir. Tüm bunların sonucu rekabet artık yerel ve ulusal değil, global boyuttadır.

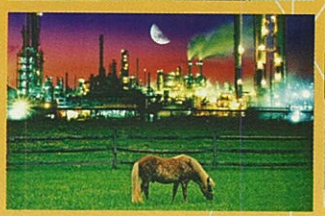
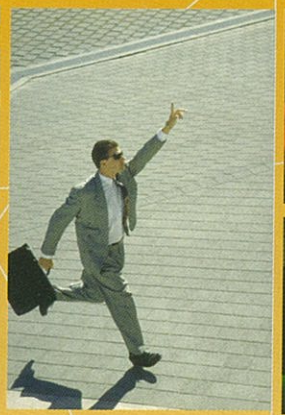
Rekabetin küreselleşmesiyle, sermaye; mal ve hizmet üretimini küresel alana yaydıkça, emek kullanımı açısından da küresel olanaklara ulaşılmaktadır. Bu durum aynı zamanda emek piyasasının da küreselleşmesine yol açmaktadır. Bunun sonucu yeni ve global anlamda elit işgücü ayakta kalırken çoğunluğu oluşturan ve rekabet şansını kaybedenler diğer işgücüdür.

Bunun yanısıra özellikle teknolojik gelişmenin etkili olmasıyla, çalışanların çalışma koşullarının değiştiği gibi, değişen teknoloji daha iyi eğitilmiş çalışana ihtiyaç duymakta, niteliksiz personel devre dışı kalmaktadır. Yeni teknolojilere bağlı olarak işlerin niteliği ve işgücü yapısı değişirken endüstri ilişkilerinde ücret yapısı, işin örgütlenmesi, işe alma ve işten çıkarma koşulları da değişmektedir.

Tüm bu rekabet şartlarıyla birlikte devlet baba ve işveren rolünü terkederken, özelleştirme ile birlikte işveren ve işletme yönetimleri ekonomide ki etkilerini arttırmaktadırlar.

Çalışma hayatında tüm bu gelişmeler yaşanırken oluşan global ve dış etkilerin işletme içinde yönetim anlayışlarında da oluşturduğu bir çok değişiklik gözlenebilir. İş pazarlarındaki değişim, çalışanların yönetim kavramını yeniden gündeme getirmiştir. Bu noktada işletmelerde çalışanların ilişkileri, insan kaynakları yönetimi, metod ve yöntemlerine paralel bir gelişim göstermişlerdir. İşçi-Yönetim arasındaki dengeleri yeniden yapılandırabilecek bu oluşuma neden olan faktörlerin bir çoğu endüstri ilişkilerinin geleneksel yapısındaki değişimden kaynaklanırken, bazıları da işletmedeki organizasyon ilkeleri, üretim metotları ve uygulamadaki değişimden kaynaklanmaktadır.

İnsan kaynaklarının doğası ve rolü ortaya çıkan yeni gelişmeler doğrultusunda büyük değişime uğradı. Yeni ekonomi de insan, büyümenin ve gelişmenin odak noktasına yerleşti. Geleneksel personel yönetimi bakış açısı kırılarak bilgili ve becerikli insan sermayesinin; yeni teknolojik çağda, parasal sermayenin önüne geçtiği görüldü.

Firmalar artık, eğitim düzeyi yüksek, çoklu beceriye sahip, çözüm oluşturan ve değişen üretim biçimlerine çabuk uyum sağlayan işgücü bulmaya ve yetiştirmeye yöneldiler.

Değişen ekonomi ve piyasa koşulları; insandaki değiştirilebilme gücünün ve potansiyelini harekete geçirebilmenin önemini kavradı.

Üretim yapılarında ortaya çıkan farklılık ve değişiklikleri, çalışma yaşamında insan kaynakları yaklaşımını güçlendiren önemli etkenler arasında sayabiliriz. Çalışanlar için çalışma yeri ve zamanı kavrama olayı da değişmektedir. Çalışma yeri sabit bir mekan olmadığı gibi çalışma zamanları da esnekleşmektedir.

Firmalar artık, eğitim düzeyi yüksek, çoklu beceriye sahip, çözüm oluşturan ve değişen üretim biçimlerine çabuk uyum sağlayan işgücü bulmaya ve yetiştirmeye yöneldiler.

Yaşanan gelişmeler, firmaların ve insan kaynakları sistemlerinin yeniden yapılanma süreci içinde bulunduğunu göstermektedir. Gelecek yıllarda insan kaynakları yönetimi sisteminde şu gelişmeler beklenebilir.

Ekonomik, siyasi ve sosyal otamda istikrar sağlandığında, işletmelerde insan kaynakları sistemlerinin rolü ve işlevleri artacaktır. İnsan kaynakları bölümleri yönetimde stratejik bir öneme sahip olacaktır.

İşletmelerde yönetim kademelerinin, hiyerarşilerin azaltılmasında verimlilik ve insana yapılan yatırımın öne çıkmasında insan kaynakları yönetimi önemli rol oynayacaktır.

İnsan kaynakları yönetimi bölümleri, tüm işlevlerini rekabet gücünün yükseltilmesi ve daha insanca bir çalışma ortamı hazırlamak için yeniden düzenleyecektir.

İnsanı çalışan olarak çok iyi anlayacak insan kaynakları bölümlerinin, toplam kalite yaklaşımı çerçevesince müşteri ve tüketici olarak insanın özlem ve isteklerinin kavranması konusunda önemli görevler üstleneceği düşünülebilir.

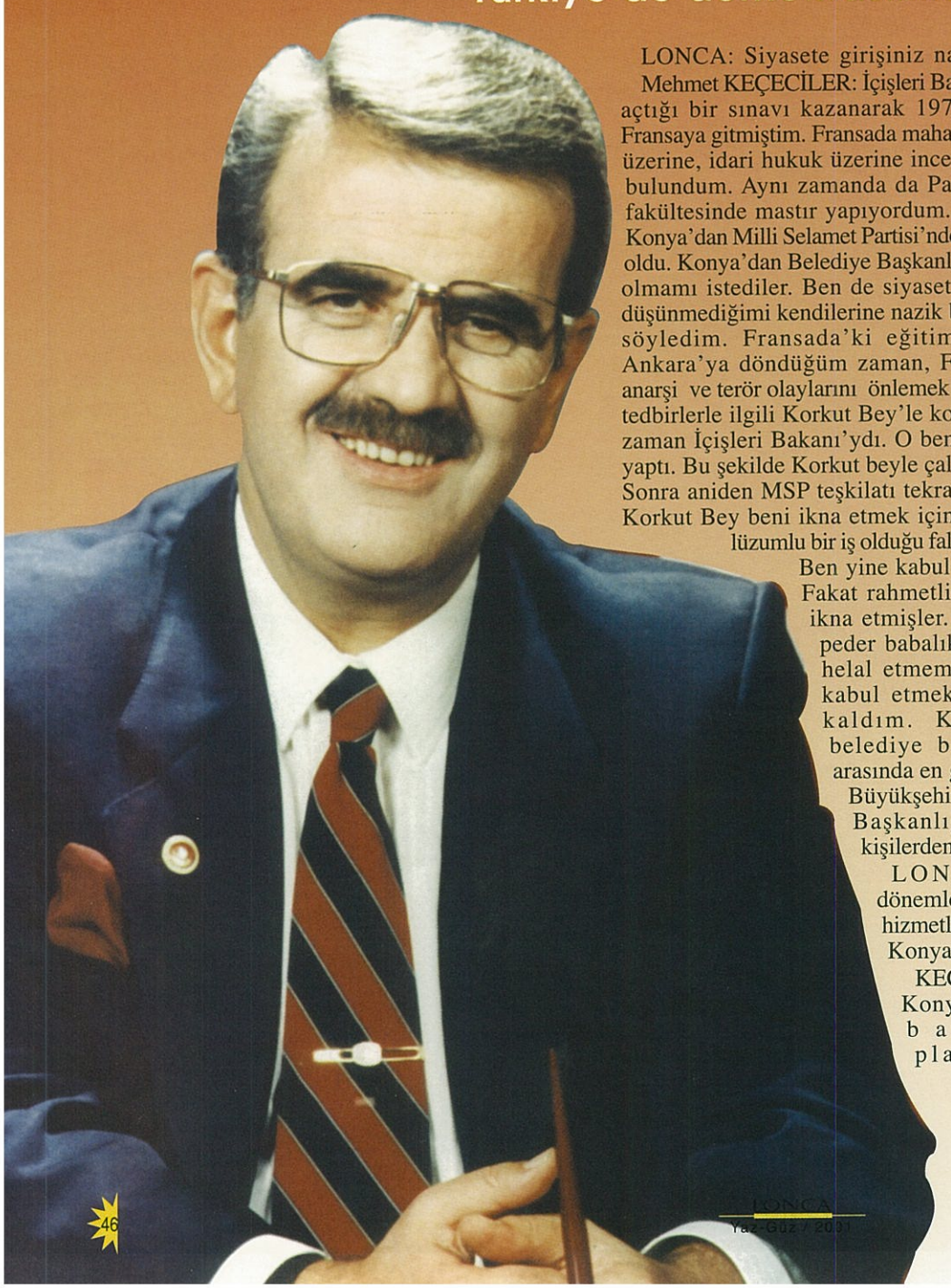
İnsan kaynağının geliştirilmesi çalışmaları sadece çalışma hayatının değil toplumun diğer bölümlerinin de daha yüksek bir seviye kazanmasında etkili olabilir. Böylece toplumda insan haklarının geliştirilmesi, demokrasi anlayışının yaygınlaşması ve refah düzeyinin yükselmesi gibi konularda da insan kaynakları yaklaşımları dolaylı olarak önemli katkılar sağlayabilirler. ❑

Mehmet KEÇECİLER

Türkiye Cumhuriyetini Askerler Kurmuştur.

Türkiye Cumhuriyetini askerler kurmuştur. Atatürk bir askerdir. Fevzi Çakmak bir askerdir. Ancak bunların olması Türkiye'de demokrasinin olmadığı anlamına gelmez.

LONCA: Siyasete girişiniz nasıl oldu?

Mehmet KEÇECİLER: İçişleri Bakanlığının açtığı bir sınavı kazanarak 1975 yılında Fransaya gitmiştim. Fransada mahalli idareler üzerine, idari hukuk üzerine incelemelerde bulundum. Aynı zamanda da Paris hukuk fakültesinde mastır yapıyordum. Bu arada Konya'dan Milli Selamet Partisi'nden gelenler oldu. Konya'dan Belediye Başkanlığına aday olmamı istediler. Ben de siyasete girmeyi düşünmediğimi kendilerine nazik bir şekilde söyledim. Fransada'ki eğitimim bitip Ankara'ya döndüğüm zaman, Fransa'nın anarşi ve terör olaylarını önlemek için aldığı tedbirlerle ilgili Korkut Bey'le konuştuk. O zaman İçişleri Bakanı'ydı. O beni müşavir yaptı. Bu şekilde Korkut beyle çalışıyorduk. Sonra aniden MSP teşkilatı tekrar bastırdı. Korkut Bey beni ikna etmek için siyasetin lüzumlu bir iş olduğu falan söyledi. Ben yine kabul etmedim. Fakat rahmetli pederimi ikna etmişler. Rahmetli peder babalık hakkımı helal etmem deyince, kabul etmek zorunda kaldım. Konyanın belediye başkanları arasında en genç yaşta Büyükşehir Belediye Başkanlığı yapan kişilerden birisiyim.

LONCA: O dönemlerde ne tür hizmetleriniz oldu Konya'ya?

KEÇECİLER: Konya'yı yeni baştan planladık. Konya'nın imar planıyla ilgili tıkanıklıklar meydana gelmişti. Bu günkü üniversitenin bulunduğu sahaya kadar Aydınlıkev'lerden itibaren yapılan imar planları benim dönemimde gerçekleşti. Meram'da çok katlılığa asla müsade etmedim. Orası bahçeli ev bölgesi olarak kaldı. Meram'daki anıt ağaçları imar planına işlettik ilk defa olarak. Böylece Meram'ın yeşilliğini koruduk. Konya'nın geleceğini ipotek altına alacak hiç bir gelişmeye fırsat vermedim. 2.Organize Sanayi Bölgesinin planlamasının yapılması, Ankara-İstanbul yolu arası küçük sanayi sitelerinin planlanması, Üniversiteye kadar olan mesken sahalarının planlamasının yapılması benim dönemime rastlar. Biz şehri o istikamete taşımak için çok uğraştık. Üniversite eskiden Şükrü Olcay sitesinin bulunduğu yerdeydi. Tabi üniversiteyi oradan kaldırıp başka bir yere taşımak gerçekçi olmazdı. Fakat üniversiteye bir yer tahsis ederek planlamasını yaptık. İmar ve İskan Bakanlığından bunun onayını alarak bu günkü üniversitenin yerini tesbit etmiş olduk. Dolayısıyla benim Konya'da çok emeğim vardır.

LONCA: Özal ile tanışmanız nasıl oldu?

KEÇECİLER: Ben rahmetli Özal'ı Devlet Planlama Teşkilatı müsteşarıyken tanıdım. Esasen Korkut Bey'le daha çok görüşüyorduk. Rahmetli Özal'a, Korkut bey benden bahsetmiş. İhtilalden sonra Korkut bey trafik kazası geçirerek hastenede ağır bir ameliyat geçirmişti. Onu ziyarete gitmiştim. Ziyaretten sonra İçişleri Bakanlığı'na dönmemde bir sakınca olmadığına dair 2.Ordu Komutanlığından bir belge aldım. Kaymakamlığa geri dönmek istiyordum. Fakat bir türlü tayinim yapılmıyordu. Korkut Bey, "abimi ziyaret et sana yardımcı olsun" dedi.

Ben de Turgut Bey'den randevu alarak ziyaret ettim. Bu arada Turgut Bey'le münakaşa ettik. Bana dediki "siz MSP'liler hep böylesiniz. Kolaysa gel kendin yap, ne işin var kazalarda kaymakamlık yapmaya" dedi. "Benimle birlikte çalış, düzeltebilirsen düzelt bakalım" dedi. Ben de "çalışırım" dedim. Böylece çalışmaya başladık. Biz o şartlarda memlekete faydalı olmak için çaba harcadık. O dönem içinde Turgut Bey'in memlekete hakikaten çok faydalı bir insan olduğunu gördüm. Siyasete girmesine ısrar ettim. Aramızda uzun münakaşalar olmuştur. Turgut Bey'in "siyasete girmem, ben askerlerle beraber görevden ayrılacağım"diye itirazları olmuştu. "Bu memlekette siyaset bir adam yeme makinasıdır. Bak İsmet İnönü milli şef ilan edildiği halde, sonunda ayrılmak zorunda kaldı. Ve Cumhuriyet Halk Partisinin bir üyesi olarak ölmedi. Adnan Menderes, memleket için çok faydalı işler yaptı ama sonunda idam sehpasında öldü. Bana siyasetten bahsetme" dedi. Ama ben ona dedim ki; "siyasetçinin böyle bir hayat çizgisi varsa bunu düzeltmek için sizin hiç mi sorumluluğunuz yok. Sizin bilginize sahip bir insanı bu ülkenin yetiştirmesi için 10 sene beklemesi, 50 milyon dolar da harcama yapması gerekir" dedim. "Ortaya koyduğunuz model faydalı bir model ama siz gittikten sonra bunu bozarlar" dedim. İstifa ettikten sonra Side'ye gitti. Bir ay içinde Maliye Bakanlığı tarafından program birer birer değiştirilmeye başlandı. Bir gün bana telefon açtı. "gel de şu parti kurma işini konuşalım" dedi. 15 gün orada görüşmelerimiz devam etti. "Doktorumdan izin alabilirsem partiyi kurarız" dedi. Böylece Amerika'ya doktorundan rapor almak için gitti. Doktoru Turgut Bey'in siyaset yapmasına 15 kilo vermesi şartıyla rapor verdi. O da yaklaşık 25 kilo vererek döndü. Konsey üyelerine parti kurmak istediğini belirterek buna mani olup olmayacaklarını sordu. Onlar da "yasaklamayız" dediler ama Turgut Bey'in kazanacağına hiç ihtimal vermiyorlardı.

LONCA: Birlikte çalıştığınız dönemde anlaşmazlığa düştüğünüz zamanlar oldu mu?

KEÇECİLER: Tabi. Ama biz rahmetli Özal ile karşılıklı fikirlerimizi açıkça ortaya koyardık. O da, "olabilecek işler var olamayacak işler var" diye kararını ortaya koyardı. Ama biz hiç bir zaman Özal'la inanç ihtilafına düşmedik. Fikir ihtilafımız olmuştur. Tabanın düşüncelerini kendisine aktarırdık. Ve Özal'ı tenkit edebilme cesaretine sahip üç beş kişiden birisiydim. Sonradan gelenler, partiye katılanlar Özal'ın emirlerine uyarlardı. Biz rahatça müzakere ederdik. Bunların arasında Ekrem Pakdemirli, Adnan Kahveci ve kardeşleri vardı.

LONCA: Korkut Bey'in Özal üzerindeki etkisi var mıydı?

KEÇECİLER: Korkut Bey Özal üzerinde en müessir kişilerden biriydi. Semra Hanımla arası pek iyi değildi ama Özal ona çok itibar ederdi.

LONCA: Özal'dan sonra parti içinde bir boşluk olduğuna inanıyor musunuz?

KEÇECİLER: Rahmetli Özal'ın Türkiye'de çok büyük eserleri var. Maddi manada, fikri manada, hukuki manada çok başarılı çalışmaları vardır. Özal'ın en büyük eseri Anavatan Partisi ve onun programıdır. Bu programın bir tek maddesi bile değişmemiştir. Bu programın devamını halkımız istiyorsa Anavatan'ı tek başına iktidara getirmelidir. Bu günkü yönetciler kifayetli mi, değil mi onu tartışabilirsiniz, ama Özal'ın programı aynen devam etmektedir. Bu gün Anavatan Partisi Özal'ın fikirlerini temsil edebilir, devamını sağlayabilir. Anavatan Partisi yapısındaki bir parti Türkiye'yi kurtarabilir. İdeolojik parti yapılanmaları Türkiye'de kavgayı artırır.

LONCA: Anavatan Partisi Özal'ın çizgisinden uzaklaştı şeklinde uzunca bir süredir yöneltilen eleştiriler var. Özal'ın ekibinden önemli bir takım isimler de partiden ayrıldılar. Siz Özal'ın misyonundan uzaklaşıldığı tezine katılıyor musunuz?

KEÇECİLER: Rahmetli Özal hayattayken de çizgiden çıkıldığı söyleniyordu. Rahmetli Özal'a da söyleniyordu bunlar. Mesela Şevki Yılmaz Özal hakkında çok sert konuşmalar yaptı. O insanlar Özal hayattayken bunları söylediler ve Anap'ın getirdiği barış ortamını kifayetli bulmadılar. Hatta bizim kurduğumuz düzeni de yıktılar. O düzen rahmetli Özal'dan sonra yıkıldığı için sanki Anap Özal'ın çizgisinden uzaklaşmış gibi bir hava oldu. Rahmetli Özal da olsaydı o düzenin yıkılışına bir şey yapamazdı. Yıkanlar biz değiliz. Biz yine o barış düzeninin kurulmasını isteriz. Kurmak da mümkün ama zaman içinde kurulur. Biz bu memlekette inanan insanların, vazgeçilmez manevi değerleriyle, cumhuriyetimizin vazgeçilmez hükümleri arasında bir çelişki olmadığını ortaya koyduk ve ispat ettik.

LONCA: Söz Özal'la açıldı onunla devam ediyor. Ben burada şunu sormak istiyorum. Özal döneminde devletin kurumlarının anayasal sınırları içinde hareket etmeye başladığını en azından o yolda önemli mesafeler alındığı biliniyor.Günümüzde özellikle gerek basın gerekse kamuoyunda asker-siyaset ilişkisi sıkça gündeme geliyor. Bu anlamda anayasal kurumların işlerliğini nasıl değelendiriyorsunuz?

KEÇECİLER: Biz her şeyden evvel demokratız. Millet reyinin hakim kılınmasını istiyoruz. Demokrasiden hiç bir şekil ve surette taviz vermeyiz. Ama unutulmamalı ki dünyada bir takım gerçekler var. Her ülkenin siyasi sistemine o ülkeyi kuran kurucu iradenin yansımaları olur. Mesela İngiltereyi aristokratlar kurmuştur. Ve İngiliz sisteminde aristokratların izlerini görürsünüz. Mesela İngiltere'de aristokratlardan meydana gelen Lordlar Kamarası vardır. Halen bir kraliçeleri var. Ama hiç kimse onlara antidemokratik bir ülke demez. Amerika'yı sermayedarlar kurmuştur. Kapitalizmin merkezidir. Amerikan sisteminde de herşey paraya göredir. "Vergi veren vatandaşlar" dediniz mi akan sular durur. Bu sistem içerisinde kapitalizmin yansımalarıdır.Unutmayın ki Türkiye Cumhuriyetini askerler kurmuştur. Atatürk bir askerdir.Fevzi Çakmak bir askerdir. Ancak bunların olması Türkiye'de demokrasinin olmadığı anlamına gelmez. Bunlar kurucu iradenin yansımalarıdır.

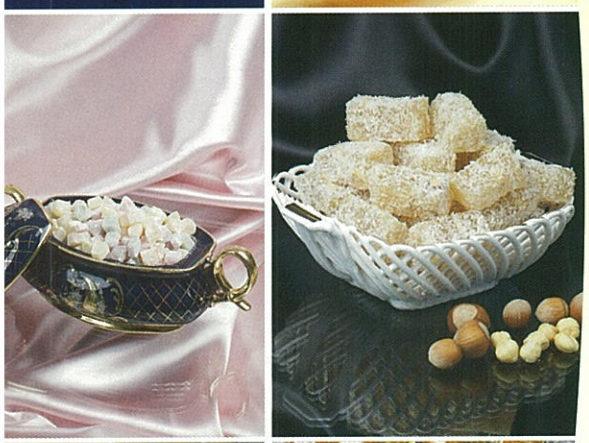
LONCA: Bu bahsi kapatıp bakanlığınızla ilgili çalışmalara temas etmek istiyorum. Bakanlığınızda önemli bir takım düzenlemeler ve önemli adımlar atılıyor. Nedir bunlar?

KEÇECİLER: Yaptığımız düzenlemeler meclis iç tüzüğünde tek uygulamadır.İki buçuk ayda 250 maddelik kanun kabul edildi. Biz idare yapımızı modern çağın gereklerine uygun bir şekilde yapılandırmak için ciddi gayretler içerisindeyiz. Birincisi mevzuatımızı yeniledik. Mevzuatımız eskiydi ve bu mevzuat içinde kör noktalar diyebileceğimiz alanlar vardı. Öyle maddeler vardı ki gümrük memuru farklı, müsteşar farklı, yargı farklı, bakanlığın farklı yorumladığı maddeler vardı. Bunları ortadan kaldırdık. Tek bir kanun metni içinde bütün maddelerin birbirleriyle tutarlı olduğu bir mevzuatına kavuştuk. Yönetmelikler, genelgeler a'dan z'ye değişti. 6 bin 500 sayfalık mevzuat neşrettik. Böylece Avrupa Gümrük Birliğinin gereklerine uygun hale getirdik. Türkiye AB giriş sürecinde gümrüklerle ilgili alanlarda mevzuat yönünden hiç bir sıkıntıyla karşı karşıya kalmayacaktır. Ama bu da yetmez. Mesela biz hala kağıt kalemle takip ediyoruz. Müfettiş gidiyor ancak 6 ay sonra müdahale ediyor. Bunların yerine önceden kontrol sistemi olan bilgisayarla gümrük işlerinin takibine geçtik. Bu yılın sonuna kadar otomasyon tamamlanmış olacak. Böylece her şeyden anında haberimiz olacak. İşlemler çok daha hızlı ve sağlıklı bir şekilde yürütülmüş olunacak. Dış Ticaret istatistikleri çok daha sağlıklı olarak tesbit edilecek. İthalatla ilgili alınacak tedbirler zamanında alınabilecek. Bu kurmaya çalıştığımız sistem, kaçakcılığın önlenmesinden tutunda, devlet organları arasında kanunların süratli takibine kadar pek çok faydası olacak. Asıl önemli faydası da bizim işadamlarımıza olacak. Dünyada işadamları 24 saatte ihracat yaparken bizim işadamlarımızın 20 günde yapması rekabette cidi sıkıntılar doğuruyordu. Bunun da önüne geçmiş olacağız. ❑

Mehmet ÖZBATMAN

Ödemeler Dengesi Bozuldu

Hem malı gönderiyorsunuz, hem arkadaşın KDV'sini ödüyorsunuz, bir ay sonra parasını alıyorsunuz. Bu nedenle eldeki nakit yetişmiyor, zaman zaman darlık çekiyoruz. Yılların verdiği bir sirkülasyondan ötürü bu darlığı en asgari düzeyde tutmaya çalışıyoruz.

LONCA: *Koca Usta Şekerleme hangi tarihte kuruldu? Ne tür ürünler üretiyorsunuz?*

MEHMET ÖZBATMAN: 1983'ten beri rahmetli amcamın kurduğu işletmeyi devam ettiriyoruz. Üretimimiz cezerye ve lokum üzerinedir.

LONCA: *Üretimlerinizi Yurtiçinde ve Yurtdışında nasıl değerlendiriyorsunuz?*

ÖZBATMAN: Yurtiçi de var y urtdışı da var, fakat yurtdışı eskisi kadar yoğun değil. Yurtdışına ağırlıkla mal gönderdiğim ülkeler ise Orta Avrupa ülkeleri, Almanya, Hollanda, Danimarka. Fransa'ya ise ihracatçı firmalar kanalıyla bazen gönderiyorum. Eskisi gibi büyük tonajlı talepler maalesef dışardan olmuyor.

LONCA: *Bunun sebebi nedir?*

ÖZBATMAN: Şimdi şöyle dışardan gelen şekerli mamüllere mesela Danimarka olsun Hollanda olsun çok fazla gümrükler talep ediliyor. Bir liralık malımız oraya iki liraya gidiyor. Bu da aşırı fiyat yükselmesine neden oluyor. Bu nedenlerle zorlanıyoruz.

LONCA: *Yabancıların Türk lokumuna bir ilgisi vardır diye biliriz.*

ÖZBATMAN: Vardır evet, çok da seviyorlar. Tüketiyorlar da ancak azönce bahsettiğim gibi bizim buradan bir dolara fatura ettiğimiz ürünün fiyatı oraya maliyeti iki doları geçiyor. İhracatçının bunu büyük fiyatlarla satması zor oluyor. Eskiden tır bazında mal gönderdiğim yerler vardı. Fakat şimdi kesinlikle değil. Bir ton veya birbuçuk ton civarında mal gönderebiliyoruz.

LONCA: *Peki yurtiçinde satışlarınız nasıl?*

ÖZBATMAN: Yurtiçinde de eskisi gibi değil. Ama Allah'a çok şükür çalışıyoruz. Ağırlıklı olarak İstanbul, İzmir, Ankara gibi şehirlere satışlarımız devam ediyor.

LONCA: *Peki bu ürünlerde sezonluk yükselmeler veya azalmalar oluyor mu?*

ÖZBATMAN: Talepte tabi yükselmeler olur. Ramazan içi ve Kurbandan önce talepte önemli artışlar olur. Talep yoğunlaşır, fakat belli bir üretim kapasitemiz var. Bunun dışına çıkmak da mümkün olmuyor. Ulaşabileceğimiz yapabileceğimiz siparişlerimizi yaparız. Onun dışına çıkmak bizi zorladığı için üretime aşırı yüklenmemiz sözkonusu olmaz.

LONCA: *Bir yıllık üretiminizin yurtiçi ve yurt dışı oranı nedir?*

ÖZBATMAN: Yüzde 10'u bulmaz yurtdışına gönderdiğimiz. Üretimin %90'ı yurt içinde tüketilir. Yine yurtiçinde turizm ağırlıklı bölgelere, mesela İstanbul, İzmir gibi iş potansiyelinin daha çok olduğu bölgelere Güneyde ise Antalya ve yöresine daha yoğun mal gönderiyoruz. Ağırlıklı olarak pazar alanımızı bu bölgeler oluşturmaktadır.

LONCA: *Mehmet bey üretim noktasında sıkıntı duyduğunuz konular neler?*

ÖZBATMAN: Hammadde konusunda herhangi bir sıkıntımız olmuyor. Fakat işletme sermayesinde büyük sıkıntılar yaşıyoruz. Alışlarımızın %90'ı aylık ödemedir. Şekeri peşin alırsın. Onun dışında aşağı yukarı buraya kırkın üzerinde ham madde girişi var. Hammadde olarak girer lokum ve cezerye olarak çıkar. Tabi piyasanın oluşturduğu en az 45 gün veya iki aya kadar çıkan bir vadeli piyasa var. Hal böyle olunca işletme sermayesinde sıkıntı çekiyoruz. Hem malı gönderiyorsunuz, hem arkadaşın KDV'sini ödüyorsunuz. Bir ay sonra parasını alıyorsunuz. Bu nedenle eldeki nakit yetişmiyor, zaman zaman darlık çekiyoruz. Yılların verdiği bir sirkülasyondan ötürü bu darlığı en asgari düzeyde tutmaya çalışıyoruz. Gelirimize göre harcama yapmaya çalışıyoruz. Birtakım düşüncelerimiz vardı, yatırımı başka yöne sevketmek, daha rahat çalışabilmek ama bugün bunu düşünmek bile bizi sıkıntıya sokuyor.

LONCA: *Nasıl bir yöne sevketecektiniz?*

ÖZBATMAN: Daha iyi bir tesisde imalata devam etmek düşüncesiydik. Farklı bir teknoloji. Mesela buharla pişirmeyi düşünüyordum. Bu sektörle ilgili daha çok mevzu var. Gıda üretimi olduğu için çok temizlik titizlik isteyen bir iş. Fakat bizim sektörde buna pek dikkat edildiğini zannetmiyorum. Bayram öncesi işlerin yoğun olduğu dönemlerde, evinin bodrumunda iki ocakta lokum yapan bir çok arkadaş var. İki kazan koyuyor, harmanımız dediğimiz Ramazan ve Kurbanda işçilik yok, KDV yok, evrak yok, bu tür imalata başlıyor. Yapıyor ve satıyor. Çünkü vatandaşın kaliteyi arayacağı bir dönem değil, İlk etapta bakılan fiyat. Fiyata bakınca da bir takım yanılgılar içine düşüyor insan.

LONCA: *Efendim pancar üreticisi ve şeker konusunda hükümetin aldığı ve almaya çalıştığı bazı kararlar var. İşte şekerin yurtdışından ithal edilmesi gibi konularda ne düşünüyorsunuz?*

ÖZBATMAN: Biz geçmişte çok yaşadık bunları. Ben hem Koca Ustada, hem Ece şekerlemede mesai vermiş bir insanım. 72'lerde şekerlemeyi kurduğumuzda bundan sonraki yıllarda şeker sıkıntısını zaman zaman çektik. Türkiye'ye dışardan şeker ithal edildi. Gittik Mersin'den şeker getirdik. Yaptığımız şekerde şeker oranı eksik diye defalarca mahkemeye çıktığımız oldu. Devlet kendi ithal ettiği şekerin maalesef ne olduğunu bilmeden ülkeye satıyor, Biz imalatçılar bunun sıkıntısını malesef çeker hale geldik. Mesela kamış şekerindeki tat oranı, pancar şekerindeki tat oranıyla aynı değildir. Pancar şekerinden bir tatlıya bir bardak şeker atarsınız, kamış şekeri de atarsınız içinizi kıymaz hafif bir tatlı gelir. Ama bu kadar şekeri o tatlıya pancar şekerinden atarsanız, çok sert tatlı gelir. Bunu dışardan ithalat yaptığınız zaman, dünya borsasında 265-305 dolar civarında seyreden şeker 350-360 dolarlara çıkıyor. Türkiye'nin talebi olduğu dönemlerde, bu ne hikmettir bilemiyorum Dünya borsalarında şeker fiyatları çok artar. Mesela şimdi Türkiye şeker satmaya hazır ve zannediyorum 270-300 dolar arasında fiyatlar oynar. Yarın Türkiye şeker ithal etmeye kalksa 345-350 dolardan aşağı ithal edemez.

Mehmet ÖZBATMAN

72'lerde şekerlemeyi kurduğumuz dönemlerde zaman zaman şeker sıkıntısı çekti Türkiye. Dışardan şeker ithal ettik. Gittik Mersin'den şeker getirdik, yaptığımız şekerde şeker oranı eksik diye defalarca mahkemeye çıktık. Devlet kendi ithal ettiği şekerin maalesef ne olduğunu bilmeden ülkeye satıyor. Biz imalatçılar malesef sıkıntısını çok çektik.

LONCA: *Hükümetin böyle bir karara varmasını neye bağlıyorsunuz?*

ÖZBATMAN: Benim düşüncem, tabanla tepenin birbirinden kopuk olması.

LONCA: *Bu sektörde üretim yapan firmalar olarak bir araya gelip bir çözüm üretmeyi düşünmüyor musunuz?*

ÖZBATMAN: İhracatçılar Birliği var. Şekerciler Derneği var. Fakat hiçbir üretkenliği yok. Aidattan başka birşey yok. Bilmiyorum ama yapacağı birşey de yok aslında. Sanayi Odasında gurubumuz var. Ticaret Odasında gurubumuz var. Ben Sanayi Odasına aidat veriyorum, Ticaret Odasına aidat veriyorum. Şekerciler Odasına aidat veriyorum. İhracatçılar Birliği'ne aidat veriyorum. Marka Tescil Odaları Birliği'ne aidat veriyorum. Tek yaptığım şey aidat ödemek. Bunların karşılığında sektörümüze yönelik bir hizmet aldığımızı söyleyemem.

LONCA: *Peki bu odaların sizin sektörünüze ne gibi hizmetler vermesini isterdiniz?*

ÖZBATMAN: Bürokrasiyi çok azaltmak yararlı olur düşüncesindeyim. Mesela bugün ben ihracat yapıyorsam, ihraç yaptığım belgeyi göstermekle ben ithal şekerimi alabilmeliyim. Ben zoraki olarak ihracat teşvik belgesi almak zorunda bırakılmamalıyım. Çünkü şu anda bir taahhüde girmek hakkatten çok zor. Neyin ne zaman nasıl olacağını bilemiyorsunuz. Akşam burada farklı birşeyler düşünüyorsunuz, ertesi gün işyerinize geliyorsunuz birtakım değerler değişmiş. Bunu kontrol imkanınız yok. Sonra memlekette Allah eksikliğini göstermesin, haksız rekabet çok üst düzeyde. Ben şu ismi korumak için yedi tane ismin tescilini aldım. Sırf Koca Usta ismini kullanabilmek için, ama buna rağmen halen Koca Usta ismimi kullanan firmalar var. Bir yerde Büyük Usta diye bir firma açıldı, gittik bütün evraklarını imha ettik, yalvardı yakardı, iki ay müsade istedi. Çünkü marka tescili alması mümkün değil. Adam birbuçuk ay sonra soyadını Büyükusta olarak değiştirdi, ferdi mükellefiyeti olarak ismini ve soyismini büyük büyük yazarak gene benim ismimi kullanmaya başladı. Ve ben birşey yapamıyorum.

LONCA: *Haksız rekabetten rahatsızsınız*

ÖZBATMAN: Hem o hem belgesiz çalışan ne yaptığını bilmeyen sektörde bir çok arkadaş var.

LONCA: *Peki Mehmet bey sizce bu sektör cazip bir sektör müdür üretim açısından?*

ÖZBATMAN: Bir daha dünyaya gelsem gıda sektörüyle uğraşmam. İmal tarihi ve son kullanma tarihi olmayan bir imalat düşünürüm. Hele insana yönelik bir gıda yapmam mümkün değil. Ben Dişhekimliği mezunuyum, hasbelkader rahmetli amcam şekercilik yapacağız dedi. "Okulu bırakır mısın" dedi, "bırakırım" dedim, Dişhekimliğinden gıda

sektörüne geçtim. Fakat çok büyük mücadeleler verdim. Hiç taltif etmeye gelen insanlar olmadı, Sürekli tenkit altında çalıştım.

LONCA: *Peki bu imalat tarihi ve son kullanma tarihindeki sıkıntınız neden kaynaklanıyor?*

ÖZBATMAN: Mesela hammaddeyi ucuza alıp mamül hale getiremezsiniz. Ben mutlaka siparişi alır, imalatı yapar ve siparişi aldığım firmaya gönderirim. Son kullanma tarihinden sonra bu malı satmak hem benim işime gelmez, hem sattığım müşteriye de hoş olmaz. Herşeyden önce benim ismimi satıyor, kötü bir malı satmasına hiçbir zaman razı olmam. Eskisi gibi değil, çocuklar bile bizden daha bilinçli bu konuda. Aldıkları küçük birşeyin bile imal tarihine ve son kullanma tarihine bakıyorlar. Bizim yaşımızdaki insanlarda hiç böyle bir alışkanlık olmamıştır.

LONCA: *Bu iyi bir alışkanlık değil mi?*

ÖZBATMAN: Evet tabiki gençler için geleceğimiz için iyi bir alışkanlık. Mesela bir yıl önce 10 liraya imal edilmiş bir malı ben bu sene niye 12 liraya alayım. Tazeyse hele gıdada çok önemli. Taze malı satmak, almak her zaman için daha iyidir.

LONCA: *Mehmet bey ekonomik krizden etkilendiniz mi? Etkilendiyseniz hangi konularda etkilendiniz?*

ÖZBATMAN: Tahsilatlarımız biraz zorlaştı, ödemeler dengesi bozuldu. Dışardan gelen aroma, hindistan cevizi gibi bütün hammaddelerde anormal yükselmeler oldu. Şeker'e zam gelmeden ürüne zam yapmayan bir sektörüz. Ana hammaddemiz şekere zam gelir, sonra tüm geçmişten gelen zamlarla birleştirilirek maliyet çıkartılır, ona göre fiyat tesbit edilir. Şeker dışındaki diğer hammaddeler zamlanır ama fiyatlara yansıtamayız. Kimse yapamadığını siz yaparsanız çok abes bir olayla karşılaşırsınız. Krizden bu yana bir kere şekere zam geldi ve bizde bir kere zam yaptık. Geçen sene Ramazan ve Kurbandan sonra yaptığım fiyat tarifesini son şeker zammından sonra ancak değiştirebildik.

LONCA: *Peki üretimde şu anki krizi aşmak için aldığınız bir önlem oldu mu?*

ÖZBATMAN: Vadeyi biraz öne çekmek istiyorum yapabilirsem. Sattığım malı iki ay vadeli vermişsem bunu 40 veya 45 günde tahsilatını yapmaya çalışıyorum. Veya bunun yanında işletme sermayeme takviye yapmak istiyorum. Düşük faizli bir kredi imkanı bulursam bunu düşünüyorum. Karşı tarafı da zora sokmam. Çünkü bizim ürünlerimiz büyük marketlerde mesela Migros veya Carrefour gibi yerlerde satılıyor. Bu tür yerler ticari ahlakı mahveden firmalar. Mesela sizinle anlaşıyor, reyonun birini veriyor. Daha önce bir aylık satış yapıyor. Kasada sizin 10 milyarlık malınız çıkmış. 10 milyarlık malınızın çekini bir aylık veriyor. Siz de tahsilatınızı yapmış oluyorsunuz. Şimdi bu tahsilatlar iki ay üç aya kadar uzuyor. Veya bu ay ödeme yoktur dediği zaman, bir sonraki aya atıyor. Yani paranın ne zaman döneceği belli değil. Bizim gibi çalışan bütün firmaların sıkıntısı bu. Artık böyle çalışılıyor. Mesela toptan 100 liraya verdiğiniz malı, oraya 95 liraya veremiyoruz. Büyük firmalara bir ay veya iki ay vadeli veremiyoruz. Markette tezgaha malını koyabilmek için, yağ olsun deterjan olsun

aklınıza gelen bütün maddelerde, ticareti kendi istedikleri gibi yönlendiriyorlar. Böylece sıkıntı bizlere kadar geliyor. İmalatçılara kadar geliyor.

LONCA: *Büyük marketlerden şikayetçi misiniz?*

ÖZBATMAN: Ben muhatap değilim onlarla. Ben reyonları satın almış firmalarla muhatabım. Örneğin kuruyemiş satıyorsanız, şeker ve lokum da satıyorsunuz demektir. Aynı reyonda satılıyor. Çünkü, ben kuruyemişçi arkadaşlara veriyorum. Onlar kendi mamüllerinin yanında benim lokum, cezerye ve şekerlememi de satıyorlar. Ben onlarla muhatabım, marketlerle problemim yok. Ama onlar marketlerle problem yaşadıkları için bu bana da yansıyor. Ankara'da geçen günlerde tahsilata gittim, inandığım çok sevdiğim çok takdir ettiğim bir insan, yalan olmasın 94 milyar vadesi gelmiş alacağını tahsil edememiş. "Abi gelen rakamı söylersem gülersin" dedi. Ne kadar diye sordum, 9 milyon para göndermişler. Bu türlü sıkıntılar. Bu bir ticari ahlaktır, eskiden şöyle küçük bir kağıda yazardık ayın üçünde gel al parayı diye. Şimdi çekle senetle parayı tahsil edemiyoruz.

LONCA: *Neden böyle oldu?*

ÖZBATMAN: Kültürel yozlaşma diyorum. Başka hiçbir şey değil, Bir defa ticari ahlak bitti. Bakın ben küçükken rahmetli dedem tüccardı, Ziraat Bankası'na, Vakıflar Bankası'na uğrardık dükkana giderken. İnanır mısınız kapıdan girdiğimizde müdürler önünü ilikleyip bizi karşılamaya gelirlerdi. Şimdi bankaya gideceğimiz zaman randevu alıyoruz, önümüzü ilikleyerek biz onların yanına gidiyoruz. Ticaret o dönemden bu döneme böyle farklılıklar arz ediyor.

LONCA: *Mehmet Bey işletmenizde kaç kişi istihdam ediyorsunuz?*

ÖZBATMAN: Yaklaşık 15-16 kişiyiz.

LONCA: *Krizden dolayı işçi çıkışı yaptınız mı?*

ÖZBATMAN: Ben bir yerlere geldiysem onlarla beraber geldim. Ben ayaktaysam onlar da benimle beraber ayakta durur. Çıkartmadım, böylebirşey düşünmem. 10 lira kazanıyorsam 10 lira masrafım var, beraber yeriz. Çalışan kişi açısından yukarısı rahat olursa sen de rahat olursun.

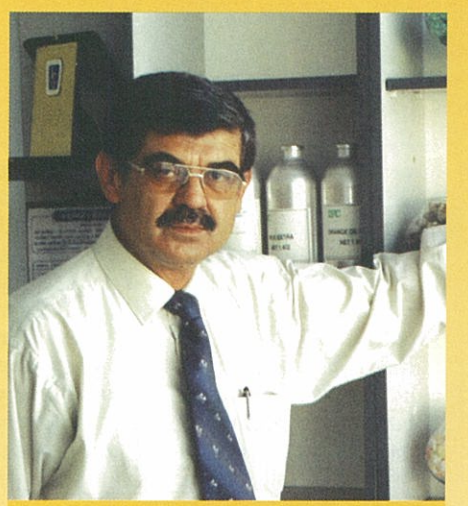
LONCA: *Peki efendim Türkiye'nin ekonomik krizden kurtulacağına inanıyor musunuz?*

ÖZBATMAN: Ben güvenmiyorum, Bu hükümete güvenmiyorum. O nedenle kısa sürede kurtulacağını da zannetmiyorum. Baş ve ayaklar var gövde yok. Birbirinden kopuk bir durum var. Ordaki bir siyasinin benim burdaki sıkıntılarımı anlayacağını zannetmiyorum. Hükümetin üç tane ortağı var, bunlar bir bakıyorsunuz kavga edip birbirlerine giriyorlar. Ertesi gün bir bakıyorsunuz bir araya geliyorlar. Sanki hiçbirşey olmamış gibi davranıyorlar. Bunları onaylamıyorum ve bu yüzden şimdiki iktidara güvenmiyorum. Bir yardımlarının olacağını veya çözüm üreteceklerini de zannetmiyorum.

LONCA: *Son olarak söylemek istediğiniz birşey var mı?*

ÖZBATMAN: Halkımızın bu kriz dolu günlerde en kısa zamanda esenliğe kavuşmasını temenni ediyorum. Böyle bir röportaja bize de yer ayırdığınız için ayrıca Lonca dergisine teşekkür ediyorum. ❑

Kısa vadede çok çalışmalıyız

Mustafa YILMAZ

LONCA: *Mustafa bey kendinizi ve firmanızı tanıtır mısınız?*

MUSTAFA YILMAZ: 1952 yılında Konya'da doğdum. Meslek olarak Şekerciliği seçtim. 1974 yılında Toptancılar Çarşısı'nda Yılsan Şekerleme olarak iş yerimi açtım.

LONCA: *O yıllarda Yılsan Şekerleme olarak ne üretiyordunuz?*

YILMAZ: İlk işe başladığım yıllarda akide şekeri, mevlana şekeri, elvan şekeri imal ettik. 1977 yılına kadar üretimlerimiz bu şekilde devam etti. 1977 yılından sonra fantazi kağıtlı misafir şekerleri ürettik. 1999 yılında iş yeri değişikliği yaparak Yeni Şekerciler Sitesi'ne taşındık. Bu arada çikolata çeşitlerinin imalatını da üretim portföyümüze aldık.

LONCA: *Efendim müessesenizde kaç kişi istihdam ediyorsunuz.*

YILMAZ: 15 ile 20 kişi arasında işçi çalıştırıyorum.

LONCA: *Kriz nedeniyle işyerinden eleman çıkışı yaptınız mı?*

YILMAZ: Hayır eleman çıkışı yapmadım. Ama sezonluk işçiler yani bayramda çalışanlar olur. Onların haricinde çıkış yapmadım.

LONCA: *Ürettiğiniz çikolataların kalitesi ile Türkiye'de üretim yapan ve bu konuda iddialı olan firmaların üretimleri arasında kalite farkı var mı? Varsa bu neden kaynaklanıyor?*

YILMAZ: Bizimle eşdeğer çikolata üreten firmalar vardır. Bazı firmalara göre daha iyi üretim yapmaktayız. Çünkü teknoloji farkı var.

LONCA: *Şu anki ekonomik kirizi zarar görmeden atlatabilmek için farklı bir yönteminiz var mı?*

YILMAZ: Kısa vadede çok çalışmayı hedefliyorum. Başka çıkar yolu yok. Konya'da 150 civarında şeker ve şekerli mamüller üretimi yapan firmalar var. Bunların 80'e yakını kağıtlı misafir şekeri diğerleri reçel, helva, lokum ve akide türü imal eden üreticilerdir. Üretici firmaların çok olmasından dolayı kısa vadede çok çalışmalıyız.

LONCA: *Bu konuda dış pazarı nasıl değerlendiriyorsunuz?*

YILMAZ: Konya ve Konya dışındaki şeker ve şekerli maddeler üreten firmaların, dış pazarlara sattığı ülkeler şunlar idi; Ürdün, Irak, İran, Türk Cumhuriyetleri ve Balkan Ülkeleri, Afrika ve daha bir çok ülkeye ihraç ediliyor idi. Ama dünya piyasalarında dolar bazında toz şekerin, glikozun, kakaonun ve bir çok hammaddenin bizden daha ucuz olması bizlerin rekabet şansını engellemektedir.

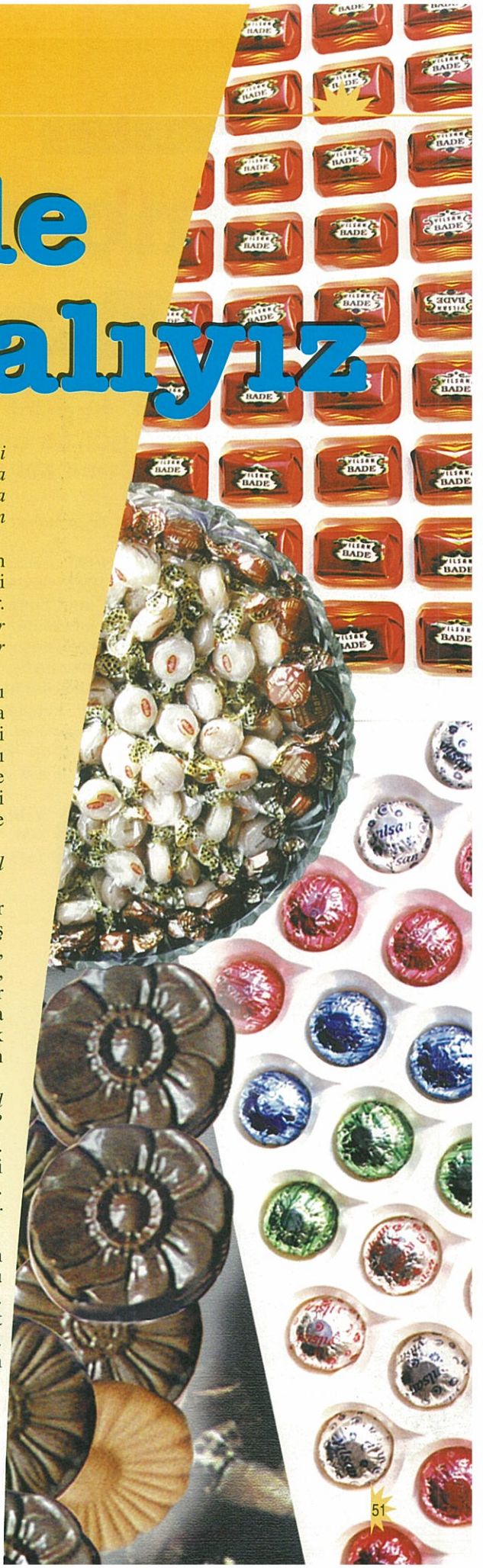
LONCA: *Peki efendim yurtiçindeki genel piyasayı nasıl değerlendiriyorsunuz?*

YILMAZ: Her gelen yıl geçen yılı arattırıyor. Çünkü üretim fazlalığı var. Şeker ve şekerli mamüller bu gidişle sezonluğa doğru gidiyor.

LONCA: *Merdiven altı imalatçılar için bir önlem alınamıyor mu?*

YILMAZ: Şimdi efendim onlar için Tarım ve Köyişleri Bakanlığı ile Sağlık Bakanlığı bu konu üzerinde çalışıyorlar ve sıkı tutuyorlar. Şartlara uygun üretim yapmayanları tesbit ediyorlar. Bunlardan bazıları iş yerini kapatıyor. Bazıları da bir araya gelerek daha uygun üretim yapmak için işyerleri açıyorlar.

LONCA: *Teşekkür ederiz.* ❑

Muhammed KARAŞAHİN

Teknolojiyi Kullanarak Kâr Etmeliyiz

Tüm bu sıkıntıların hepsini üstüste koyduğumuz zaman çıkan sonuç şu mutlaka biz anadan babadan görme çiftçilikle değil, teknik ve teknolojinin gerektirdiği tüm şeyleri uygulayarak kar etmek zorundayız eğer ayakta duracaksak.

LONCA: *Efendim bize kendinizi ve firmanızı tanıtır mısınız?*

MUHAMMET KARAŞAHİN: 1996 yılında ticari faaliyetlerine başlayan Gülab 1997 yılında üretime geçildi. Fabrikamız Konya'nın Çumra ilçesinde üretim yapmaktadır. Bizim üretimimiz üretim yelpazemiz içerisinde salça, reçel, turşu, meyve konsantresi ve bunların paketlenmesinden oluşmaktadır. Her yıl bunlara yeni ürünler ekleniyor. Mesela şu anda konserve, ketçap pizza sosu gibi ürünlerin imalatını yapıyoruz. Günde 400 ton domates işleme kapasitesine sahibiz. Tabi salçada Gül-ab, Simâb ve Dosal gibi markalarımız var. Yani bunlardaki fark birisinde 6 kilo domatesten salça yapıyorsak, diğerinde 4 kilo domatesten salça yapıyoruz. Ve bu şekilde, üretime devam ediyoruz. Tabi doğrudan çiftçilerle muhatap olduğumuz için, ürün şeklinde çiftçilerle sözleşmeli üretim gerçekleştiriyoruz. Yani Mart ayından itibaren biz çiftçilerle ekim alanı sözleşmesi yapıyoruz. Bu sözleşmenin neticesinde ürün yetiştiriyoruz. Domatesin fidesini kendimiz yetiştirip çiftçiye veriyoruz. Bunun yanında gübre dağıtımında bulunuyoruz. Çapa harmanını desteklemede bulunuyoruz. Henüz ürün teslim alınmadan, domates harmanına başlanmadan ürünün %33'ü ödemiş oluyoruz. Geri kalan %30'u ise teslimatla birlikte ödüyoruz. Kalan %30 ise birinci ve ikinci aylarda ödeniyor. Bunların ortalaması aslında çiftçi açısından peşine giriyor. Bu şekilde bir sözleşme yaparak hammaddemizi tedarik etmiş oluyoruz. Belçika'da Anwers'de bir pazarlama şirketimiz var. Oradaki şirket merkezi Avrupanın orta noktasında, Hollandaya 60 Fransa'ya 200 kilometre mesafede. Pazarlama noktasında doğrudan orayla irtibatımız olduğu için biz de gidip geliyoruz. Oradaki tarım tekniklerini öğrenip buradaki çiftçilerimize de öğretmeye çalışıyoruz. Türkiye'nin bütün sektörlerdeki sıkıntısı küçülen dünyada fiyatlarda rekabet edememesi. Yakalayamazsak ihracat kapısı bize kapanıyor. Yolumuza Çin çıkıyor. Çin şu anda dünyayı kasıp kavuruyor. Fiyatlarıyla birçok ülkenin ihracatını daraltıyor gün geçtikçe. Bu neyi gösteriyor, Türkiye'nin gün geçtikçe daha çok teknolojiyi öğrenmesi uygulaması gerekir ki verimliliği ve dünyayla rekabet gücü artsın . Mesela salça sektöründe Türkiye'de yıllık 350 bin ton salça üretiliyor. Bunun 150 bin tonu iç piyasaya verilir. 250 bin ton yırtdışına verilir. Yani 3/1 iç piyasaya verilirken, 3/2 yurt dışına gidiyor. İhracat bizim sektörde çok önemli, ihracat tıkandığı zaman, bütün üretim tepetaklak olur. Dolayısıyla ihracat fiyatlarının devamlı dünya piyasalarının nabzını tutması lazım. Mesela geçen seneden bir örnek verelim. Geçen sene Amerika'da her yıl domates fiyatları aynıdır. Amerika'da fabrikalar 60 dolardan bir ton domatesi alır ve salça yaparlar. Geçen sene 60 dolar 36 bin lira yapıyordu. Türkiye'de 36 bin liradan domates aldık. Yani Amerika'yla aynı fiyata domates aldık. Şimdi çiftçimize bakıyoruz. çiftçi diyorki; "36 bin liraya domates mi satılır, kar etmiyoruz zarar ediyoruz" diyor. Şimdi Amerika'da nasıl bu fiyatlara olabiliyor diye insanın aklına geliyor. Amerika bu fiyatlara domates alıyor. Çiftçisi de kar ediyor fabrika da kar ediyor. Türkiye niye zarar ediyor. Halbuki biz işçiye sabahtan akşama kadar ödediğimiz ücretin on katını Amerika işçilik olarak ödüyor, Yani bizim akşama kadar çalıştırdığımız ödediğimiz paranın bir saatine takabül ediyor ordaki işçinin ücreti. Neticede araştırıldığı zaman domatesin fidesini makinayla diktikleri ortaya çıkıyor. Sulama sistemini damla sulama dediğimiz otomasyon sistemle yapılıyor. Hasat da makinayla yapılıyor. Türkiye bin metrekareden 5 ton hasat elde ediyorsa onlar 12 ton alıyor. Yani verimlilik olarak da bizi ikibuçuğa katlamış durumdalar. Bütün bunları üst üste koyduğumuz zaman işçiliği minimuma indirirken, verimliliği de maksimuma çıkartmış oluyorlar. Dolayısıyla daha ucuza mal ederek hem çiftçisi hem fabrikası kar ediyor. Türkiye'nin yapacağı da bu. Yani verimliliği bir defa arttırmak zorundayız. Bu sadece salça sektöründe değil, şekerde de aynı. Yani pancar da aynı. Türkiye'nin 1 milyon tondan fazla şeker üretimi var. Bakıyorsunuz 1 ton şeker maliyetimiz 600-650 dolarlar. Dünya borsalarına bakıyoruz. 300-330 dolar. Buğday aynı şekilde. buğday dünya borsalarında 100 dolar. Bizdeki devalüasyonla aradaki fark biraz kapatıldı. Geçen sene çok büyük bir uçurum vardı.

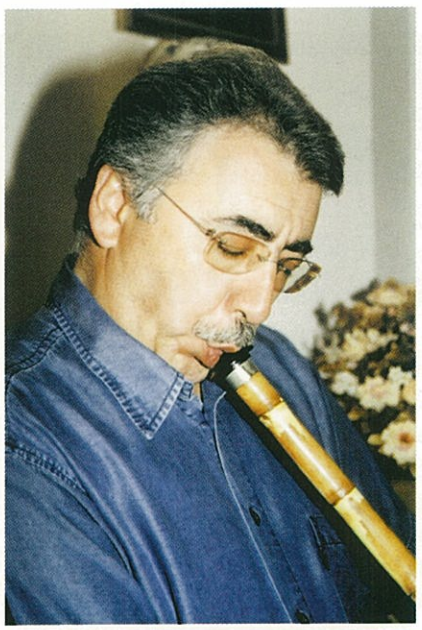

Yani Konya tahıl anbarı ama yurt dışından buraya buğday geliyor. Bunların hepsini üst üste koyduğunuz zaman ortaya çıkan sonuç şu; biz anadan babadan görme çiftçilikle değil, teknik ve teknolojinin gerektirdiği tüm imkanları uygulayarak kar etmek zorundayız eğer ayakta kalacaksak. Fransa'ya bakıyoruz; Fransa Türkiye'nin yarısı kadar bir yer. Ürettiği buğday bizim iki katımız. Diğer taraftan İsrail hakeza öyle, İtalya, Amerika hep böyle. Hammademiz çiftçilerden alındığı için öncelikle ürünü ucuza mal etmeliyiz ki, dünya borsalarıyla, dünya fiyatlarıyla rekabet edebilelim. Fiyatımız cazip olsunki satabilelim. Diğer taraftan üretim noktasında problemlerimiz şunlar, Şimdi başka ülkelere özellikle Avrupa ülkelerine bakıyoruz. Üreticinin birinci destekçisi devlet. Mesela biz geçen sene Hollanda'da bir sera gezdik. Sera 30 bin metrekare ve bu serada topraksız domates üretimi yapılıyor. 3 bin tane bitki var bin metrekarede. Bir domates 20 metre uzuyor ve 90 ton domates alıyorlar bin metrekareden. Ve bu serada üretim yapılıyor. Oranın belediyesi buçalışmaları desteklemek için 3 milyon gulden harcamış. Sanayinin elektrik ihtiyacını ordan karşılıyor. Seranın elektrikle çok fazla ilgisi yok. Bu motorları soğutmak için su veriyorlar. Soğuk su kaynıyor ve motorlar soğutulmuş oluyor. Seracıya al sana bedava sıcak su diyor. Maliyetini aşağı çek daha ucuza mal et. Yani devletle millet ortak gibi. İç içe bütün imkanları kullanarak maliyetleri daha aşağı çekiyor. Bizde de tam tersi oluyor. Diğer taraftan üretimin yanında insan sağlığıyla direkt ilgilisiniz ve kaliteli üretim yapmalısınız. Bir taraftan da bu üretimleri yaparken bu ekonomik krizler içerisinde bu sıkıntılar içerisinde rekabet edeceksiniz ve kar elde edeceksiniz. İşletmeniz devam edecek. Bunlar Türkiye şartlarında çok zor. Nasıl zor? Şimdi reçel üretiyoruz mesela. Bunun içinde %45 meyve olması lazım. Bugün Konya'da 70 tane reçelci var. Bakıyoruz %5 meyveli reçeller var. Normalde HMF dediğimiz açık kazanlarda reçel 105 dereceyle ve uzun süre yaklaşık bir iki saat kaynar. Ve bu bir iki saat içerisinde HMF dediğimiz kansorejen madde oluşur. Yani bu şekilde kaynamış bir ürünü vatandaş yediği zaman, kansere yakalanma riski vardır. Bu insanlarla siz birinci sınıf mamül üreterek rekabet edeceksiniz. Bizim üretimimiz kapalı kazan dediğimiz ve vakumla, içindeki basınç vakum

> *Yani bir taraftan üretim yapacaksınız, insan sağlığıyla direkt ilgilisiniz kaliteli üretim yapmalısınız. Bir taraftan da bu üretimleri yaparken bu ekonomik krizler içerisinde bu sıkıntılar içerisinde rekabet edeceksiniz ve ayakta durup kar edeceksiniz. İşletmeniz devam edecek. Bu da Türkiye şartlarında çok zor.*

motorlarıyla emdirildiği için 60 derecede kaynama olur. Dolayısıyla mamülün rengi, kokusu, tadı bozulmadan bir ürün ortaya çıkar. Bir taraftan insan sağlığını tehdit etmeden birinci sınıf bir ürün üreteceksin, bir yandan da piyasayla rekabet edeceksin. Yani vatandaşın bilinçli olması lazım ki, bu ürünü diğer ürünle kıyas edip, birinci sınıf kaliteli ürünü tercih etsin. Vatandaşımız bilinçli olmadığı ve alım gücü de düşük olduğu için böyle düşük kaliteli ürünlere talep oluyor. Bizim fabrikamız Sanayi Bakanlığın, Tarım Bakanlığı, Çalışma Bakanlığı ve Çevre Bakanlığından denetlenir. Mutat şekilde gelir denetlerler. Halbuki iki üç metre ilerimizde vatandaşlar traktörün arkasına makina takarak, salçalığı parçalıyorlar, havuzlarda bekletiyorlar, bir iki gün sonra salça güneşlenip kendine geldiği zaman çizmelerle giriyorlar, küreklerle tuz karıştırıyorlar, bidonlara dolduruyorlar ve satıyorlar. Pazarlarda satılan açık salçaların hepsi bu şekilde. Gelen müfettişlere kardeşim bak bu şekilde üretim var gidin bakın görün diyoruz. Onların bizde kayıdı yok yapamayız. Yani biz kayıtlıyız, el altındayız herkes gelip bizi kontrol ediyor. Mesela şu anda biz 100 milyarlık masraf ederek arıtma tesisi kuruyoruz. Domates yıkamada çarşamba suyunu kullanıyoruz. O normalde sulama suyu olarak da kullanılıyor. Herhangi bir çevresel zararı yok. Öyle olmasına rağmen biz tehdit ediliyoruz. Fabrikanız kapanacak, şöyle olacak böyle olacak. Diğer taraftan merdiven altı imalatçı hala üretim yapıyor ve piyasaya mal satıyor. Yani üretim olarak ihracat olarak sıkıntılarımızı söyledim. Üretim olarak bu şekildeki haksız rekabet açısından sıkıntılarımız var. Prosedür olarak da İhracatçılar Birliği'nde olsun diğer Tarım Bakanlığında olsun direk imalattan gelen insanlar olmadığı için, birçok şeyleri yanlış anlamalarından dolayı, bir-iki saatte yapılacak işler bir kaç aya uzayabiliyor. Dolayısıyla bu da bizim üretimdeki, işlerimizi aksatıyor. Tabi bunların çözülebilmesi için öncelikle vatandaşın bilinçlenmesi lazım. Yani kötüye talep olmazsa o ürün satılmaz o da üretemez. Denetim mekanizmasının çok sıkı çalışması lazım. Malesef rüşvet olayları da devreye girebiliyor. Bunların önüne geçilmesi lazım. Bu sıkıntıların aşılması lazım. Tabi bunların aşılması içinde Türkiye'nin kültür seviyesi artarak bunlar çözülecektir diye düşünüyoruz. ❑

Sadrettin ÖZÇİMİ

bir sanat aşığıyla Ney üzerine...

NEY; İnsandaki Cevherin,

Ney, nefsimizin perdelemesiyle, içimizde taşıdığımız Cenab-ı Hakka ait olan cevherin hasretini ifade eder. Ney'in yakıcı sedasını buna teşbih ediyor Hazreti Mevlana. Ayrıca Ney'i insana benzetir. İçini boşaltmadan Allah (c.c.)'a ait herhangi bir güzellik senden tezahür edemez. Ney'in içi boştur. İçi boş olduğu için, Allah (c.c.)'ı hatırlatan hoş bir seda çıkıyor.

Allah'a Olan Hasretidir

LONCA: *Efendim kendinizi tanıtır mısınız?*

ÖZÇİMİ: Konya doğumluyum. Konya'nın Kimilli Hakkı hoca diye tanıdığı bir ailedenim İlk, orta ve liseyi Konya'da okudum. Musikiye merakım da babamın yönlendirmesiyle olmuştur. Babam İstanbul'da merhum Sadettin Kaynak'a talebe olmuş. Orda yetişmiş sonra Konya'ya gelmiş. Biz doğdumuz günden itibaren evimizde klasik dediğim bu musiki teremmüm edilegelmiş. Kulaklarımız onlarla sulanarak büyüdük. 1970 yılında sanırım elime bir ney tutturdular; "üfle bakalım" dediler. O üfleyiş hala üflüyoruz. Ney diğer sazlara nazaran çok farklı konuma sahip. Tamamen tekke musikisine mal olmuş, tekkelerde kullanılagelmiş ama son dönemlerde tekkeler kapatıldıktan sonra normal musiki cihazlarının içinde yerini almış. Öyle olmasaydı, belki de bugün unutulmuş olacaktı. Ney diğer sazlardan çok farklı bir hürmete layık olmuştur. Diğer çalgılardan ayırmak için, gelişigüzel bir çalgı olmadığını belirtmek için "Ney üflemek" diye tabir edilir. Hatta ecdat eline neyi abdestsiz almazmış. Çünkü zikir meclisinde üflenirmiş. Biz de almamaya gayret ederiz çoğu zaman. İşte babamın yönlendirmesiyle böyle elimize bir ney tutuşturuldu ve biz başladık. O tarihlerde Arif Biçer isimli bir İmam Hatip meslek hocasına talebe olduk. İki yıl kadar onunla çalıştık. O Ankara'ya dönünce ben yanlız kaldım. Kendi kendime ilerletmeye çalıştım. 1971 yılı Aralık ayında Mevlana'yı anma ihtifallerinde en sondaki neyzen olarak ilk ihtifalde yerimi aldım. 1971'den itibaren yapılagelen ihtifallere İstanbul'dan gelen büyük neyzenler oluyordu. Onlarla tanışma imkanı buldum. Onlar da beni çok sevdiler elimden tuttular. 75 yılında Türkiye Cumhuriyeti Tarihinde ilk defa açılan Türk Müziği Devlet Konservatuvarı'nı kazandım. Konservatuvar'da okurken Nevzat Atlığ yönetimindeki İstanbul Devlet Türk Müziği Korosu imtihanlarını kazandım. Bu arada Rahmetli Aka Gündüz ve Niyazi Sayın hocayla çalıştım. 79 yılında okul bittikten sonra, ailemin İstanbul'da kalmam konusundaki israrlarına rağmen Konya'ya döndüm. Musiki alemine ısınamamıştım. O zamanlar musiki aleminin iki ana mevzuu vardı; içki ve kadın.

LONCA: *O zamanlar Konya'da musiki oluşumu var mıydı?*

ÖZÇİMİ: Birkaç sefer olmuş. Ama uzun süre hayatta kalamamışlar. Konya'ya geldiğimizde Mehmet Keçeciler Belediye Başkanıydı. O, Belediye bünyesinde bir musiki hareketi başlatma niyetindeymiş. Cenabı Hak karşımıza böyle bir imkan çıkarttı. Hemen işe koyularak bir koro kurdum. Şimdi yıkılmış olan itfaiye binasının üst katını bize verdiler. Orda Konya Belediyesi Konservatuvarı'nı açtık. Adı konservatuvar da tabi hiç bir zaman konservatuvar olamadı. 1980'deki 12 Eylül ihtilali ile işin tadı kaçtı. Böylece askere gitmeye karar verdim. Askerden döndükten sonra belediyeden ayrıldım. 1985'e kadar oyalandık. Tabi gelir kalmadı. Konya'da eskiden stüdyolar vardı. Bant alırsınız, aktarırlar. Ben de öyle bir yer açtım. O zamanlar Mevlana Türbesi, İstanbul'dan, başka yerlerden ayin kasetleri alıyordu. Onlara "size orjinal birşey yapsam alır mısınız?" dedim. "Alırız" dediler. İstanbul'a gittim, Bekir Sıdkı Sezgin hocayı buldum. Konservatuvardan hocamdı. Yüzyılın en büyük musiki üstadlarındandı. Bir stüdyo kiraladım. Sağolsunlar benden bir kuruş para talep etmediler. Onu çoğaltarak satmaya başladık. 85 yılında Rektörlüğün talebiyle, Konya Selçuk Üniversitesine Müzik okutmanı olarak intisap ettik. 86 yılında da Necdet Yaşar ağabeyimiz, Kültür Bakanlığı'ndan yeni bir topluluk oluşturma izni aldı. "Yer alır mısın?" dedi. "Hay hay" dedik. Bu sefer İstanbul ayağı başladı. Üniversitenin izniyle ben haftanın üç günü İstanbul'da, iki günü burda derse girmek suretiyle, her hafta dört gün İstanbul'a gittim. 90 Yılının sonuna kadar.

LONCA: *Çok yorucu olmuştur herhalde?*

ÖZÇİMİ: Tabi yorucu oldu. Bu meyanda İstanbul Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'nde Dini Musiki Kürsüsü'nde mastır yaptım. 1997 Yılında Ahmet Çalışır Bey'in ısrarlarıyla Konya'ya tekrar döndüm. Ahmet Çalışır Bey ayrıldıktan sonra o topluluk liyakatsiz isimlerin elinde kaldı. Öyle olunca da ben Bakanlıktan istirham ederek, İstanbul'daki eski yerime döndüm. Halen bu görevdeyim. Bu meyanda Mehmet Hoca'mız "bir sanatla uğraşan, tamamen bu işin üzerinde yoğunlaşan bir insanın o sanatını, bir şeylerle takviyelendirmesi lazımdır" der. Muhakkak bir takviye lazımdır. Değilse aynı fasit dairenin içinde insan döner durur. O bâbdan olarak 90 yılında tesbihe başladık. Tesbihi belli bir noktaya getirdim. Sonra da, ebruya dallandık. Ebruda hocam Alparslan Baba oldu.

LONCA: *Hocam size göre Ney nedir?*

ÖZÇİMİ: Ney'in tarifini Hz. Mevlana yapmış. Tabi bizim üflediğimizin o tarife uyduğunu söyleyemeyiz. O tarif ayrılmış olduğu kamışlığa olan hasretini dile getiriyor. Şöyle anlatılır; içimizde taşıdığımız Cenab-ı Hakk'a ait olan cevherin Cenab-ı Hak'tan şu anda nefsimizin perdelemesiyle ayrı duruşu dolayısıyla o cevherin şikayeti ve hasretidir. Ney'in sedasını, yakıcılığını buna teşbih ediyor Hazreti Mevlana. Hatta anlatırlar. Hz. Peygamberimiz (s.a.v.) Hz. Ali Efendimize çok gizli yakıcı bir manevi sırdan bahsediyor.

Fakat Hz. Ali Efendimiz bunun yakıcılığı yüzünden saklamakta güçlük çekiyor. Ve gidiyor çölde kör bir kuyuya, bu sırrı boşaltıyor. İşte oradan çıkan kamışın verdiği nidanın yakıcılığı "bu sırrın tesirinden ileri gelir" der ecdat. Ney'in böyle bir yönü var. Ayrıca Ney'i bir insana benzetiyor. Bütün dedikleriyle, şöyle teşbih ediyor zannediyorum: İçini boşaltmadan senden, Allah (c.c.)'a ait herhangi bir güzellik tezahür edemez. Yani Allah (c.c.) içine dolamaz manası. Ney'in tamamen içi boştur. İçi boş olduğu için, Allah (c.c.)'ı hatırlatan hoş bir seda çıkıyor. Ney benim gözümde böyle bir sazdır. Saz bile demeye dilim varmıyor ama mecburen öyle telaffuz edeceğiz. Ha biz bu anlayış içerisinde onu icra edebildik mi? Edebildik dersek yalan olur. Elimizden geldiği kadar gerekli hürmeti göstermeye çalışıyoruz. Yanlız şunu diyebilirim ki, Ney'i rencide edecek, herhangi bir ortamda icra etmek hakikaten vebaldir. Ve ben, Ney'i elime aldığım günden itibaren hep bu vebali düşünerek, oralardan hep kaçındım. İnsanların dinleyeceği ciddi bir ortamda onların ruhuna birşey verebilmek için üflemem gerekiyorsa üfledim. Sadece maddi imkanlar elde etmek gayesiyle hiçbir icra etmedim.

LONCA: *Anlaşıldığı üzere Ney'in diğer müzik aletlerinden farklı bir boyutu var.*

ÖZÇİMİ: Aslına bakarsanız, musikimizin baştan sona, bugünkü icra edilen şeklinden çok farklı bir boyutu var. Biz şimdi klasik veya dini musiki diye parçalara bölmüşüz. Aslında yanlış. Bugün klasik eserlerimizin güftelerine girdiğiniz zaman hep tasavvuffur. O bakımdan musikimizi icra ederken daima dikkatli olmamız icab eder. Musiki ruha hizmet etmeli. Bu ölçünün gerektirdiği şey neyse onu yapmamız gerekiyor, diye düşünüyorum

LONCA: *Bizim klasik sanatlarımızda, insan ruh dünyasıyla sanat arasında bütünleşik bir yapı görülüyor. Mesela hattatlar "gönlüne doğacak ve yazdığının şuurunda olacaksın" diyor. Kündekariler, "ihlas ile binbir parçayı tevhid edeceksin" diyor. Bahsettiğiniz kadarıyla neyde de böyle bir bağ mevcut. Şunu merak ediyorum, bu gün bu sanatı öğrenmek isteyenlere böyle bir bilinç aktarılabiliyor mu?*

ÖZÇİMİ: Orda sıkıntı var. Şimdi bana talebe olanlara aktarmaya çalışıyorum. Ama müzik konservatuvarında böyle bir şeye rastlamadım. Niyazi hoca benim hocam olduğu için, O da bu yolun yolcusu olduğu için, birşeyler gördüm ondan. Ama diğer derslerde konservatuvar hocalarından böyle bir telkine rastlamadım. Bu da benim bahtım. Çok şükür ki biz iyi hocalara düştük.

LONCA: *Bu bilinç ile icra edenle etmeyen arasında belirgin bir fark hissedilebiliyor mu? Sonuçta aynı notaları icra ediyorlar.*

ÖZÇİMİ: Musikiyi asli manasıyla bilen insanlar farkediyor. Şimdi bizim ecdat çok büyük adamlar. Bir defa bakış açıları doğru. Yani şimdi insanlar, nebatat ve hayvanat niye gelmiş dünyaya. Bunların gayesi var. Bu geliş gayesini ecdat öyle güzel tesbit etmiş ki, "yalnızca onu bilmek ve onun rızasını almak." Gaye tesbit edildikten sonra atılan bütün adımlarda ölçü tek. Bakın ecdat sanata hangi gözle bakıyor. Allah güzeldir ve güzeli sever. O zaman dünyadaki bütün güzelliklerin tezahürü, Cenab-ı Hakk'ın tezahürü. Dünyada ne kadar güzellik varsa, bu ister tabiattan tezahür etsin, ister insandan tezahür etsin Allah'a ait bir güzelliktir. Sen vasıtasın. Ha şimdi o zaman benden bir güzellik tezahür edecekse, ben Allah'la ne kadar berabersem veya yaklaşabiliyorsam, o kadar tezahür edecek manası çıkmaz mı? Bilmiyorum yanılıyor muyum? Şimdi bu nazardan bakınca, bu sefer dünyevi ölçüler şaşmaz hale geliyor. Taşlar yerli yerine oturuyor. Böyle düşünen bir insan, yanlış adım atamaz. Ecdat da bu bakımdan musikiyi, insan ruhunu işlemede kullanmış. Başta yumuşatmada, sonra işlemede kullanmış. Bütün tekkelere musiki insanın ruhunu önce bir hamur haline getirerek yumuşatmış ki, işlenir hale gelsin. Tekkedeki musikinin tek gayesi bu.

LONCA: *Önemli bir bakış açısı bu hocam.*

ÖZÇİMİ: Farklı ve doğru bir bakış bence. Tabi bütün bunlar bugün kaybolmuş. Sanatın diğer bir tesir gücü daha var. İnsanı yumuşatarak halim selim yapması. Bunun akabinde de nefsi, enaniyetten sıyırması. Dolayısıyla Allah'a gidecek yolu açması. Yani musiki bugün vasıta ise makbuldur. Ama eğer gaye haline geldiyse bence haramdır.

LONCA: *Bu tabi musikiye bakışı tamamen farklı bir zemine oturtuyor.*

ÖZÇİMİ: Türk sanatlarının hepsi böyle. Bunların hiç biri gaye değildir. Araçtır. Yani seni Allah'a götürecek olan Burak'tır. O Burak'a binebilmeyi becerebiliyorsan ve enaniyete kapılmıyorsan, senden tezahür eden herşeyin Allah'a ait olduğunu biliyorsan.. O istemeden tezahür edemeyeceğini biliyorsan.. Ve buna böyle inanıp da, inancında da kavi isen.. Seni Cenab-ı Hakk'ka götürür o Burak. Ama seni bir enaniyet sahibi yaptıysa helak'a götürür.

LONCA: *Hocam ney sanatında bir gelişme oluyor mu? Veya kendine göre ekolleri var mı? Mesala hat sanatında bir zamanlar şu isimler vardı büyük bir çığır açtı gibi değerlendirmeler oluyor?*

ÖZÇİMİ: Şimdi çok güzel bir noktaya temas ettiniz. Hat malumunuz, yazılagelen birşey ve dolayısıyla kalıcı. Ama musiki icra edildiği anda yok olan birşey. 70 seneden evvelki icraları bilmemiz ve mukayese yapmamız mümkün değil. Musikinin şöyle bir şansı var. Bizde tavır denilen bir hadise var. Yani herhangi bir neyzeni, herhangi bir tamburiyi, herhangi bir udiyi, eğer o mevzuda yoğunlaştıysanız, kulağınız da varsa, kendilerini görmeden daha dinlerken kimin icra ettiğini bilebilirsiniz. Hemen ismini koyarsınız. Nasıl ki Hüsn-ü hatta, üzerine imza atılmamış bir hat yazısını, Emin Dede gibi bir mübarek zat, yaklaşık tarihini ve kime ait olduğunu biliyorsa, bizim musikide de işte böyle bir şansımız var. Dolayısıyla hoca-talebe ilişkisiyle gelen silsileler vardır. Mesala musikide Zekai Bey'den gelen bir silsile vardır. Hacı Arif'den gelen silsile vardır. O silsile dolayısıyla hocasından meşkettiğini aynen okur. Dolayısıyla ordan bize bir tavır gelmekte. Yani 150-120 sene evvel, Zekai hocanın silsilesinde, şu dedeye ait bir eser böyle okunurmuş diyebiliriz. Bu ne kadar ulaşır hakiki hüviyetine, ne kadar uzak kalır onu bilemeyiz. Ama elimize ölçü verecek şekilde bir katkısı oluyor. Bizim sanatlarımızın hepsinde, hoca-talebe ilişkisi silsileli bir ilişkiyle gelmiş. Biz de o ilişkiyle yetiştik. Ama günümüzde maalesef o ilişki kalmadı. Tabi bu hoca talebe ilişkisi sırasında sırf icra edilen sanatı öğrenmek gaye değildir . Gaye aynı zamanda o saate ait ahlakı da tahsil etmektir. Sanatın da bir ahlakı vardır. Bunun içinde işte hoca kendi mahfiyetiyle, enaniyetten ayrı kalması yolunu göstermesidir. Şimdi ise gaye meşhur olmaktır. Zaten bizim dinimizce meşhur olmak afettir. Ecdadımız ondan hep kaçınmıştır. Daima mahfiyet sahibi olmuştur. Onun içinde çok büyümüştür. Mevlana hazretleri bu hususta. "Bakın boş başakların hepsinin kafası havada, ama nerde dolu başak varsa başı yerdedir" der. Bu müthiş bir benzetme. Hem manevi hem ilmi hem de dünyevi açıdan. Dünya ilimleri açısından çok dolu insanın başı yerde olur. Mahfiyet sahibi olur. Ama kim boşsa onun kafası havadadır. Ben öyle anlıyorum. Bugün maalesef bu anlayışların tam tersine dönmüş durumda cemiyet. Onun için ortaya sanatkar çıkmıyor. Hiçbirşey yetişmiyor. ❑

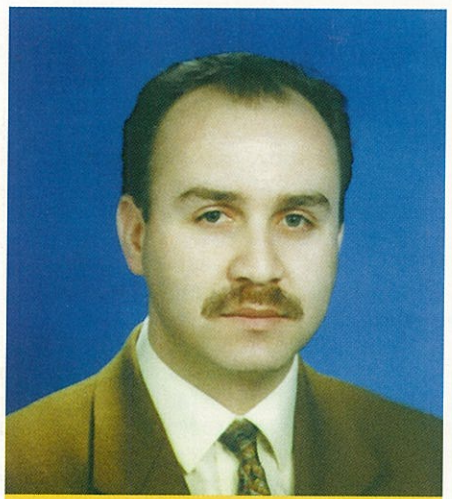

"Ekonomik" Şartlara Göre İşletme Yönetimi ve Pazarlama

Ramazan USTA

Bir kişi çok iyi bir mühendis veya muhasebeci olabilir, fakat bir işletmeyi yönetecek yeteneklere sahip olmayabilir.

Ekonominin ve piyasaların, dalgalı ve kararsız olduğu bu dönemde ekonomiyi rayına oturtmak kadar işletmeleri de ayakta tutabilmek son derece önemlidir. Ama önemli olan bir başka nokta daha vardır ki; o da işletmeleri bu tür şartlar altında yönetmek ve ayakta tutabilmek için plan yapmaktır.

Peki küreselleşen ve bu denli dalgalı ve kararsız bir ortamda işletmeler nasıl yönetilmelidir ki ayakta kalabilsin? Yapılan planlar nasıl olmalıdır ki ekonomi rayına oturabilsin?

Elbette bu soruların cevabı olağan üstü güçleri olan birilerinin gelip yönetimi baştan sona elden geçirmesi, bütün planları sihirli değneğiyle gerçekleştirmesi şeklinde olmayacaktır. Evet yönetmek kadar planlamakta bir sanattır ama hiçbir insan doğarken sanatçı, yönetici veya lider olarak doğmuyor. Ya da çok akıllı oldukları için işletmelerini başarı zirvelerine taşımıyorlar. Sadece ve sadece zaman içerisinde karşılaştıkları fırsatları ve sahip olduklarını en iyi şekilde kullandıkları ve bunlar üzerine plan yaptıkları için bulundukları parkurda en iyi konuma gelmişlerdir. Çünkü akıllı yönetici ya da başarılı yönetici karşılaştığı fırsatları en iyi şekilde değerlendiren kişidir. Amaç başarılı olmak ve ayakta kalmaksa önemli olan da bu değil midir?

Planları olsa işletmelerin bu sahip oldukları planları en etkin bir biçimde kullanmaları, belirlemiş oldukları hedeflere ulaşma ve ayakta kalabilme açısından gerekli bir durumdur. Ancak buradaki soru nasıl bir plana sahip olunduğu değil, sahip olunan planlarla neler yapılabileceği olmalıdır. Sahip olunan planlar artırılamayabilir ama planları nasıl kullanacağına ait öncelik, tamamiyle yöneticide olduğundan etkin kullanımı da yöneticide olacaktır. Planları etkin bir şekilde kullanma yetkisi yöneticide olmasına rağmen, planlama zamanının geçişi yöneticinin denetimi altında değildir. Bu nedenle yöneticiler; planlama zamanını yönetemez. Zaten sorun da planlama zamanını yönetmek değil, planlanan işleri zaman içerisinde yönetebilmektedir. Dolayısıyla işletme yönetimi bir nevi planlama olarak ya da planların yönetimi şeklinde de algılanmalıdır.

Zaten işletme yönetimi, belirli bir amaca ulaşmak için insanların faaliyetlerini planlamak, Organizasyonunu, koordinasyonunu ve yürütmesini sağlamak, bunları yapacak kişileri yetiştirmek ve sonuçlarını da istenilen düzeyde olup olmadığını görme açısından denetlemek diye tanımlanmaktadır.

Ancak işletmelerde insanların faaliyetleri yanında daha başka faaliyetlerin de olduğu unutulmamalıdır. İşletmede yalnız insanların (işçilerin ve öteki görevlilerin) yönetimiyle uğraşılmaz, para ve öteki finansal araçlarla ilgili önemli kararlar da alınır. Finansal konuda bir

karar, görevli kişilerin çalışmalarını gerektirirse de (bir dökümanın hazırlanması gibi) temel sorun insanların değil, para ve kaynakların yönetimidir. Özellikle imalat işletmelerinin yönetiminde, bir çok imalat aracının ve gerecinin elden geçirilmesi, düzenlenmesi ve denetimiyle uğraşmak gerekir. Kısacası, işletme yönetiminde insan ile insan arasındaki ilişkiler kadar, insan ile makinalar arasındaki ilişkiler de önemlidir.

İşletme sahipleri yani girişimciler, artırdıkları parayı uzun sürede kar sağlamak, topluma hizmet etmek ve işletmenin yaşamını sürekli kılmak amacıyla işletmeye yatırırlar. Böylelikle işletmenin kar edeceğini, dolayısıyla, artırımlarının daha da artacağını umarlar. Dolayısıyla girişimciler, işletmelerinin amacına uygun biçimde çalıştırılmasını isterler. İşletmeyi amacına uygun biçimde çalıştırmak ise, işletme yönetiminin görevidir.

İşletme yönetimi karmaşık ve riskli bir iştir. Çünkü hem girişimciye hem piyasalara hem de çalışanlara karşı sorumluluk gerektirmektedir. Bunun yanında her türlü ekonomik zorluğun da üstesinden gelinerek ayakta kalma çabası da cabasıdır. Yapılan araştırmalar başarılı bir işletme yönetimi için yöneticilerin;

* İşletme faaliyetlerine yol gösterici ve bir plana bağlayıcı şekilde, işletme politika ve amaçlarını kararlaştırmaları,
* Planı uygulamak için yapılacak işlerin belirlenmesini, işleri yapacakların görevlendirilmelerini ve yapılacak işler ile görevliler arasındaki ilişkilerin kurulmasını sağlayacak organizasyonunun oluşturulması,
* Planı uygulamaya koymak için yöneticilerin, iş görenlerin, bina, araç ve gereçlerin sağlanarak kaynakların temin edilmesi.
* Sağlanan kaynakların, hazırlanan ayrıntılı programa göre, faaliyete geçirilmesi ve faaliyetlerin denetlenmesi, gerektiğini ortaya koymuştur.

Yönetim faaliyetini yürütecek yöneticilerin bazı yeteneklere sahip olması da gerekmektedir. Bir kişi çok iyi bir mühendis veya muhasebeci olabilir, fakat bir işletmeyi yönetecek yeteneklere sahip olmayabilir. İşletme başarısızlıklarının çoğunun yöneticinin kötü bir yönetici olmasından ortaya çıkar. Bir örnek olarak çok büyük icatlar yapan Thomas Edison; kurduğu işletmeyi başarılı bir şekilde yürütememiştir. Dolayısıyla, yönetim; değişen çevrede sınırlı kaynakları verimli şekilde kullanarak, organizasyon amaçlarına etkin bir şekilde ulaşmak için başkalarıyla işbirliği yapmak şeklinde algılanmalıdır.

Yine yönetim faaliyetlerinin başarılı bir şekilde yürütülmesi için yöneticilerin ötesinde yapılan planların da işletme faaliyetlerine uygun olması gerekmektedir.

O halde plan nedir? Bu soruyu "plan bir kararlar veya kararlar toplamıdır" şeklinde cevaplamak mümkündür. Bu karar veya kararların özelliği, gelecek zaman dilimleri içinde ulaşılmak veya gerçekleştirilmek istenen belli nokta veya durumlara işaret ediyor olmalarıdır. Dolayısı ile en genel tanım olarak "plan bugünden, gelecekte nereye ulaşılmak istendiğinin, nelerin gerçekleştirilmek istendiğinin kararlaştırılmasıdır" şeklinde tanımlanabilir. Böyle bir karar plandır. Dolayısıyla karar vermekle, plan yapmak bir anlamda aynı şeyler olmaktadır. Tek farkı planların, birden fazla kararı içermesi, kararlar toplamı olmasıdır.

Yukarıdaki açıklamaları daha güncel ve pratik hale getirmek için planlamaya şöyle de bakılabilir; Planlama, herhangi bir konu ile ilgili olarak; ***ne, ne zaman, nasıl, nerede, kim tarafından, neden, hangi maliyetle, hangi sürede***, sorularına cevap vermeye çalışmayı ifade eder. Bu soruların cevapları da plandır. Eğer, yönetici olsun veya olmasın, herhangi bir kimse yaptığı herhangi bir işle ilgili olarak bu sorulara cevap verebiliyorsa planı var demektir. Bu soruların cevabı yoksa plan yok demektir. Dolayısıyla bu temel planlama sorularını kişilerin yapmakta oldukları işlerin her aşamasına uygulamak ve o konularda planı olup olmadığını anlamak mümkündür.

Planlama olayına biraz daha yakından bakıldığında, bunun sadece belirli teknik veya metotları kullanmaktan çok farklı bir şey olduğu, bir nevi "düşünce tarzı" ve "yaşam tarzı" olduğu görülür. Çünkü planlama geleceğe bakmakla özdeştir. Dolayısıyla eğer kişi geleceğe bakmak yerine bugünü yaşıyorsa yukarıdaki temel planlama soruları üzerinde düşünmeyecektir. Hatta bazıları için bu bir inanç konusu daha olabilir. "Que sera sera" şarkısının ifade ettiği anlam gibi bazıları, biraz kaderci bir yaklaşımla, geleceğin zaten belli olduğunu, kişilerin kendi gayretleri ile bunu değiştirmeyeceklerini kabullenebilirler. Amacımız bunun doğruluğunu tartışmak değil, fakat planlamanın esasında, bir yaşam tarzı, bir dünya görüşü ve değer ve inançlar toplamı olduğuna işaret etmektir. Konu böyle ele alındığında, planlamanın toplumsal kültür özellikleri ile yakından ilgili olduğu görülür. Genel toplumsal kültür ve onu oluşturan diğer alt-kültür özellikleri kişilerin "planlama" konusundaki davranışları üzerinde önemli bir etkiye sahiptir.

Yönetici, belirli amaçları gerçekleştirmek üzere, kendisine maddi insan gücü kaynaklarının verildiği bir "emanetçi"dir. Yönetici bu kaynakları en iyi şekilde kullanarak verilen araçları gerçekleştirecektir. İşte planlama bunun önemli bir aracıdır. Eğer plan yoksa bu kaynakların ne için ve nasıl kullanılacağını belirlemek zor olduğu gibi yöneticinin bunları iyi kullanıp kullanmadığını da belirlemek mümkün olmayacaktır. Çünkü gidilecek yol belli olmadığı için bütün yollar makbul olacaktır. Oysa, İktisadın temel ilkesi, kaynakların kıt olmasıdır. Yönetici kıt kaynakları kullanan bir kişidir. O halde bu kaynakların en iyi bir şekilde kullanılması gerekir. Dolayısıyla yöneticilik görevi üstlenen bir kişi, özel yaşamdaki tutum ve davranışı ne olursa olsun, planlama yapmak zorundadır.

Planlama sürecinin başlangıcı nedir? Buna, planlama yapmak yani geleceğe bakmak zarureti olduğunun anlaşılmasıdır diye cevap vermek mümkündür. Yani planlama süreci, yöneticinin (veya genel olarak kişinin), çevresinde yararlanabileceği birtakım fırsatlar olabileceği veya kendisini zora sokacak birtakım olayların gelişmekte olabileceği düşüncesine sahib olmasını gerektirir. Böyle bir düşünce, anlayış veya inanç yoksa kişi geleceğe bakamayacak; günlük yaşamda karşısına ne çıkarsa onunla yetinecek veya onu aşmağa çalışacaktır.

Planlama sürecinin ikinci aşaması amaç ve hedefleri belirlemektir. Planlama sürecinin bu aşamasında, işletmenin veya yöneticinin başında bulunduğu birimin, gelecekte belli bir zaman süresi içinde neyi ne miktarda gerçekleştirmek istedikleri veya nerede ve hangi konumda olmak istedikleri karara bağlanır.

Bu konudaki tipik örnekler şunlardır: Yıl sonu itibariyle ulaşılmak istenen satış miktarı, yıl sonu itibariyle ulaşılmak istenen satış tutarı, yıl sonu itibariyle ulaşılmak istenen pazar payı, yıl sonu itibariyle bilançonun alınması istenen şekil, yıl sonu itibariyle ulaşılmak istenen personel sayısı, yıl sonu itibariyle gerçekleştirilmek istenen üretim miktarı, yıl içinde uygulanacak eğitim programı sayısı.

Planlama sürecinin üçüncü aşaması Amaçlara Ulaştıracak seçeneklerin belirlenmesidir. Bu aşama, gelecekte belli bir zaman süresi sonunda ulaşılması kararlaştırılmış durum veya konuma "nasıl", "ne yaparak" ulaşılabileceğinin irdelenmesi, incelenmesi ve bu yolların belirlenmesini kapsamaktadır.

Planlama sürecinin son aşaması seçenekler arasından seçim yapmadır. Bu aşamada ise yönetici belirlenmiş bulunan hedeflere ulaştıracak seçeneklerden birisini seçerek karar verecektir. Bu aşamanın özelliği seçim yapma işidir. Seçim yapma, işletmenin kaynaklarının nasıl ne yaparak kullanılacağının belirlenmesi işidir. Seçim yapma belli bir yöne kanalize olma işidir.

Elbet bu yazılanlar bir doktor reçetesi değildir. Dolayısıyla içinde bulunulan ekonomik krizden çıkmak için bir ilaç da değildir. Ama her türlü ekonomik koşullarda uygulanmasında işletmeye ve işletme yöneticilerine fayda sağlayacak öneri paketi olarak algılanmalıdır ki işe yarasın. ❑

KRİZ, NE GETİRDİ? NE GÖTÜRDÜ?

Krizin tahribatı büyük. Ancak işletmelere sunduğu fırsatlar da var.

Osman ÇETİNER: Hem iktisadi alanda hem de devletin yapısal sürecinde zor bir dönemden geçiyoruz. Böyle bir zor dönemde firmaların ayakta kalabilmeleri için, üretmek ve daha da önemlisi ürettiğini satmak zorunluluğu var. Böyle bir daralma sürecinde krizin firmalar üzerindeki etkilerini değerlendirmek istiyoruz.

OSMAN ERDOĞAN: Konet A.Ş. olarak bizim kriz öncesinde bir takım sezgilerimiz oldu. Belirli bir şekilde daralmaya girdik. Mesela aylık 10 ton üretiyorsak, arttırıma gitmekten daha çok bunları düşürdük. Bunun yanısıra ne yaptık, işçi çıkartmaktan ziyade, senelik izinlerini işçilerimize kullandırdık. Şu an çok az bir zaiyatla krizi atlatmaya çalışıyoruz. Konet olarak ciddi bir etki görmedik biz. Daralma çerçevesinde normal standartlarımızla gidiyoruz ve gitmeye de devam edeceğiz.

SERVET AKPINAR: Krizden önce ürettiklerimiz satılıyordu. Gıda sektöründe ciddi bir sıkıntımız yoktu. Krizden sonra üretimimiz düşmek zorunda kaldı. Pazar rekabetli bir ortam. Gıda sektörü gerçekten çok rekabetli. Bunun yanında farklı mal üreteceksin ve çok cazip bir fiyatla pazara sunacaksın. Aksi takdirde mal satamazsın. Süt mamülünü de ürettikten sonra mutlaka satmak zorundasın. Çünkü üretici hergün hayvanın sütünü sağmak zorunda biz de bunu almak zorundayız. Onun için çareyi üretimi azaltıp kaliteye daha dikkat etmeye yönelttik. Önceden hem yarım yağlı hemde tam yağlı olarak yapardık. Şimdi bütün üretimimizi tam yağlı yaparak ve kar marjlarımızdan çok daha fedakarlıklar göstererek krizi aşmaya çalışıyoruz. Görebildiğim kadarıyla geçtiğimiz iki yıl içinde küçülmeyi becerebilen özsermayesi yeterli olan şirketler ayakta kaldılar. Veya dış ticarete yönelerek pazar bulabilenler krizi az hasarla atlatmaya çalışıyorlar. Yatırım veya işletme sermayesini krediler, teşvikler gibi yolluyla temin etmeye yönelenler, bu gün bu imkanlar da kapandığı için zor duruma düştüler.

TOPÇUOĞLU: Ben burada arkadaşların da tartışmalarını arzu edecekleri bir boyut üzerinde durmak istiyorum. Türkiye'deki kriz ekonomik alanda çok derin yaşanıyor. Ancak krizin sebebi, ekonomik değil, siyasi. Dolayısıyla siyaseti de içine alan ilişkiler boyutunu, anlayışları, işletmecilik anlayışımızı, yönetme anlayışımızı, insana bakışımızı, pazara bakışımızı, metaya bakışımızı da beraberinde tahlil etmeyi gerektiriyor. Eğer Türkiye ekonomisinde düzelme olacaksa, bu Türkiye'deki idari yapının hükümet

olma, siyaset yapma, yönetme anlayışının yeniden yapılanmasıyla mümkün olacağı, aynı şekilde işletmelerde de ekonomik krizin aşılmasının yine bu sosyal bazda yönetim anlayışlarının, pazara, ürüne, müşteriye bakışlarının yeniden irdelenmesiyle içinden çıkılabileceği kanaatini taşıyorum. Çünkü pazarlama insanlar arasındaki ilişkiyle mümkün olan bir iştir. Dolayısıyla bu ilişkilerin gözden geçirileceği kanaatindeyim. Bu anlamda baktığımızda kriz bir yerde bize geçmişten beri getirdiğimiz çözemediğimiz bir takım sorunları çözebilme fırsatı da yaratıyor. Elbette tahribat büyük. Ama bir anlamda çıkış için bir fırsat yaratıyor. İnsanları tahlil ettiğinizde temel olarak iki insan görürsünüz. Birisi güçü ve sürekli ayakta kalmak isteyen bir insan tipidir. Güçlü olmaktan kastımız, sosyal güçtür. Bir de bizim zayıf kişilikler dediğimiz bir kişilik vardır ki, bu her zorluk halinde kolayca değişir, dönüşür. Esneklikten sözetmiyoruz. Tam aksine, kararlı olmayan stabil olmayan bir kişilik. Zayıf kişiliklerin dışa yansımış göstergeleri, kararsızlıktır. Odaklanamamaktır. Hep geçmiş hatıralarla var olur. Halbuki güçlü kişilik dünü sadece kendisine ders çıkartma aracı olarak değerlendirir. Bu günle ilgilenir. Bu anlamda, ilk şoktan beri bir mesafe alındı gibi geliyor. En azından işverenlerimizin belli bir bölümü bunun farkındalar. Servet beyin de ifade ettiği gibi o zaman ben önüme bakacağım. Küçüleceksem küçüleceğim. Büyümek için küçüleceğim. Yani bizim tekrar geldiğimiz noktadan geriye dönerek, dünden tekrar başlama şansımız yok. Aradaki süreci yaşanmamış sayamayız.

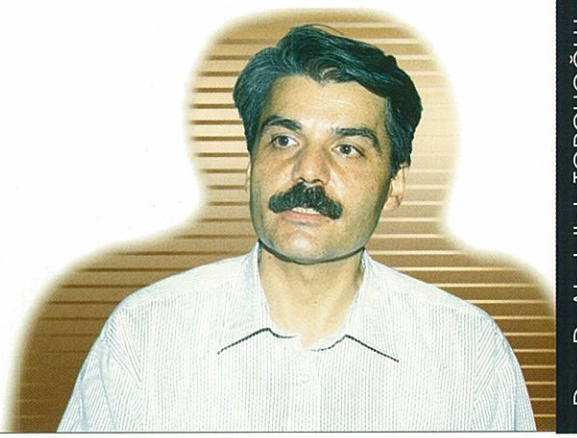
Ben bakış açısı olarak şunu söyleyeceğim. Bir insanın yaptıkları ve yapacaklarının olması gerekiyor. Yani ne yaptık ve nereye gidiyorum onu kesinlikle görmeli. Yani bu firmalar çoğu zaten bu badireleri atlatılmıştır. Ama belli şekillerde tedbirlerini almışlardır. Mesela küçülmüşlerdir. Satışlarını ona göre yapmışlardır. Şu an için piyasaları gözetleyerek gitmek faydalı.

ÇETİNER: Maliyet hesapları yapabiliyor muyuz?

AKPINAR: Yapmaya çalışıyoruz. Belki bu ekonomik tablo maliyet hesabı yapmaya pek de fırsat vermiyor.

TOPÇUOĞLU: Bu yönüyle bakarsak krizden olumlu bir sonuç çıkartarak kendimizi yenileyebiliriz. Yenilgi bazen pehlivan için, daha sonraki galibiyetinin veya şampiyonluğunun hazırlayıcısıdır. Tedbir almak yönünden, kendisine dönüp bakmak açısından. Çünkü bizde bu işler daha yeni. Biz işadamlığında ilk veya ikinci kuşağız. Çok köklü bir mazimiz yok. Bunun kendisine ait bir kültürü de oluşmadı. Genellikle bizdeki alışkanlık, kendimizin dışındakilere bakmaktı. Ve nitekim krizin ilk günlerinde de bunu gördük. Herkes suçu başkasında aradı. Ama gördü ki bu bir çıkış yolu değil. Nerde hata yapıyorum? Onları düzeltmeye yöneldi. Krizi onaylamıyorum. Ama olduysa bunu takıntı yapmak yerine, yarını görebilmek, enazından kendini yarınlara taşıyacak kararları alabilmek noktasında kafa yormalıyız.

"Koçing" dediğimiz bir sistem var. Yani Fatih Terim mantığıyla hareket edeceksiniz. Koç hiçbir zaman emir yağdırmaz. Çalışanlarının işini yapmasına yardımcı olur, önünü açar, yol gösterir.

ERDOĞAN: Benim gördüğüm 80'den önce lüks bir toplum değildik. Yani kaçımızın evinde telefon vardı? Kaçımızın evinde televizyon vardı? Ve bu kadar lüksümüz yoktu. 80'den sonra biz lüks bir toplum olduk. Ve buna alıştık. Zaten işlerde çok iyi, hangi sektöre yatırım yapsam kazanıyor. Fakat kriz oldu, bunun geriye dönüşü yok. Masraflarımız ağır. Çünkü masrafa alıştık. Onun için benim şahsi görüşüm, lüks toplumdan geriye dönüşü düşündük. Dönemeyince de çabaya düşdük. 1980'den önce çok az para kazanıyorduk. İnsanlar asgari geçim şartlarını temin edince ötesini düşünmüyordu. Tek düşündüğü karın doyurmaktı. Bu gün imkanlar kesiliverince çabaya düştük. Şimdi bu lüksümüzden ödün vermeden krizi aşmak için acaba nasıl önlem alabiliriz. Daha nasıl para kazanabiliriz. Bunların etkisi var diyorum ben.

ÇETİNER: Peki şöyle bir bakışla bakarsak olaya. Firmalar, bu krizi fırsat haline getirerek, kendilerini çek-etme sürecinde yapısal bütünlüğünü, üretim aşamasından pazara sunum aşamasına kadar bir değerlendirme yaptı mı?

ERDOĞAN: Şöyle söyleyeyim. Et satışlarında geçen seneki fiyatlardan, şu an ki fiyatlar daha aşağı. Bunun yanında katkı ürünleri olan baharatlar dövize endeksli olduğu için, bunlarda yükselme oldu. Bizler tüketici faaliyetlerini izledik. Konet önceden 2 çeşit sucuk yapıyordu. Şu anda 4 çeşit yapıyor. Ürün çeşidini geliştirdik. Tüketici sınıfa en alttan en üste kadar kalite standardı sunduk. Mesela sucuğun extrasını ürettik. Piliçlisini, çok yağlısını, az yağlısını yaptık. El dolumu hakiki Türk sucuğunu yaptık. Bir şekilde kendimizi ona göre yönlendirdik. Zaten daralma sürecine girdiğimiz için taleplerde ona göre düştü. Bu sefer müşteriye giderken iki çeşitle değil de dört çeşitle gidiyoruz. Bir şekilde tüketicinin alabileceği mamülleri üretmeye çalıştık. Tüm bu sıkıntılı dönem içerisinde Konet entegre tesis oldu. Bunu başarabilmenin en önemli nedeni Konet'in öz sermayesiyle varolmasıdır. Krizi birkaç ay önceden hissederek, her müşteriye mal satmadık. Seçiciliğimiz oldu. Konya'da en büyük rakibimiz Kayseridir. Kayseri kış döneminde ayda 20 ton mal satar gider. Ama Konet 15 tondur. Çünkü bizim dağıtacak sermayemiz yok. Büyümeyi istemiyor musunuz? İstiyoruz ama, akıllı bilinçli daha iyi pazarlayarak. Yani demek istediğim hem mamül, hem çeşit olarak, piyasadaki tüketicinin isteğine ve alım gücüne uygun ürünler çıkartarak krizi aşmaya çalıştık. Bugün 6 milyona sucuk alıp yiyen insanlar vardır. 2 milyonluk sucuk yiyen vatandaş da var. Her talebe cevap vermek gerekiyor.

AKPINAR: Bunlar doğru ama, döviz yükselince onun zararını imalatçı firmalar çekti. Kendi sektörümde bugün tüketiciden aldığımız sütte bir artış olmadı. Zam yapamadık. Ama diğer taraftan kullandığımız yakıt, kültür, maya, hatta teneke ambalaj fiyatları bile ikiye katlandı. Bunun yanında mamüle bir lira zam yapamadık. Tüm zararı biz karşıladık.

ÇETİNER: Çok iyi işleyen bir pazarlama birimi, sağlıklı işlemeyen bir üretim sistemiyle, sonuçta bir firmaya ne oranda katkı sağlayabilir?

AKPINAR: Gıda sektöründe ilk iş imalatla başlıyor. Eğer mamül düzgünse ve rakip firmaların markajını geçmişsen bir kaç puan

Osman ERDOĞAN

1980'den sonra biz lüks bir toplum olduk. Ve buna alıştık. Zaten işlerde çok iyiydi. Masrafa alıştık. Krizlerle birlikte lüks toplumdan geriye dönüşü düşündük. Dönemeyince de çabaya düşdük. Şimdi bu lüksümüzden ödün vermeden krizi aşmak için acaba nasıl önlem alabiliriz noktasındayız.

atabilirsin. Ancak imalatta problemin varsa, yani 10 liraya satılan ürüne 5 desen de olmaz.

ERDOĞAN: Üretimden sonuç almaktan maksat pazarlama. Mesela bizim sektörümüzde Kayseri nasıl yapıyor bunu izliyoruz. Ucuz sattıkları neler, pahalı sattıkları neler? Biz piyasa araştırmamızı yapıyoruz. Ona göre, üretimimizi yönlendiriyoruz. Yani pazarlama, üretimi yönlendirmek zorunda. Üretimle-pazarlama kardeş gibidir.

TOPÇUOĞLU: Biraz önce Osman Bey'in ifade ettiği konuyu açmak istiyorum. Bir işletmeci değilim ama bir akademisyen olarak işletmede olması gerekenlerden hareketle piyasada da buna denk düşen birtakım eğilimleri gözlemlediğimi ifade etmek istiyorum. Hadise şu; geleneksel bir anlayış vardır ticarette. Terekte satacak malınız yoksa dükkana müşteri girmez. Yani siz müşteri gelsin, istesin; bende onu temin edeyim diye beklerseniz satamazsınız. Müşteri talep ederse ben üreteyim. Bu yanlış bir politikadır. Gerek Akpınar'ın, gerekse Konet'in ikisi de gıda sektöründe mevcut kriz içindeki konumları biraz farklı. Bir beyaz eşyaya göre, bir elektronik eşyaya göre farklı bir konumdalar. Temel gıdalar bunlar. Üstelik lüks gıdalar değil. Pazardan tamamen çekilmesi, talebin sıfır noktasına doğru inişe geçmesi sözkonusu değil. Bir talep azlığı sözkonusu olabilir. Doğrudur, ancak bu noktada firmaların rasyonel davranacaklarını bekliyoruz. Pazarda sadece ben yokum. Hem yerel, hem ulusal bazda rakiplerim var. Pazarın belli bir tüketim hacmi var. Bu tüketim hacmine göre pazardaki payımızı biraz daha arttırmaktır amacımız. Belki kriz dönemleri arttırmayı erteletebilir ama, mevcudu korumak yolunda bir takım adımlar atılabilir. Bunlardan bir tanesini Osman Bey az önce ifade ettiler. Ürün çeşitlemesine gitmek. İki kalem sucuk üretirken, dört kaleme çıkartarak, pazardaki alan genişlemesini, ürün çeşitlemesi yaparak açmak gibi.

ERDOĞAN: Buna bir şey eklemek istiyorum. Biz ona kısaca terekte bulunurluğu arttırmak diyoruz. Mesela Konet'in bir tereği vardır. Ürün çeşidini geliştirdiği zaman dört terek olur. Yani tüketiciye hitap şeklimizi daha da genişletmek.

TOPÇUOĞLU: Benzeri bir davranışı ben Akpınar'da da gözlüyorum. Akpınar'da üründeki krizden en fazla etkilenen kesimin, yani talebi yüksek oranda düşen kesimin yerine, tüketimde fazla kısıntıya gitmeyecek, gelir düzeyi orta ve ortanın üstüne hitap edebilecek bir kesime yönelmiş. Yani ucuz ürün vermek yerine, kaliteli ürün sunmaya doğru yöneldi. Her iki davranışı da topladığın zaman sonuç şu; bu iki firmada aslında kendini koruma güdüsüyle eyleme geçmiş. Bu eylem muhtemelen tutacaktır. Böylece bir yandan siz bu süreç içinde ürün iyileştirmeleri yaparken bir yandan da belki daha önceden görmediğiniz bir alanda firmanın kurumsallaşması için ilk adımları da atmış oluyorsunuz. Ürün standardizasyonu, üründeki çeşitlilik ve bunların pazara dağılımı, işleme süreci, hammaddenin dışardan alımı sırasındaki hassasiyetler ve bunları stabil hale getirmek. Bu tür girişimlerde bulunarak siz kurumsallaşmaya ilk adımı atıyorsunuz. Beklenirdi ki; bu çok daha erken zamanlarda, böyle bir kriz vuku bulmadan, öngörülerini arttıracak bir yapıyı oluştursalardı. Bu da aslında rasyonalitenin, bir öngörünün ve dinamizmin göstergesidir. Elbette bu o kadar kolay olmayacak ama bu sürece doğru gidiyoruz.

ÇETİNER: Firma içinde genel iktidarla ilgili sormak istediğim bir konu var. Firmalarımızda katılımcı yönetim dediğimiz, çalışanların yönetime bilfiil iştirak ederek, fikirlerini değerlendirmek suretiyle, onların yönetime aktif olarak girmesini sağlamanın, hem yönetim yapısında ve hem de pazarlama açısından sağlayacağı avantajları değerlendirecek bir yapı tesbit ediyor musunuz?

AKPINAR: Kendi firmamız açısından konuyu değerlendirecek olursak yönetim kurulu olarak, haftada bir gün, 3-4 saatimizi alan toplantılarımız oluyor. Konusuna göre ustamız, elemanlarımız, çalışanlarımızla beraber otururuz. Herkesin konuyla ilgili fikirlerini alırız. Eğer benim çalıştırdığım, mühendisim, ustam, yeterli olmuyorsa, her gittiğimiz bölgeden mutlaka fikir alırız. Zaten bu iş bir ekip işidir. Yani ben şu mamülü yaptım kimse karışamaz diyemezsiniz. Mutlaka çalışanla görüşülür. Sadece kendi aldığınız kararla firmayı yürütemezsiniz.

ÇETİNER: Kimlerle istişare ediyorsunuz?

AKPINAR: Ege ve Marmara bölgesinden büyük firmalarla görüşüyoruz. Firma yöneticilerinin yanı sıra belki ustalarıyla da görüşürüz. Bu bir danışmadır. Onların fikirlerini alırız. Mesela bizim mamülümüzde çözemediğimiz ufak bir problem vardı. Babaeski gibi bir yerde bir formül bulduk ve uyguladık. Mükemmel sonuçlar aldık. Süt canlı bir varlıktır. İnsan gibi muhteşem bir varlıktır. Ustanın haberi olmadan işçinin biri elini steril etmeden, eli temas etse mutlaka süt bozulur. Çok hasas bir madde, çok hassas bir varlık. Zaten biz dahil kimse içeriye giremez. Ancak sabahın erken saatlerinde dezenfekte anında gidip kontrol edebilirsin.

ERDOĞAN: Genel Müdürümüz Süleyman Yeğenler beyin sürekli söylediği meşhur bir söz vardır; "İşi ehline veriniz" der. Ve Konet de ekipleşme yolunda ilerlemekte. Biz kurumsallaşmalıyız. Ortada yaptığınız satışlar belli, ürettiğiniz ürünler belli, profesyonelce bu işi götürebiliyorsanız Konya mantığı artık fazla birşey ifade etmiyor. O insanlarda belirli dönemlerde bazı kişilere danışmak görüşmek gerektiğini çok iyi biliyorlar. Mesela Veterinerlik Fakültesine rica ettik, bizim kasap arkadaşlara hijyenle ve kesimle ilgili seminer verdirdik. Mamüllerin üretiminde işçilerin uyması gereken hijyenle ilgili konularda bir haftalık kurs ve bitiminde sertifika verdik.

ÇETİNER: Konet olarak hizmet içi eğitimlere başladık diyorsunuz.

ERDOĞAN: Başladık. İnsana yatırım yapıyoruz. Bir milyon dolarlık makinayı alırız, fakat başındaki elemanına onbin dolar masraf edip de motive etmeyiz. Bu yanlış.

TOPÇUOĞLU: KİT'lerin mantığı, bir kaç holding için sözkonusu olabilir. Ona itiraz etmiyorum. Ancak Konya sanayisi KİT mantığıyla hareket eden birkaç işletmeden ibaret değil. Konya sanayicisi şu an itibariyle, Türkiye'deki piyasanın ötesine geçme çabası olan bir zihniyeti taşıyor. Yani olumlu manada

Dr. Osman ÇETİNER

Çok iyi işleyen bir pazarlama birimi, sağlıklı işlemeyen bir üretim sistemiyle, sonuçta bir firmaya çok ciddi bir katkı sağlayamaz.

bu Konya mantığını alkışlamak durumundayız diyorum.

ÇETİNER: Hangi açıdan onu da açsak?

TOPÇUOĞLU: Şimdi hadiseye şöyle bakmak istiyorum. Osman Bey şunu merak ediyor. Yöneticimiz kararları tepeden veren, ve aşağıya sadece yöneticilik yapan, emirler yağdıran bir görüntü çiziyor. Artık modern işletmecilikte bu böyle değil. Koçluk yapmak lazım. "Koçing" dediğimiz bir sistem var. Yani Fatih Terim örneği çok portatif bir örnektir. Fatih Terim mantığıyla hareket edeceksiniz. Koç hiçbir zaman emir yağdırmaz. Çalışanlarının işini yapmasına yardımcı olur, önünü açar, yol gösterir. Şimdi Konya'da bu modern işletmecilik anlayışının olması isteniyor ve bekleniyor. Bir de bunun karşı düşüncesine bakmak lazım. Kim işadamına, sanayiciye yol göstericilik yaptı da o "hayır istemem" dedi. Çünkü kurtarıcı olarak baktığınız işadamı eğer belli bir sermayeyi işletmeye açmış, o sermayeyi büyütmüşse, bu adam bu güne kadar rasyonel davranarak gelmiştir. Bu gün de rasyonel adım atmaya hazırdır. Bizler mesela üniversiteden bu tür şeylere bakarken teorik bakıyoruz. Halbuki teorik mantıkla, pratik mantık farklı. Ben bir akademisyen olarak teorimi pratiğe indirebilirsem, o zaman sanayiciye yardımcı olurum. Sanayici pratiğin içinden geliyor ve pratikle hareket ediyor. Yanılıyor ve deneme yanılmayla buluyor. Teorik mantığın onlara kazandıracağı şey, öngörüşünü artırmak ve önceden planlayıp hazırlıklı olmasını sağlamak. Ama ben tamamen teorik düzeyde kaldığım sürece, pratiğin işleyişinin nasıl gerçekleştiğini bilmediğim sürece bir katkı sağlayamam. O pratiğin içinde farklı bir dünyayı yaşıyor bu bir. İkincisi tepeden inme yöneticilik mi, yoksa koçluk mu? dediğinizde bu kültür meselesidir. Sadece işadamında başlayıp biten bir kültürdür. Elbette işadamını da burda bir vebal bekliyor. Ancak aynı şekilde sizin Koçluk yapabilmeniz için, muhatabı olduğunuz kişinin de bu kültürü taşıması lazım. Biz o dengeleri henüz kurmuş değiliz. Türkiye'de ki mevcut insan kaynağı potansiyelimize bakarsanız on milyonun üzerinde işsiz var. Ancak sanayicilerden bir ortak ses yükseliyor. Eleman sıkıntısı çekiyoruz. Diyor ki kalifiye eleman, mümkünse Tayvan'dan, Uzakdoğu'dan şurdan burdan adam getirelim. Hatta eleman azaltma yönüne gidiyoruz. Bir yandan da arıyor, varsa gelsin diyoruz. Mühendis mezun olurken kafasındaki mühendis şablonu şu; kravatımı takıp, beyaz gömleğimi giyeceğim, güzel bir masam olacak, sabah gelip, masama oturacağım, kahvemi söyliyeceğim, günlük gazetelere göz atarken, sekreter o günkü evrakları getirecek imzalayacağım. Hadi biraz fedakarlık yapalım. Sekreter olmasın şu olmasın ama ben takım elbisemden vaz geçemem. Makina mühendisi makinanın başına geçmediği, yağa pasa bulaşmadığı sürece mühendislik yapılır mı? Terleyeceksin. Bunu söyleyince çocuk hayal kırıklığına uğruyor, "ben böylesini yapamam" diyor. Ve hala mühendis arıyor işletmeler. Mühendis diyor ki; bana çalışmam karşılığında yüzelli milyon ücret veriyorlar. Bu gün Konya mantığı dediğiniz işadamlarımız bir mühendis, bir yönetici veya pazarlamacı bana aylık bin dolar kazandırsın ben beşyüzünü maaş vereyim. 5 bin dolar kazandırsın, 2 bin dolarını maaş olarak vereyim diye düşünüyor. Siz verir misiniz Servet bey bir üretici olarak?

AKPINAR: Seve seve veririm.

TOPÇUOĞLU: 80 öncesinde, çalışanlara az para verin, azdırmayın, ne kadar ucuza kapatsak o kadar iyidir, diyorduk. Şimdi bana kazandır, ben de seninle onu paylaşayım. Bu günün Türkiye'sinin standardlarının üzerindedir bu anlayış. Bana göre o yüzden bu mantığı alkışlamak istiyorum.

ERDOĞAN: Sanayici veya işadamlarının, üniversite bitirmiş, kariyer sahibi veya meslek sahibi insanlara bakış açısında kopukluk var. Ama bir üniversite bitirmenin zorluğunu yaşayan bilir. Üniversite bitiren bir sanayici veya işveren sizin kıymetinizi bilir. Ama günümüzdeki sanayicilerin veya işverenlerin % 80'inin de eğitim seviyesinin olmadığını ve eğitim seviyesi yüksek insanlara daha farklı bir gözle baktığını biliyoruz.

TOPÇUOĞLU: Şimdi bir şeyi karıştırmayalım. Bizim sanayici ile tüccarın bir farklılığı vardır. Sanayicimiz sanayiden çile çekerek gelmiştir. Şu andaki kuşağın önemli bir bölümü öyledir. Bu insanlar zor elde etmişlerdir. Ve o yüzden daha ürkektir ve muhafazakardır. Çabucak ikna olmaz. Ancak çok ciddi bir zihniyet dönüşümü başladı. Şu andaki problem henüz bu zihniyet dönüşümünün sonucunda kurumsallaşma gerçekleşemedi. Sorun burda yatıyor. Kurumsallaştığı gün bunların hepsini aşmış olacak. ❑

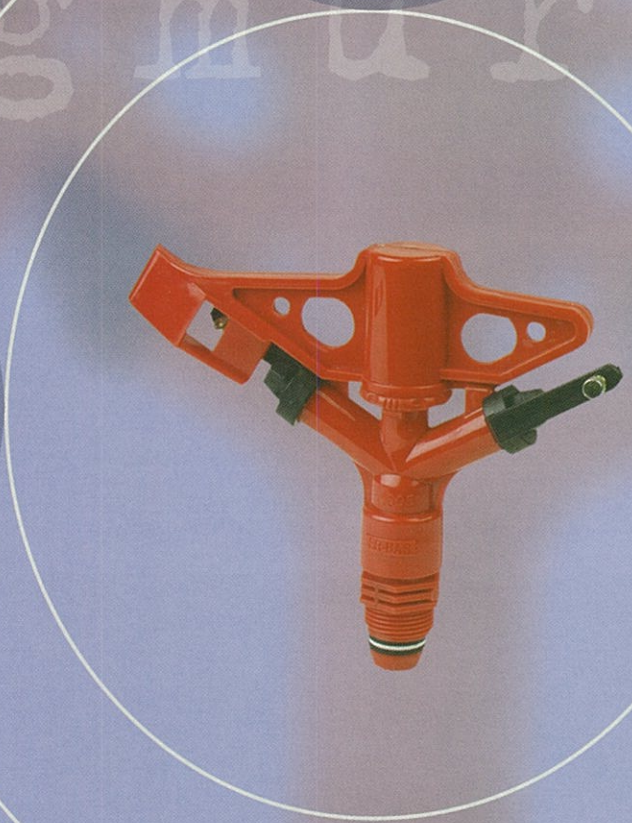
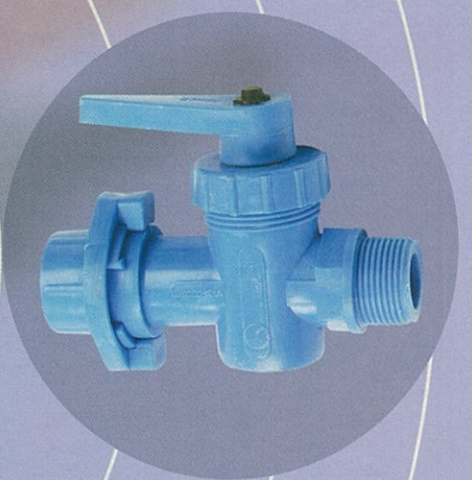
Geçtiğimiz iki yıl içinde küçülmeyi becerebilen özsermayesi yeterli olan şirketler ayakta kaldılar. Veya dış ticarete yönelerek pazar bulabilenler krizi az hasarla atlatmaya çalışıyorlar.

Servet AKPINAR

ER-HAS

Pazarlama Makina Sanayi ve Tic. Ltd.Şti.

Fabrika : Kayacık Mah. 3. Org. San . Böl. İhsandede Cd. 12 Nolu Sk. No:6 Selçuklu / KONYA Tel: 0 332 239 12 96 (3 Hat)
Büro : İnşaat Malzemeciler Sitesi Abdülbasri Sokak No:62 KONYA
(Eski Kamyon Garajı Karşısı)
Tel: 0 332 235 33 68-236 75 49 - 238 26 19 Fax: 0 332 237 27 37

Şuuri Cankut SAYLAN

Dünya Devleri Faizsiz Finans Sektöründe

Faizsiz bankacılık, dünyada etik yatırımlar konusunda öncülük yapmaktadır. Citicorp, Goldman Sachs, HSCB ve daha bir çok dünya devinin sektöre girmesi, sektörün büyüme potansiyelinin bir göstergesidir.

G-7 dışındaki ülkeler için sahnede olan bir şey daha vardır. Dış borç kamburunun arttırılamadığı, dış-kredi-verilebilirlik derecesinin düştüğü ölçüde, tahrik edilen iç borç mekanizması da, bu ülkelerin geleceğini ipotek altına almaktadır. Türkiye'den örnek verilecek olursa, borç faizlerinin para otoriteleri tarafından reel ekonomi kaynakları üzerinde bir savurganlığa nasıl âlet edildiği, 16.06.2001 tarihli takas operasyonunda gözlemlenebilir.

"(Takas konsolidasyonu ile) Hazine kısa vadeli borçlarının bir kısmını orta vadeli borç haline getirmektedir. Vadeleri 2001 ve 2002 yıllarında TL cinsinden (olan) borçlar, dolara çevrilerek vade uzatımına konu olmaktadır...

Takas işlemi, bankaları, portföylerinde bulunan düşük faizli kamu kağıtlarından kurtarmak ve kur risklerini azalatmak amacıyla yapılmıştır.

Takasla Hazine 8 milyar dolarlık iç borcun vadesini uzatarak, mütevazı bir avantaj elde ederken, bankalar kur riskinin tamamını Hazine'nin üzerine yıkarak büyük avantaj elde etmişlerdir.

Bankaların rahatlatılarak, reel ekonomiye kredi vermelerinin sağlanması, takasın amacıymış gibi gösterilirken, aslında sonu karanlık bir anafor fütursuzca tahrik edilmiş olmaktadır. Mevduata devlet güvencesi tanınmasıyla başlayan, batık bankaların Tasarruf Mevduatı Güvence Fonu'na devredilmesiyle devam eden anafor, mevcut "sistemin aynası" bankaları bu defa takasla kayırmakta, onlara yine halkın cebinden kur ve faiz avantajları sağlamaktadır. Buradan G-7 dışındaki ülkeler geneline geçersek, sorun aynıdır: halk kazanmıyorsa, ülke ticaret fazlası elde etmiyorsa, döviz bazında borçlar sürekli daha fazla anapara ve faiz borcunu getirecektir.

Sözgelimi bu durumdaki ülkelerin yabancı para satın almak için kağıt para matbaalarını çalıştıramayacakları da kesindir. Fiyatlar genel düzeyinin patlayacağı hiperenflasyon tehdidi, Türkiye başta olmak üzere bu ülkelerin kapısındadır. Çarşıya pazara el arabasıyla para taşınmasını gerektiren hiperenflasyona klasik örnek 1922 Almanya'sıdır.

"1. Dünya Savaşından sonra... Müttefikler Almanya'dan savaşın tüm maliyetini ödemesini istediler. Ancak 1921'de taleplerini 33 milyar dolara indirdiler. Almanya bu paraları Müttefiklerin

paralarıyla (örneğin İngiliz Sterlini ve Fransız Frankı) ödemeyi kabul etti. Ancak böyle bir devrim Almanya için imkansızdı. Alman Hükümeti ve Mermez Bankası boş bir ümitle gerekli yabancı parayı satın almak için para matbaasını çalıştırmaya başladı. Ağustos 1922 de fiyatlar genel parayı satın almak için para matbaasını çalıştırmaya başladı. Ağusto 1922'lerde fiyatlar genel düzeyi ayda %50 artıyordu. Bu hiperenflasyon Kasım 1923'de... H.G. Schact tarafından durduruldu. Schact mark basımını hızla durdurdu ve 1 trilyon eski marka eşit ve adına Rentenmark denilen bir yeni para çıardı."

Bakınız siz "zaten alış veriş de faiz gibidir" diyerek, bilinen üretim faktörleriyle yapılan ticaretle, aslında faktör geliri olmayan faizi karıştırmaya devam ederseniz, daha dünyadayken karşılaşacağımız akibet, canavarımsı bir bunalımdır. Bugün bu, şirket şirket veya ülke ülke mevzii bir tehlikedir; yakın gelecek için uluslararası bir tehdittir. "Borcumuzun aslını vermek gerektir" kuralına kimsenin itirazı yoktur. "Cahiliyyetten kalma bu çirkin adet" bugün bu kadar küresel ekonominin olmazsa olmazı ise, küresel medeniyetin seviyesi "cahiliyyettir.""Faizin her mev'inin mülga" olması, bugün için yegane uluslararası çözüm yoludur. Bu çözümün reddedilmesi halinde bankacılık sistemini çöküşünü ve ülke hazinelerinin çöküşünü önleyemeyecek alternatif, uluslararası savaştır. Doğrusu güç durumdaki ülkelerin doğal kaynaklarına göz dikilmesi, stratejik önemde veya verimli işletmelerine göz dikilmesi, başka bir ihtimal çağrıştırmıyor.

"Zaten alış veriş de faiz gibidir" demeyenler, ticaret ile faizli işlemi hassasiyetle ayıranlar için geliştirilmiş barışçı bir çözüm yolu daha var ki, faizsiz çalışan banka dışı mali aracı kurumların, ulusal veya uluslararası çapta faaliyetlerinin geliştirilmesidir. Bu oluşuma "ülkemizde İslam ilkelerine sıkı sıkıya bağlı faiz geliri istemeyen kişilerin tasarruflarına yönelik olarak faizsiz çalışan banka-dışı mali aracı görünümünde" bir tanım getirilmesi, konunun önemini daraltıcı bir yorumdur. Gerçekci yorum, faizsiz çalışan mali aracı kurumların, çökme sinyalleri veren faiz esaslı dünya para ve banka sistemine kurtarıcı alternatif oluşturması tarzında yapılmalıdır. Kurtarıcı formülün basit bir açıklaması: "Bir yandan sermaye

sahibi ve fakat ticari bir teşebbüs için gerekli tecrübe ve hünere malik olmayan bir kimse diğer yandan, aynı iş için aranan tecrübe ve maharete sahip, fakat gerekli sermayeye malik olmayan biri mevcut ise, işte İslâm, bunların teşebbüsten doğacak menfaat ve istifadelerini, sermayedarın sermayesini ve müteşebbisin tecrübe ve bilgisini meşru ve faydalı bir şekilde biraraya getirilmeleri suretiyle birleştirmiş bulunmaktadır."

Faizsiz finansman, kısa vadeli ticari emtia finansmanında yoğunlaşmakla sınırlı değildir. Faizsiz finansmanda global gelişmeler dikkate alındığında, sistemin ümit verici gücü daha iyi anlaşılacaktır.

"Öncelikle belirtmeliyiz ki faizsiz bankacılık, dünyada etik yatırımlar konusunda öncülük yapmaktadır. Citicorp, Goldman Sachs, HSBC... ve daha birçok dünya devinin sektöre girmesi, sektörün büyüme potansiyelinin bir göstergesidir...

Dünya Bankası grubu özellikle IMF ve IFC, Basel Komitesi ve Uluslararası Muhasebe Standartları Komitesi, faizsiz finans sektörünü giderek daha fazla dikkate almaya başlamışlar ve yeni ürün geliştirme konusunda olduğu gibi düzenleme, gözetleme ve muhasebe standartlarını oluşturma konularında da fiilen katkıda bulunmaya başlamışlardır...

IMF'in ekonomistlerinden Ghiath Shabsigh'e göre IMF, faizsiz bankacılığa yaklaşımını belirlemeye çalışmaktadır ve bu konudaki yaklaşımı şudur: sistem piyasa odaklı ise- şeffaflığı ve açıklığı garanti eden ve Merkez Bankalarının denetimini kolaylaştıran makul kurallar varsa ve etkili bir huluksal düzenleme çerçevesi bulunmaktaysa, Fon'un faizsiz sistem ile onu yönlendirmek, geliştirmek ve IMF'in teknik ve politik hedefleri ile uyumlu hale getirmek amacıyla ilgilenmemesi için bir sebep yoktur...

Faizsiz finansman bugün dünyanın hemen hemen her tarafında uygulanma imkanı bulmuştur. Güney Afrika, Rusya, Ortadoğu, Güneydoğu Asya ve Avrupa'da ticari ve yatırım bankacılığı şeklinde; Avusturalya, ABD, İngiltere ve Almanya'da hisse senedi ve yatırım fonları şeklinde; global düzeyde ticari finansman ve yatırım finansmanı şeklinde yahut Kanada'da kont finansmanı şeklinde uygulanmaktadır."

Faizsiz finans kuruluşlarını, "sistemin aynası" bankacılık uygulamaları karşısında kurtarıcı veya ümit verici alternatif kılan esas faktör, özel sektörün gelişmesine yapabileceği katkılardır. Elbette "geleneksel bankacılık sistemine parlak bir alternatif olma düzeyi", global ekonomi içinde marjinal bir konuma -yani kabul görmezlik konumuna-mahkum kalmayı, yeni şartlara kendini adapte etmeyi" gerektirir. Bunun da yolu, hukuki ve ekonomik çerçeveyi dinamik bir tahlile tabi tutan, akademik düzeyde araştırma ve geliştirme faaliyetinden geçer. Nasıl bir akademik düzey beklentimiz olabileceği konusunda, finansal derinliği olan bilimsel analizlerde faizsiz finansmanın kendinden bahsettirecek kadar bir tanınma düzeyini yakalamış olması gerekliliğini öne sürebiliriz. Tarihinin en en büyük borç yükü, iç ve dış borç stoku altında ezilen Türkiye'de yapılan ekonomik tahlillerde, faizsiz finansmanın yeterli tanınma seviyesinde olmadığı için, lâyık olduğu ciddiyette yer almadığını görmek mümkündür.

"Bilindiği üzere, borçlanma parasal bir olgu olmakla birlikte, temelinde toplumun ürettiğinden fazlasını tüketme eğiliminde olması ve gelecek kuşakların tasarruflarına bugünkü nesillerin el koymasıdır. Bu çerçevede, anti enflasyonist ve mevcut borçları azaltma politikalarının katlanılması gereken faturaları bulunmaktadır. Uygulanacak doğru politika ve programlar ise, sözkonusu faturanın ancak yüksek olmasını önleyebilecektir."

Bütün mesele "uygulanacak doğru politika ve programların" hala faizli bankacılık sisteminin yapısı, davranışları ve büyüklüğüne göre ele alınmasındaki teorik yanlışta düğümlenmektedir. Bir taraftan "gelecek kuşakların tasarruflarına bugünkü nesillerin el koymasındaki" çarpıklığı tesbit etmek, öbür taraftan güçlü ekonomiye geçişi sadece faizli finansal derinlikte aramak, çıkmaz sokaklarda dolaşmaktır.

"Medyanın finansamanı yoluyla iktidar olanlar aklı başında olan adamları istemiyor zaten. Çünkü onlar halka iş bulunması, gelir dağılımında adaletin sağlanmasına yönelik önlemler alınmasını isteyecekler. O zaman da ara sağlayıcılar, biz bu paraları millete iş bulmak için getirmedik, kusura bakmayın diyecekler."

Siyaseti ve ekonomisi ne bahasına olursa olsun, iktidarını devam ettirecek para sağlayıcılığına dayanan bir ülke, varoluş sebebi olan halkını inkar etmek konumundadır. Faizsiz finansal derinliği dikkate almamak, bilim çevrelerinin teorik yanlışı olduğu kadar, halkının reel ekonomi ihtiyaçlarını dikkate almamak siyasi ve iktisadi zihniyette özürlülüktür.

Türkiye örneğinde bu özürlülüğün doğuştan mı olduğu veya ne zaman başladığı konusunda, "ekonomik modeller-programlar-iktisadi zihniyet ilişkisi"nin yakın tarihi önemli ipuçları vermektedir.

"Aslında, tercih olunan toplumsal nitelikli her yapı, model veya programın arka plânı, o topluma, onu da oluşturan model bireye dayanmak dorumundadır... Sanayi devrimi ile ortaya çıkan... yeni dönemde oluşan sanayici kapitalist ile işçi sınıfı ve bunların ilişkileri tamamen model bireye uygundur. Öncelikle kendini düşünen, kendi çıkarını herşeyin üstünde gören, maddi çıkarı uğruna herşeyi feda etmeye hazır bir bireyin kurduğu modeldir bu model. İlikşiler ona göre şekillenmiştir. Altta kalanın ezildiği bir düzene girilmiştir... Türkiye 19. yüzyılın başlarından itibaren ilk aşamada dış kalıplarda Batı modellerini aktarmaya çalıştı... İttihat ve Terakki döneminde uygulama imkanı bulan milli iktisat politikası bunun güzel bir göstergesidir. Bu politikanın amacı ülkede sanayi tesisi kurma gereği varken, ortada bulunmayan Müslüman müteşebbis zümreyi oluşturmak olmuştur... Uygulanan politikaların gerçekteki hedefi Türkiye'yi çok hızlı bir şekilde sanayileştirmeye dönüktür. Bu en azından 1960'lara kadar böyledir. Toplumsal dengelerin sanayileşme uğruna feda edilebileceği veya en azından gözardı edilebileceği kabulü var...

Bizim sahip olduğumuz birey Osmanlı Devleti ekonomik yapısına uygun düşen bir bireydi. Ben merkezli olmayan bir bireydi. Toplumsal düzeyde bütün sosyal grupları varkılmayı hedefleyen, birey düzeyinde de kendisi kadar diğerlerinin de varolma hakları olduğunu düşünen, tabiatı da bu ölçüde değerlendiren bir bireydi... Siz bu bireyle 19. yüzyıl sonunda varlığı eksik görülen bujuva sınıfını oluşturamazsınız. Nitekim uygulanan politikalar sonunda 1930'lara kadar bunun ortaya çıkmadığı görüldüğünden, (1929) Ekonomik buhranının da işi kolaylaştırması sonucu, devletin yatırımlarda öncülük ettiği bir sanayileşme modeline geçilmek zorunda kalındı. Ancak siyasi alanda varolmanın imkanlarından istifade eden birey, bu kolaycılıktan o tarihlerden itibaren hiç vazgeçmedi. Siyasal alanda olmak veya onunla işbirliği yaparak, kolaydan aktarımda bulunmak gibi bir gelenek türedi. Yatırımcı burjuva olmsı öngörülen birey, gittikçe çevreye de yayılmak üzere, var olanı kendisine aktarmaya çabalayan bir nitelik kazandı. Sonunda bugünkü rantiyeye ulaşıldı. Ve bu birey bugün en kolay para kazanılan yer olan devletin sırtındadır."

Bu başarılı ve yetkin analizde, siyasal alanın mali aktarımda bulunan kolaycılığının tahrik edici gücünü, faizli ekonomik model olarak algılamak gerekir. Bu modelin tahrikleri sonucu, "Gayri Safi Milli Hasıladaki dış borç yüzdesi 1980'de 22.9'dan 2001'de 65.6'ya; iç borç yüzdesi 1980'de 13.6'dan 2001'de 27.9'a ve toplam borç yüzdesi 1980'de 36.5'den 2001'de 93.5'e yükselmiş durumdadır. "Hazine verilerine göre 2000 yılında iç borç toplamı 58 milyar dolar olurken, dış borç toplamı 116 milyar 105 milyon dolar olarak gerçekleşti. Bu borç rakamını toplam nüfusa oranladığımızda kişi başına borç 2764 dolar olarak ortaya çıktı."

Ürettiğinin tamamı alacaklılarına ait bir ekonomik bünye, gelecek nesillerin tasarrufların ada el koyarak, üstelik hak edilmeyen bir tüketim standardı seviyesinde harcama yaparak, ancak zillete doğru yol alır; gelecek nesillerine de zillet damgasını vurur. Bu boğucu sıcak borç baskısı altına, ecdadın kelimelerindeki serinlikten medet umabiliriz: Onlar borçlarının bâr-ı mihneti altında yaşamamışlardı. Çare, iradeleri dışında borçla karşılaşan, fakat borcun eziyet ve elem yükünü gönül yükü haline getirip, borcu ödeme iradesi gösterebilecek nesillerdedir. ❑

LONCA

ARTIK LONCA'YA ABONE OLABİLİRSİNİZ!

Abone Olmak İçin: Tel: 0 332 251 06 70 (5 Hat) Fax: 0 332 248 93 51 e-mail: kso@kso.org.tr

ABONE BİLGİ FORMU

Adı Soyadı

Firma Adı

Doğum Tarihi

Görevi

Dergi Teslim Adresi

Posta Kodu İlçe

Şehir

Tel Fax

e-mail

Fatura Bilgileri: Adıma Firma Adına

Firma Adı

Adres

Semt

Posta Kodu İL

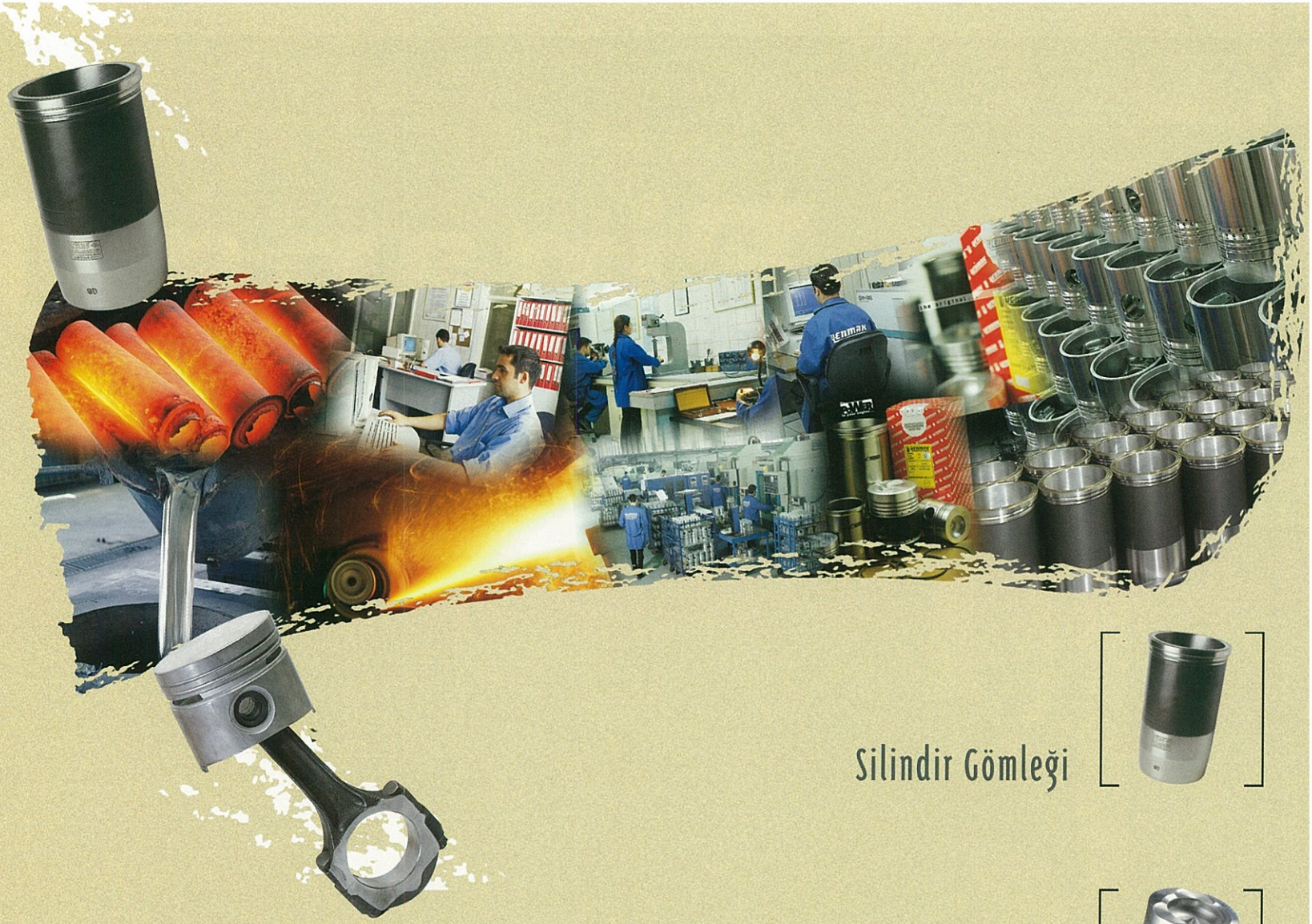
Vergi Dairesi No

1 Yıllık Yurt İçi Abonelik 15.000.000.-TL
1 Yıllık Yurt Dışı Abonelik 40.-$

Konya Sanayi Odası Banka Hesap No:

Ziraat Bankası Nalçacı Emlak Şb. 152302
Halk Bankası Sanayi Şb. 26322

Not: Abone bilgi formu ile banka dekontunuzu Oda'mıza fakslayarak abone olabilirsiniz.

plato 0.332.2370019

Silindir Gömleği

Piston

Distributor in Turkey;

PERFECT CIRCLE
PISTON RINGS

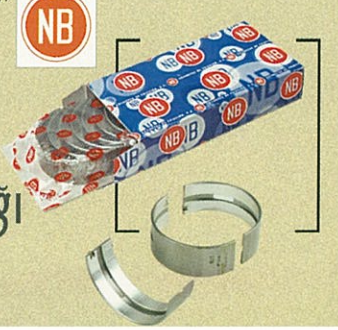
Segman

Distributor in Turkey;

NB

Motor Yatağı

YENMAK

Genel Merkez : Oto Parçacılar Sit. C Blok
Boyluca Sokak No:36 42300
Konya - TÜRKİYE
Tel : +90.332.233 14 52- 233 21 80
Fax : +90.332. 235 55 66 - 248 48 55

İstanbul Şube : Namıkkemal Cad. Gençoğlu İş Mrk
No:19/3 Aksaray/İSTANBUL-TÜRKİYE
Tel : +90.212.530 18 89 - 530 62 65
Fax : +90.212.530 18 90

www.yenmak.com.tr e-mail:yenmak@yenmak.com.tr

Harun KAYNAK

Finansal (Leasing) Her

Uluslararası uygulamalardaki geçmişine kıyasla ülkemiz yönünden son derece yeni sayılabilecek bir enstrüman finansal kiralama. Buna rağmen, bugün için alternatif yöntemler arasında en büyük işlem hacmine sahip yöntemlerden birisi olarak kendini gösteriyor bu enstrüman. Bu durum, mevzuatın finansal kiralama müessesesine yönelik olarak öngördüğü bazı teşvikler unsurlarından kaynaklandığı gibi, Vergi İdaresi'ndeki görüşlere aykırı olarak Danıştay'ın artık mustakar hale gelmiş bazı görüşlerinden doğan bir kısım avantajlara da dayanıyor. Bütün bunlara rağmen, bugünkü yapısıyla finansal kiralama alternatifinin her zaman için doğru bir finansal seçim olduğunu iddia etmek mümkün görülmüyor.

Finansal kiralama alternatifinin, hemen herkesin bildiği yegane avantajı, düşük KDV ödenecek olması. Gerçekten, finansal kiralama şirketlerince kiralamaya konu edilen malların teslîminde uygulanacak KDV oranlarının hemen tamamı için daha düşük oranlar öngörülmüş durumda. Lüks tüketim malları arasında kabul edilen bazı mallar hariç olmak üzere, finansal kiralama konusu yapılabilecek nitelikteki mallar için öngörülen normal KDV oranlarının çok altında kalan KDV oranları geçerli finansal kiralamada bugün için, yaygın bir örnek olarak, bilgisayarların alım-satımı %18 oranında KDV'ye tabiyken, finansal kiralama şirketlerince kiralanan aynı ürünler için uygulanacak KDV oranı %1 olarak öngörülüyor.

Bu durumda, bilgisayarı satın almak veya finansal kiralama şirketlerinden kiralamak arasında yapılacak seçime göre (18-1=) %17'lik bir KDV avantajı sağlandığı sonucu doğmuş gibi görünüyor. Ancak, Katma Değer Vergisi sistemimizde bir ay içerisinde satılan mal ve hizmetler dolayısıyla tahsil edilen KDV'lerden, satın alınan mal ve hizmetler için ödenen KDV'lerin düşülmesi suretiyle vergi dairesine ödenecek KDV belirlenecek olduğundan, bu avantaj ancak geçici bir süre için geçerli olabilecektir. Zira, finansal kiralama alternatifinin seçilmesi dolayısıyla normal orana göre düşük ödenen KDV, normal şartlarda en geç ertesi ayın 25'inde vergi dairesine ödenecektir. Dolayısıyla, sağlandığı iddia edilen KDV avantajı salt anlamıyla doğru kabul edilemez. Konuyu bir örnek üzerinde daha anlaşılır hale getirelim.

Farz edelim ki, bir tekstil işletmesinin muhasebe işlemlerinde kullanacağı kapasitedeki bilgisayarın piyasadaki KDV hariç fiyatı 5.600.000.000-TL olsun. Bu işletme, sözkonusu bilgisayarı satın almak yolunu seçerse ödeyeceği KDV (5.600.000.000*%18=) 1.008.000.000-TL iken, finansal kiralama yolunu seçer ve sözkonusu bilgisayar için toplam kira bedeli olarak 7.000.000.000-TL üzerinden finansal kiralama şirketiyle anlaşma sağlayacak olursa, ödeyeceği toplam KDV (7.000.000.000*%1=) 70.000.000-TL olacaktır. Bu durumda, finansal kiralama alternatifinin seçilmesi durumunda toplam olarak(1.008.000.000-70.000.000=) 938.000.000-TL tutarında noksan KDV ödenmesi gerekecektir.

Ancak, KDV dönemlerini izleyen ayların en geç 25'i itibarıyla ödenmeleri gereken KDV'lerin, noksan ödenen KDV tutarlarında fazladan ödeme yapılması suretiyle telafi edilmeleri gerekecektir. Aynı örneğe bir kaç veri eklenip devam edilecek olunursa, bu durumun nedeni anlaşılacaktır. Varsayalım ki, sözkonusu şirket bahsi geçen bilgisayarı 1 Ağustos 2001 tarihinde teslim almış ve Ağustos 2001 ayı itibarıyla başka bir mal veya hizmet satın almadığı halde bu ayda yapmış olduğu tüm satışları dolayısıyla 1.200.000.000-TL tutarında KDV tahsil etmiş olsun. Buna göre, satın alma alternatifine karşılık olarak, bilgisayarın 4 yıl için kiralanmasının, kira ödemelerinin yaklaşık %70'lik kısmının bir yıl içerisinde (Ağustos 2001-Ağustos 20002 ayları arasında) yapılmasının ve ilk ay sonu itibarıyla 400.000.000-TL tutarında kira ödemesi yapılacak olmasının öngörüldüğü bir örnekte, KDV beyannamesinin verileceği en geç 25 Eylül 2001 tarihi itibarıyla (1.200.000.000-1.008.000.000=) 192.000.000-TL tutarında bir KDV ödemesi yapılacağı yere (1.200.000.000-(400.000.000*%1)=) 1.196.000.000-TL tutarında bir KDV ödemesinin yapılması gerekecektir. İzleyen aylarda yapılan kira ödemeleri üzerinden hesaplanıp ödenecek KDV'nin, ilgili ayların beyannameleri üzerinde indirim KDV olarak dikkate alınabileceği açıktır. Ancak, örnekten de anlaşılacağı üzere, finansal kiralama işlemlerinde KDV oranlarının düşük olması, sadece ödenecek vergiyi kısmen erteleme imkanı sağlamakta, ödenecek nihai KDV düşmemektedir. Buna rağmen, ödenecek KDV nihai olarak düşmeyecek olsa dahi, yaşanan enflasyonun

Kiralama

Zaman Avantajlı mı?

paranın zamana karşı değerini azaltması dolayısıyla, finansal kiralama işlemlerinde KDV oranlarının düşük olmasının sağladığı kısmi avantajlar da vardır. Zira yukarıdaki örnekte tercihin finansal kiralama yönünde kullanılması halinde ödenmesi gereken KDV'nin tamamı 1 Ağustos 2001 tarihinde ödenmesi gerekmeyecek, en büyük kısmı 25 Eylül 2001 tarihinde olmak üzere kira ödemesinin olduğu izleyen KDV beyan dönemlerinde ödenecektir. İşletmelerin aynı ay için düzenleyecekleri KDV beyannamelerinde ödenecek KDV'nin çıkmaması durumunda, paranın zaman değeri nedeniyle finansal kiralama alternatifinin seçilmesi daha da iyi bir avantaj sağlayacaktır. Zira ödenen düşük KDV tutarının, aynı ve sonraki aylarda ödenecek KDV'yi yükseltici etkisi kendisini daha geç hissettirecektir. Ancak, bu durumda dahi ödenecek KDV nihai olarak düşmemiş olacaktır.

Finansal tercihlerde finansal kiralama alternatifinin seçilmiş olmasının sağlayacağı asıl avantaj ise, kira ödemelerinin daha yüksek bölümlerinin ilk yıllara yayılması durumunda kendini gösterecektir. Sabit sermaye ihtiyacını satın alma yoluyla karşılayan işletmelerin, satın aldıkları varlıkların maliyetlerini sadece amortisman oranına isabet eden kısmı üzerinden gider yazmaları mümkünken; tercihini finansal kiralamadan yana kullananların ödenen kira bedellerinin tamamını ödeme yılında gider olarak dikkate alabilmeleri mümkündür.

Vergi İdaresi'nin, kira süresi içerisideki herbir yıl başına düşen ortalama kira bedellerinin üzerindeki kira ödemelerini "peşin ödenmiş kira" olarak kabul etmesine rağmen, Danıştay'ın artık istikrar arz eder hale gelen aksine kararları bu yönde açık bir vergisel avantaj doğurmuştur. Yürürlükteki hükümlere göre, bir sabit sermaye unsurunun maliyet bedeli üzerinden azami olarak %20 oranı üzerinden amortisman ayırmanın mümkün olduğu bir ortamda, kira bedellerinin %70-80'lere varan kısımlarının ilk yıllarda ödenmesi durumunda, aynı varlığın toplam kira bedellerinin %70-80'lik kısmının gider yazılması açık bir vergisel avantaj sağlar. Ancak bu avantajın sınırsız olduğunu söylemek te mümkün değildir. Zira, finansal kiralama konusu varlık üretim sürecinde kullanılıyorsa, gider yazılabilecek kira bedellerinin tamamı artık üretim maliyetleri içerisinde düşünülecektir. Bu açıdan, ilk yıllarda yapılacak ödemelerin amortisman oranlarının üzerine çıkması durumunda, üretim maliyetlerinin yapısı bozulacaktır. Konuyu bir örnek üzerinde açıklayalım.

Varsayalım ki, metal ve aleminyum ürünleri imal eden bir şirketin üretim hattında kullanacağı makaslar finansal kiralama yoluyla edinilmiş olsun. Yine, sözkonusu makasların satın alınması durumunda piyasa değerlerinin 100.000.000.000-TL olduğu halde kiralanmaları nedeniyle 120.000.000.000-TL'ye mal edildikleri ve ilk yıl için toplam bedelin %70'lik kısmının kira olarak ödenmesinin öngörüldüğü farz edilsin. Buna göre, aynı makasların satın alınması durumunda üretim maliyetleriyle ilişkilendirilmesi gereken gider unsuru (100.000.000.000*%20=) 20.000.000.000-TL olacakken, kiralanması durumunda maliyetlerle ilişkilendirilecek gider ödenmesi gerekn kira gideri olarak (120.000.000.000*%70=) 84.000.000.000-TL olacaktır. Bu durumda, üretim hattında kullanılan makasların finansal kiralama yoluyla edinilmeleri halinde, birbirini izleyen dönemler itibarıyla üretim maliyetleri dalgalanmalar gösterecektir. Yüksek stokla çalışmak durumunda kalan sınai işletmler yönünden böylesine bir maliyet dalgalanmasının doğurduğu yapısal bozukluğun etkisi daha fazla hissedilecektir. Oysa, tercihin satın alma yönünde kullanılması halinde, aynı varlıkların birbirini izleyen yıllar itibarıyla üretim maliyetlerine yansıyan amortisman giderleri aynı olacak ve yıllar itibarıyla üretim maliyetlerinde bir istikrar oluşacaktır.

Öte yandan, genel şekliyle finansal kiralamanın nispeten pahalı bir yöntem olduğu da bilinmektedir. Yine, yapılacak yatırımlara sağlanacak "yatırım indirimi" gibi teşviklerden sadece finansal kiralama şirketlerinin yararlanabilecek olması da, kiralayan şirket yönünden dezavantaj oluşturur. Zira, tercihin satın alma yönünde kullanılması halinde, aynı teşviklerden kiracı konumundaki şirket yararlanacaktır.

Finansal kiralamanın yukarıda ifade edilen negatif yönlerine rağmen, diğer finansal tercihlere göre pozitif yönleri de bulunmaktadır. ❑

Abdullah TUZCUOĞLU

TERÖR MÜ? SAVAŞ MI?

Hiç bir şey eskisi gibi olmayacak diyordu tüm dünya stratejistyenleri. 11 Eylül, yakın tarihin en büyük olaylarından birini yaşadığında yeni bir dönemin kapıları aralandı. ABD'yi sembolize eden ikiz gökdelenler büyük bir terör eylemiyle yerle bir olmuştu. ABD'nin istihbaratı ve güvenlik sistemleri bu eylemin ortaya çıkmasına engel olamamıştı. Bu, tüm dünya açısından inanılması güç bir olaydı. Güç olduğu içinde herkes eylemin altında başka ihtimaller üzerinde de kafa yormaya başladı.

Doğrusu kafaları fazlasıyla karıştıracak nedenler de yok değildi. Füze kalkan sistemlerinin tartışıldığı bir dönemde, istihbarat bütçelerinin azaltılmasıyla ilgili görüşmeler arefesinde böyle bir eylemin ortaya çıkması tesadüf müydü? Veya eylemi tasarlayan teröristler her türlü stratejik değerlendirmeyi ve eylemin uygulanış biçimini kusursuz bir şekilde mi planlamıştı.

Olay üzerinde yürütülen spekülasyonların yanında ortada ciddi bir eylem ve bu eylemin sonucu olarak Amerika'nın tavrının ne olacağı konusu vardı. Tam da bu sıralarda bir dostum bu olayla örtüşen şöyle bir yorumda bulundu. Mahallenin kabadayısı akşamları meyhaneden çıkar ve nara atarak evine doğru gidermiş. Bir gün gece karanlığında kim olduklarını seçemediği iki kişi, kabadayının kafasında içki şişesini parçalamış ve hemen kimseye görünmeden ortadan kaybolmuşlar. Şimdi kabadayı bu adamları bir güzel benzetecek ama kim olduklarını tesbit edememiş ve gittikçe hırçınlaşmaya başlamış. Ertesi gün öfkesini kusmak için gözüne kestirdiği kim varsa bir güzel dövmeye başlamış.

ABD'deki terör eylemi bu fıkraya benzer bir tablo ortaya çıkardı. Önce CIA ve FBI uzun bir süre delil toplamaya çalıştı. Eylemin ilk günlerinden itibaren muhtemel isimler arasında telaffuz edilen Bin Laden'e doğru delillerin ortaya çıkmaya başladığı söylendi. Kimdi Bin

Ladin? Suudi Arabista'lı ticaretle uğraşan bir alilenin sıradan bir ferdi. Tüm malvarlığını Afganistan cihadına harcamış bir adam. O dönemlerde ABD'nin gözbebeği. Bu gün can korkusuyla ülkesini terketme onursuzluğunu gösteren Suudi Arabistan Kralı Faysal'ın desteklediği bir gerilla savaşçısı. Yaklaşık onbeş yıl başta Amerika olmak üzere kendisi ve adamları kahraman ilan edilen bir hareketin önderi. Gün olup devran dönünce bir terörist başı. Gözünü kan bürüyen bir cani. İşte Usame bin Ladin'in kahramanlıktan caniliğe kısa hayat öyküsü.

Bu arada eyleme katıldığı eldeki delillere dayanarak iddia edilen bir takım isimlerin olaydan sonra hayatta oldukları ve ailelerine telefon ettikleri dünya basınına bomba gibi düştü. Tabi bu konuların kısa bir süre içinde üzeri toprakla örtüldü. Anlaşılan istihbarat bilgilerinde bir takım yanlışlıklar söz konusuydu. Öte yandan Bin Laden'in Afganistan dağlarında, iletişim imkanlarının neredeyse imkansız olduğu bir ortamda böyle bir eylemi planlamış ve gerçekleştirmiş olabileceği ihtimali de pek inandırıcı gelmiyordu. Amerika gibi güvenlik sistemlerinin son derece geliştiği bir ülkede aynı anda pek çok uçağın kaçırılmış olması, uçakları kullanan teröristlerin gökdelenlere ve Pentagon'a yönelmeleri nasıl gözden kaçabilirdi. Böyle bir eylemin planlanması bile uzun yıllar alan bir çalışmanın sonucu olarak ortaya çıkabilirdi.

Tüm hareketleri mercek altında takip edilen bir örgüt, ABD'nin ve tüm dünya istihbaratını aşmayı nasıl başarabilirdi. Acaba işin içinde bir başka devletin parmağı olabilir miydi? Bunları belki hiç öğrenemeyeceğiz. Ama şimdi ABD'nin gösterdiği bir hedefi var; bin Laden ve onun yaşadığı ülke Afganistan.

Afganistan bir İslam ülkesiydi. Artısıyla eksisiyle bir İslam ülkesi. Şu halde İslam dünyası hiç de inandırıcı olmayan bir takım delillerle Afganistan'a savaş açılmasını nasıl karşılayacaktı? Üstelik Batı'nın hemen bir blok oluvermesi karşısında, hele de Bush'un "haçlı seferi" tanımlaması karşısında hangi duygular besleyecekti? Bush'un, *"sözlerinin yanlış anlaşıldığını"* söylemesi müslüman kamuoyunda inandırıcı olmuş muydu? İslam dünyasında patlak veren eylemler, yazılanlar, konuşulanlar Amerika'ya karşı ciddi tepkiler olduğunu gösterdi. Genel kanaat şuydu, teröre hayır ama, 11 Eylül eylemini gerçekleştirdiği ciddi kuşkular taşıyan tek bir insan için bir İslam ülkesine saldırmak yanlış. Masum insanların düşen bombalar altında parçalanması, nereden geldiği belli olmayan füzelerle yok edilmesi, zaten açlıkla mücadele eden halkın korunmak için çocuk-ihtiyar demeden dağlara çıkmaya mecbur edilmesinin sözlükteki tanımı neydi?

Diğer bir husus bu savaşın gerçek saiki terör müydü sorusu? Yoksa işin içinde başka hesaplar da var mıydı. ABD'nin önceden tasarladığı bir takım global planlar için ikiz kulelerin yerle bir olması bahane olarak mı kullanılıyordu? Nato'nun 1995'te Genel Sekreter Willy Claes tarafından açıkladığı "yeni düşman kökten dinci İslamdır" konseptiyle bir irtibatı var mıydı bu savaşın? Nitekim terörü yok etmek adına yola çıkılan bu savaş, son zamanlarda yerini yeni sınırlar çizileceği tartışmalarına bıraktı.

ABD'nin, Nato'yu ve İslam dünyasının yerli Amerikalılarını arkasına alarak soyunduğu bu hareket nerede duracak? Bunlar belli değil. Burada Türkiye'nin tavrına da temas etmek gerekiyor. Terörle mücadelede 30 bin insanını kaybeden Türkiye'nin ABD'ye ve Batı'ya sorması gereken bir takım sorular olduğunu düşünüyorum. Yıllarca Türkiye'nin terör olaylarından canı yanarken Batı neredeydi? Bu gün gösterdiği tepkiyi baz aldığınızda, terörle mücadelede Türkiye'ye destek olması gerekirken aksine Türkiye'yi köşeye sıkıştırmaya çalışan tutumlarıyla Batı'nın bu çifte standardına gözlerimizi kapatamayız. Ülkemizdeki kardeşlik ortamının bozulmasında Batı'nın payını görmek gerekir. Batı'yla ilgili endişeler o kadar ciddi boyutlardaki; insan Apo'nun yakalanmasına gösterilen desteğe bile kuşkuyla bakıyor. Şimdi ABD, Afganistan'a yönelik saldırısında Türkiye'yi de yedeğine almak istiyor. Stratejik hesaplar onu gerektiyor. Psikolojik savaşın kuralı İslam ülkeleri kamuoyundan yükselen tepkiyi yumuşatarak işini yürütmek. İsrail'e "sen yerinde kal" diyor. Oradaki doğru strateji de İsrail'in yerinde kalması. Yani ikinci bir haçlı seferi gafını yapmamak.

ABD'nin nerede duracağı biliniyor mu? Amerika'nın kafasındaki yeni sınır planları ne? Bu, törörün yokedilmesiyle doğrudan irtibatlı bir plan mı, yoksa Amerika'nın global hedefleriyle mi ilgili? Amerika başkanının ağzından kaçırdığı haçlı seferi söyleminin içeriğinde, terörü bahane ederek İslam dünyasını tek tek hizaya sokma düşüncesi mi yatıyor acaba?

İyi'de ABD'nin nerede duracağı biliniyor mu? Amerika'nın kafasındaki yeni sınır planları ne? Bu, törörün yokedilmesiyle doğrudan irtibatlı bir plan mı, yoksa Amerika'nın global hedefleriyle mi ilgili? Amerika başkanının ağzından kaçırdığı haçlı seferi söyleminin içeriğinde, terörü bahane ederek İslam dünyasını tek tek hizaya sokma düşüncesi mi yatıyor acaba? Türkiye'nin bunlarla ilgili bir bilgisi var mı?

Bir fıkra. Bir papaz, bir müslüman ve bir hoca bir çiftçinin bağına girerek ekilen bitkileri farkında olmadan tahrip etmişler. Çiftçi buna çok kızmış ve onları cezalandırmak istemiş ama karşısında üç kişi olduğu için şöyle bir cinlik düşünmüş.

- Be hey papaz şu sarıklı benim hocam. Bu da benim din kardeşim. Sen ise bir papazsın. Benim bahçemde ne işin var.

Ve elindeki sopayla başlamış vurmaya. Papazın işini bitirdikten sonra hocaya dönmüş:

- Yahu hoca, bu müslüman benim gibi cahil. Onun affedilecek bir tarafı var, ama sen okumuş yazmış bir adamsın.

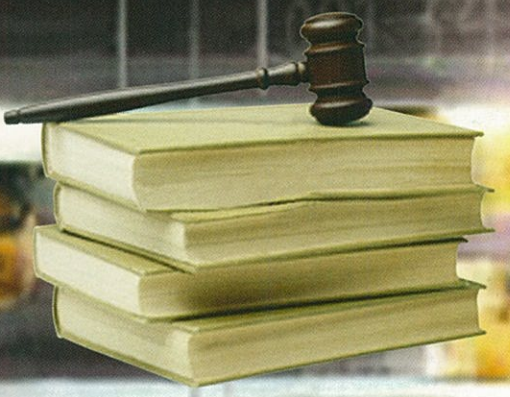
Bu sefer hocayı bir güzel sopalamış. Hocadan sonra tek başına kalan müslümana yönelmiş. Sırtına sopayı yiyen müslüman bir taraftan inliyor bir taraftan da:

- "Papazla hocayı telef ettirmemek varmış", diye söyleniyormuş.

Şimdi Amerika'nın terör bahanesiyle nereye kadar ilerleyeceğini ortaya koyması geriyor. Yoksa uzun süreli bir mücadele diye telaffuz edilen kararlılığın nerede biteceği belli olmaz. Bu net bir şekilde ortaya konmadan Türkiye'nin uzun vadede hayrına bir gelişme olacağını düşünmek rastgele olta atmaya benzer. Bir konup üç alıncağı söylenen bir süreç, Türkiye'ye milyarlarca dolara maloldu. Hem de sadece bir "aferin" karşılığında. O günlerde baba Bush'un "Türkiye gerçek bir müttefiktir" sözlerini bayram havası zannetmiştik. Ama sonuçta cenaze evine döndük. Şimdi oğul Bush aynı şeyleri söylüyor.

Türkiye Afganistan'a asker gönedererek ne kazanacak ne kaybedecek? Bunların hesabı yapıldı mı? Yoksa körfez krizinde doksandan yediğimiz golün bir benzerini daha yiyecek miyiz? Bu dergi yayına hazırlanırken hükümete Afganistan'a asker gönderme konusunda meclis tarafından yetki verilmişti. Bu dergi elinize ulaştığında Türkiye Afganistan'a umarım asker göndermemiş olur. Bu, İslam dünyasınından Türkiye'ye muhabbetle bakan önemli bir kamuoyunu hayal kırıklığına uğratacaktır. Zaten İslam dünyasında kaybettiğimiz sempati tamamen güvensizliğe bürünecek ve Batı karşısında, daha da yalnızlaşacağız. Türkiye'yi krizkolik yapan hükümet bu sefer de sonu bilinmeyen bir maceraya ülkemizi atmamalı. Çünkü hükümet bu işin nereye varacağı konusunda son derece bilgisiz. Hatta "bir koyup üç alacağız" diyemeyecek kadar bile bilgisiz.❑

Latif Cem BARAN

YARGI KÖŞESİ

Yargıtay Kararları

ACİZ BELGESİ

Muvakkat ya da kesin aciz belgesi bulunmasa da; borçlunun evinde, ortağı bulunduğu şirkette ve taşınamazlarında yapılan hacizler borcu karşılamıyorsa; ivazsız tasarrufların, olacak ve ferileriyle sınırlı olacak şekilde iptaline karar vermelidir. (İİK 277-278)

(15.HD.13.01.1997-6903/65)

AÇIĞA İMZA

İşin teminatı olarak açığa imza suretiyle verilen senet, anlaşmaya aykırı olarak doldurulduğu kanıtlanmadıkça geçerlidir.

(15.HD.24.09.1991-1312/4332)

BAYİLİK SÖZLEŞMESİNİN FESHİ-TAZMİNAT

Taraflar arasındaki bayilik sözleşmesi gereğince, dağıtım bölgesi içerisindeki perakende satış noktalarına, gerekli servis verecek sayı ve nitelikte dağıtım aracı ve satış elemanı temin ve tahsis etmekle yükümlü olan davacının, dağıtım yapacak araçları elden çıkarmasının; keza davacı şirket ortaklarının yakınlarının, davalı şirketle aynı konuda faaliyet gösteren firma kurmasının, sözleşme hükümlerine aykırı olduğunun kabulünde bir isabetsizlik yoktur. (BK.106)

(19.HD.23.03.1996-11898/2975)

ÇEKİN İKİ KEZ ÖDENMESİ

Çekin ilk hamili, bu çeki muhatap bankaya ibraz etmeden çek bedelini bankadan almış ve muhatap banka da, bu çekin ibrazı yapılmadan ödeme yapmış ve sonradan bu çekin başkasının eline geçmesi ile çek keşidecisi ikinci kez ödemek zorunda kalarak görmüş ise, bu eylemde, hem ilk çek hamili ve hem de muhatap banka, keşideciye karşı ayrı ayrı sorumludur. (11.HD.01.02.1994-1659-614)

ESER SÖZLEŞMESİ-GÖTÜRÜ-KDV

Eser sözleşmesinde, arsa sahibi yükleniciye arsadaki tapu payını devretmeyi; yüklenici de, buna karşılık daireler vermeyi kararlaştırmışlarsa arsa payı olarak ödenen bedel götürüdür.

Götürü bedele, katma değer vergisi de dahildir. Yüklenici, bağımsız bölümler için tahakkuk ettirilen katma değer vergisinden dolayı, arsa sahibinden hak talep edemez. (3065.s.KDV.K.m.38,40,46)

(15.HD.01.02.1994-1084/472)

HACZİ ÖĞRENMEDE KANUNİ KARİRE

Haczi öğrenmede kanuni karire (İİK m.93/3); istihkak iddiasının yapıldığı tarihte, "borçlu ile birlikte oturan" kimselerin (borçlunun eşinin, gelinin, iş ortağının) haczin yapıldığı gün, haczi öğrenmiş sayılacakları ve istihkak iddiasında bulunma ya da istihkak davası açma süresinin haciz tarihinden itibaren işlemeye başlar.

(15.HD.17.03.1992-671/1345)

İMZA İNKARI

İKK.26913 Maddesi hükmüne göre borçlular dayanak sözleşmede iki imzayı inkar etmediklerinden akiti kabul etmiş sayılırlar.

(12.HD.24.01.1995-645/662)

İSTİHKAK İDDİASI-VERGİ LEVHASI

Vergi levhası (kaydı) "karısı, kızı, kardeşi" gibi bir yakını adına olan işyerinde, haciz sırasında borçlunun bulunması (ve işyerinin borçlu tarafından çalıştırıldığının tanık beyanları ile kanıtlanması) halinde işyeri borçluya ait sayılır. (İİK.97/a)

(15.HD.24.01.1996-41/341)

TENFİZ -İCRA TAKİBİ- YABANCI MAHKEME KARARLARI

Yabancı mahkemeden verilen ilama dayanarak genel haciz yolu ile takip yapılmış borçlu yasal süresince itiraz etmiş olduğundan takip durmuştur. 2675 s. Milletlerarası Özel Hukuk ve Usul Hukuku Hakkında Kanunun 34. maddesi hükmüne göre "yabancı mahkemelerden hukuk davalarına ilişkin olarak verilmiş ve o devletin kanunlarına göre kesinleşmiş bulunan ilamların Türkiye'de icra olunabilmesi yetkili Türk mahkemesi tarafından tenfiz kararı verilmesine" bağlıdır. Mercice bu yön gözetilerek "itirazın kaldırılması talebinin reddi" gerekirken kabulü isabetsizdir.

(12.HD.27.09.1994-10654/11244)

HATALI YAPILAŞMAYA SON

- *HAZIR BETONDA MODERN TEKNOLOJİ*

KONYA ÇİMENTO
HAZIR BETON

Deneyimli uzman kadrosu ve çağdaş yapısı ile tercih edeceğiniz kuruluştur

KONYA ÇİMENTO SANAYİ A.Ş.
ADRES: ANKARA YOLU ÜZERİ NO: 355 KONYA
TEL: 0.332.345 03 55 (4 Hat) - FAX: 0.332. 345 03 71 (7Hat)

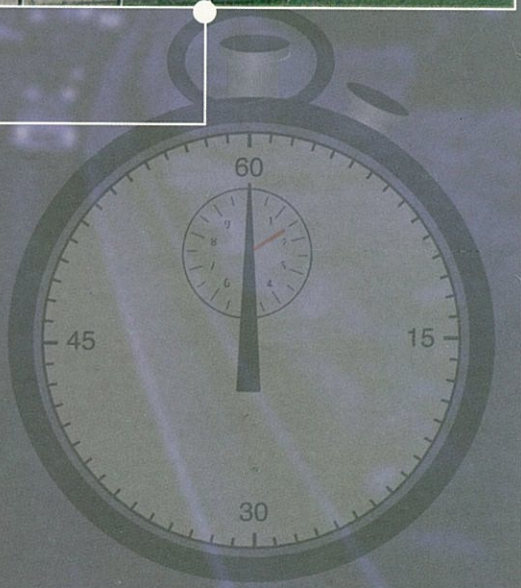

Taşımacılık bizim işimiz,
20 yıldır olduğu gibi...

parsiyel ve komple
yüklemelerinizde
çözüm yolunuz ....

ÖMÜR TRANS
ULUSLARARASI NAK. TİC. ve SAN. A.Ş.

Büsan Özel Organize San. Büsan Cad.
2. Sk. No: 22 42050 Karatay/KONYA
Tel: +90.332. 345 1 345 (Pbx)
Fax: +90.332. 345 1349